

Ευστάθιου Μπάτη

Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ
ΚΑΙ
ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ

Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ

ISBN: 978-960-337-076-5

Ευστάθιου Μπάτη

**Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝ ΑΥΤΩ**

Εκδοτική παραγωγή:

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Α΄ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2008

Ευστάθιος Μπάτσης

Ο Ευγένιος Ευγενίδης
και
οι συν αυτώ

Αθήνα
2008

ΧΡΥΣΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

*Πρόσωπα και γεγονότα
κάτω
από εμβληματικό όνομα
και από κληροδότημα
μεγάλης πνοής.*

Περιεχόμενα

Πρόλογος	11
----------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

Ευγένιος Ευγενίδης. Ο Έλληνας της διασποράς, ο διεθνής επιχειρηματίας, ο εθνικός ευεργέτης	13
Αρχείο φωτογραφιών	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Μαριάνθη Σίμου. Η βαθιά αφοσίωση στο όραμα του αδελφού	75
Αρχείο φωτογραφιών	104

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης. Νέος πρόεδρος και νέος κτήτωρ	117
Αρχείο φωτογραφιών	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Λεωνίδας Δημητριάδης Ευγενίδης. Στο δρόμο της τρίτης χιλιετίας	145
Αρχείο φωτογραφιών	160

Επιλεγόμενα	172
-------------------	-----

Πρόλογος

Εχουν πει πως το όνομα σφραγίζει τη συμπεριφορά και τις πράξεις των ανθρώπων, χωρίς να σημαίνει ότι δεν συμβαίνει και το αντίθετο. Δηλαδή, οι άνθρωποι να δίνουν λάμψη στο όνομα και με τη συμπεριφορά και με τις πράξεις τους.

Στην περίπτωση του Ευγένιου Ευγενίδη μπορεί να επιλέξει κανείς όποια εκδοχή επιθυμεί, γιατί και η μια και η άλλη, ακόμη και οι δυο μαζί, έχουν εφαρμογή στο βίο και στο έργο του.

Στην ιστορική μάχη της Ισοού το 333 π.Χ. – τολμηρός ο συσχετισμός, όχι όμως και αυθαίρετος – εταίρος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, βαριά τραυματισμένος, δείχνει στον Μακεδόνα Βασιλιά το ακρωτηριασμένο χέρι του και πριν αφήσει την τελευταία του πνοή, ρωτά:

– Πώς θα οδηγήσω το παιδί μου στον δρόμο της αρετής;

Και ο Αλέξανδρος για τον ανδρείο φίλο του:

– Μα τον Δία, πρόσφερε τη ζωή του κατά το θέλημα των Θεών, τιμώντας το ευγενές όνομά του.

Ήταν ο Έταρχος Ευγενίδης, από την Βοττιαία που είχε παντρέψει ο Αλέξανδρος σε μεγάλη γιορτή στο Δίον {1}.

Δύο άνδρες που τίμησαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, το ίδιο εμβληματικό όνομα, στο κύλισμα των αιώνων.

Απλή σύμπτωση; Μπορεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

*Ευγένιος Ευγενίδης.
Ο Έλληνας της διασποράς,
ο διεθνής επιχειρηματίας,
ο εθνικός ευεργέτης.*

Ο Ευγένιος Ευγενίδης.

Ο Ευγένιος Ευγενίδης γύρισε στην Ελλάδα μετά τον δεύτερο μεγάλο πόλεμο, με τις αποσκευές του γεμάτες όνειρα για την καινούργια εποχή που ανέτειλε από τα πεδία της μάχης και τα ερείπια της κατεστραμμένης Ευρώπης.

Παρά το γεγονός ότι στο μεταξύ είχε αναπτύξει επιτυχημένη διεθνή δραστηριότητα, επέλεξε τον τόπο του για να πραγματοποιήσει τολμηρά σχέδια που δεν είχαν μόνο στενό επιχειρηματικό ενδιαφέρον. Γιατί όπως θα αποδειχθεί στη συνέχεια, οι στόχοι του σε κάθε περίπτωση, ήταν συνδυασμός εξαιρετικής διορατικότητας και συγκροτημένης οικονομικής σκέψης, αλλά και ιδιότυπου θερμού πατριωτισμού. Δεν γύρισε στην Ελλάδα ως περαστικός, νοσταλγικός επισκέπτης ή ευκαιριακός επενδυτής. Γύρισε με συνειδητοποιημένη την πρόθεση να βοηθήσει στην ανασυγκρότησή της. Πίστευε ότι η χώρα του έπρεπε να αναβιώσει το ιστορικό παρελθόν της, όχι μόνο μέσα από βιβλία, μνημεία και μουσεία, γιατί εκείνο που πρώτιστα χρειαζόταν, ήταν δυναμικό παρόν οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης.

Αυθεντικά περιστατικά δικαιολογούν τη διαπίστωση:

Στα γραφεία του «Σκανδιναβικού Πρακτορείου Εγγύς Ανατολής» στη λεωφόρο Γεωργίου Α΄ του Πειραιά, ισόγειος χώρος δομημένος με σκουρόχρωμα χωρίσματα και γραφεία από καρυδιά όπως οι τράπεζες του προηγούμενου αιώνα, ο Ευγενίδης καλεί τους συνεργάτες του για να προετοιμάσουν τη

συμμετοχή του στον πλειοδοτικό διαγωνισμό εκποίησης του φορτηγού πλοίου που ναυπηγήθηκε στην Ιταλία για λογαριασμό της χώρας μας, έναντι πολεμικών επανορθώσεων. Κύριος διεκδικητής του νέου πλοίου που είχε ναυπηγηθεί στη Γένοβα {Cantieri del Tirreno} ήταν ο εφοπλιστής Περικλής Καλλιμανόπουλος, πρύτανης όπως τον αποκαλούσαν, των πλοίων τακτικών γραμμών, των γνωστών «λάινερς», με την υποδειγματική εταιρία του, την «Η Ελληνική».

Ο Ευγενίδης, που στα χρόνια του πολέμου είχε ζήσει και δραστηριοποιηθεί επιχειρηματικά στη Νότιο Αμερική, ήθελε να συνδέσει την αναπτυσσόμενη αυτή περιοχή του Νέου Κόσμου με την Ελλάδα, παραγωγικά αλλά και από ευρύτερη οικονομική και πολιτική άποψη. Έτσι στη σύσκεψη που συγκάλεσε και πριν ακούσει τη γνώμη των συνεργατών του, θα δηλώσει πως έχει αποφασίσει η προσφορά του να είναι υψηλότερη από την τιμή εκκίνησης του διαγωνισμού κατά 37,2 %.

Οι συνεργάτες απόρρησαν:

– Γιατί τέτοια γαλαντομία κύριε Ευγενίδη; Θα ρωτήσει ξαφνιασμένος ο πρώτος.

– Πρόκειται για καθαρή υπερβολή, θα παρατηρήσει ο δεύτερος, αφού γνωρίζουμε ότι ο Καλλιμανόπουλος θα πλειοδοτήσει με συμβολική προσφορά από μερικές χιλιάδες δολάρια. Δεν βλέπω το λόγο εμείς να φτάσουμε στα άκρα.

Ο διευθυντής του πρακτορείου Παναγιωτάτος δεν μίλησε. Κατάλαβε πως το «αφεντικό», και αυτή τη φορά, έβλεπε μακριά. Πέρασαν λίγα λεπτά αμήχανης σιωπής και τότε ο Ευγενίδης παίρνει το λόγο για να πει μεταξύ σοβαρού και αστείου στους συνεργάτες του:

– Ξέρετε τι λέω κύριοι; Ότι πρέπει να ανοίξετε περίπτερο...

Ύστερα από λίγες μέρες έγινε ο διαγωνισμός. Ο Ευγενίδης με την «υπερβολική»^{2} προσφορά του, πήρε στα χέρια του το νέο πλοίο, σπουδαίο ναυτιλιακό εργαλείο για την εποχή, το ονόμασε «Αθήναι» με σκοπό να γίνει ο πυρήνας δυναμικής και μακρόβιας εταιρίας τακτικών γραμμών, της «Ελληνικής Γραμμής Νοτίου Αμερικής». Ήταν η πρώτη «γέφυρα» που έστησε ανάμεσα στην Ελλάδα, τα μεσογειακά λιμάνια και τις ανερχόμενες αγορές πέραν του Ατλαντικού που δεν είχαν δεινοπαθήσει από τον πόλεμο. Μετά από λίγο θα ακολουθήσει η δεύτερη «γέφυρα», αυτή τη φορά με τη Βόρειο Αμερική, για την εξυπηρέτηση της επιβατικής κίνησης προς και από το Νέο Κόσμο και κυρίως της μεγάλης ελληνικής ομογένειας, πριν ανατείλει η εποχή του υπερατλαντικού αεροπορικού ταξιδιού.

Αλλά και στην περίπτωση αυτή έπρεπε να μην αγνοηθεί το προπολεμικό μονοπώλιο της ιστορικής εταιρίας «Γκρηκ Λάιν», της γνωστής ανδριώτικης οικογένειας των αδελφών Γουλανδρή. Επειδή όμως τηρούσε αυστηρά τον Κώδικα του θεμιτού ανταγωνισμού δεν ανέλαβε πρωτοβουλία, παρά μόνο όταν οι σχετικές διαπραγματεύσεις μεταξύ κράτους και «Γκρηκ Λάιν» ναυάγησαν ^{3}. Έτσι το εντυπωσιακό υπερωκεάνιό του «Ατλάντικ», ένα «βασίλοβάπορο», σύμφωνα με την έκφραση της εποχής, θα πάρει το όνομα «Βασίλισσα Φρειδερίκη», θα μπει στη γραμμή του Ατλαντικού και θα λειτουργήσει στη βάση υποδειγματικής οργάνωσης και δρομολογιακής ακρίβειας ως ανοικτή λεωφόρος που θα εξυπηρετεί το «πήγαινε-έλα» των δυο εκατομμυρίων της ελληνικής ομογένειας στις Ην. Πολιτείες.

Τότε μόνο θα καταλάβουν οι συνεργάτες του Ευγενίδη στο «Σκανδιναβικό Πρακτορείο», γιατί ήταν αδικαιολόγητα μεγάλη η προσφορά του στο διαγωνισμό εκποίησης του «Αθήναι». Και τότε μόνο θα εξηγήσουν τον δεικτικό χαρακτηρισμό του, «εσείς

κύριοι να ανοίξετε περίπτερο».

Ήταν όμως και ένας άλλος λόγος που τον εξομολογήθηκε στον έμπιστό του Ν. Παναγιωτάτο, όταν συζήτησαν και μεταξύ τους, το ύψος της επίμαχης προσφοράς. Τον αποκάλυψε με δυο λόγια:

– Αυτή την περίοδο το κράτος έχει μεγάλες ανάγκες. Είναι λοιπόν ευκαιρία να εισπράξει κάτι πάρα πάνω από την εκποίηση του πλοίου, που ξέρω πως μπορούσα να το αποκτήσω με πολύ λιγότερα.

Και η συνέχεια.

Νοέμβριος 1953. Ο Ευγενίδης υποδέχεται τον πρωθυπουργό στρατάρχη Παπάγο πάνω στο νεοαποκτημένο πλοίο «Αθήναι» με την ευκαιρία της ύψωσης της ελληνικής σημαίας. Παρόντες οι υπουργοί της κυβέρνησης, οι τοπικές αρχές και εκπρόσωποι του εφοπλισμού μέσα και έξω από την Ελλάδα, για να τιμήσουν τον άνθρωπο που είχε τη φήμη ότι τολμά επιχειρηματικά, ανοίγοντας νέους δρόμους και ταυτόχρονα, ενεργεί πατριωτικά με γενναιόδωρα αισθήματα.

Στη διάρκεια της τελετής ο στρατάρχης Παπάγος παραδίδει στον Ευγενίδη τα ναυτιλιακά έγγραφα του πλοίου και τον προσφωνεί με θέρμη και εγκάρδιότητα:

– «Με ανυπόκριτον χαράν και βαθείαν ικανοποίησιν παραδίδω τα ναυτιλιακά έγγραφα της νεωτέρας μονάδος του εμπορικού μας στόλου σε έναν εκ των σπουδαιότερων Ελλήνων εφοπλιστών, τον κύριον Ευγένιον Ευγενίδην. Η λαμπρά και εκπληκτική σταδιοδρομία υπό πάσαν έποψιν, του αξίου τούτου Έλληνος επιχειρηματίου, αποτελεί έμπρακτον απόδειξιν της ζωικότητας η οποία διακρίνει τους Έλληνες, εις κάθε τομέαν, εις κάθε έργον.

Ανέκαθεν αλλά και προσφάτως, ο κύριος Ευγενίδης έδωσεν δείγματα θερμού πατριωτισμού και υπερόχου αλτριουισμού.

Ουδέποτε θα λησμονήσουν οι πληγέντες αδελφοί μας των Ιονίων νήσων την άμεσον και γενναιόδωρον συνδρομήν του, διά την οποίαν εκρίθη άξιος της παιρίδος και επιμήθη υπό του Βασιλέως ως εθνικός ευεργέτης».

Ο Ευγενίδης συγκινημένος θα απαντήσει:

«Τα καλά σας λόγια στρατάρχα μου με συγκινούν και η εδώ παρουσία υμών, του Μακαριοτάτου ως και των αξιοτίμων συνεργατών σας, αποτελεί δι' εμέ εγγύησιν πολύτιμον και ενθάρρυνσιν εις την προσπάθειαν την οποίαν αναλαμβάνω διά της ιδρύσεως της «Ελληνικής Γραμμής Νοτίου Αμερικής», την οποίαν εγκαινιάζομεν σήμερον.

...Με την βοήθειαν του Θεού και την ευλογία της Εκκλησίας είμαι βέβαιος ότι το πλοίον «Αθήναι» θα αποβεί πρωτοπόρον διά την ανάπτυξιν μιας ευρυτέρας και πλέον επωφελούς επικοινωνίας της χώρας μας με νέας καταναλωτικές αγοράς.

Εν τω μέτρω των δυνάμεών μου και της ειδικότητός μου, επιθυμώ να συνιρέξω την κυβέρνησιν διά την οικονομικήν της χώρας ανόρθωσιν».

Οι θερμοί λόγοι που αντάλλαξαν πρωθυπουργός και Ευγενίδης είχαν ενδιαφέρουσα συνέχεια όταν οι δυο άνδρες στην ίδια εκδήλωση, βρέθηκαν ο ένας απέναντι στον άλλο σε μια γωνιά του πλοίου και μίλησαν πέραν από τους τύπους και την επισημότητα της στιγμής. Αργότερα ο ίδιος ο Ευγενίδης θα εκμυστηρευθεί στο φίλο του δημοσιογράφο Δημήτρη Κωπτάκη το διάλογο που είχε για πολλή ώρα με τον πρωθυπουργό.

Εδώ, σύντομη παρένθεση.

Όταν στις συζητήσεις που είχε ο Ευγενίδης κατά καιρούς, με φίλους και συνεργάτες, άκουγε να του προτείνουν διάφορα επενδυτικά σχέδια για την Ελλάδα πέρα από το ναυτιλιακό τμήμα και να τον ρωτούν γιατί διστάζει, γιατί δεν προχωρεί στην

υλοποίησή τους πριν τον προλάβουν άλλοι, απαντούσε:

– Έχετε δίκιο, διστάζω. Αλλά με ποιους ανθρώπους να προχωρήσω σε πρωτοβουλίες που σας βεβαιώ πως δεν λείπουν από τις προοπτικές μου; Αν τους βρείτε, παρακαλώ να μου τους φέρετε και θα δείτε πόσο γρήγορα αποφασίζω και ενεργώ.

Και συνέχιζε:

– Τα σχέδια και τα συστήματα είναι όπως τα εργαλεία. Αποδίδουν ανάλογα με το χέρι που τα δουλεύει. Με κοινό εργαλείο ένας μπορεί να φτιάξει αριστουργήματα, ενώ με καλό εργαλείο άλλος, μπορεί να κατασκευάσει εξαμβλώματα. Στην Ελλάδα δυστυχώς, δεν έχουμε ακόμη κατάλληλα προετοιμασμένους ανθρώπους για όπου τους χρειαζόμαστε. Όλοι λένε ότι ο τόπος μας έχει μεγάλο υπόγειο πλούτο, σίδηρο, μόλυβδο, χρώμιο, βωξίτη. Ωστόσο τα Ελληνόπουλα σπουδάζουν γιατροί, δικηγόροι και φιλόλογοι. Ύστερα δεν ξέρουμε τι να τα κάνουμε. Όμως φτύνουμε αίμα για να βρούμε μηχανικούς πλοίων της προκοπής που να χειρίζονται τις νεώτερες μηχανές και μετά λέμε πως είμαστε λαός θαλασσινός.

Πρέπει κάποτε να καταλάβουμε ότι χωρίς ειδικούς και καλά καταρτισμένους ανθρώπους, είναι αδύνατο σήμερα και πολύ περισσότερο αύριο, να πάνε μπροστά οι κοινωνίες και βέβαια η δική μας....

Αυτή ακριβώς τη συζήτηση είχε ανοίξει όταν βρέθηκε πρόσωπο με πρόσωπο με τον Παπάγο, μιλώντας ως διορατικός Έλληνας και όχι ως ανήσυχος επιχειρηματίας:

– Καλά είναι τα παιδιά μας στην Ελλάδα στρατάρχα μου, θα πει, αλλά δεν έχουν καμιά αξιόλογη δυνατότητα τεχνικής μόρφωσης. Και αυτό σε εποχή που η τεχνολογία αρχίζει να είναι η κινητήριος δύναμη της ανάπτυξης.

Ο Παπάγος τον άκουγε με προσοχή και μετά από σκέψη θα απαντήσει:

– Έχετε δίκιο κύριε Ευγενίδη. Αλλά δεν πρέπει να ξεχνάτε ότι το κράτος είναι φτωχό και οι υποχρεώσεις του μεγάλες. Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορούμε να παραβλέπουμε τις πιεστικές ανάγκες της παιδείας, είμαστε όμως υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουμε άλλες, επίσης σοβαρές προτεραιότητες.

– Σας καταλαβαίνω, η απάντηση του Ευγενίδη, αλλά πιστεύω ότι απόλυτη προτεραιότητα για ένα έθνος είναι η παιδεία.

– Ναι, απαντά ο Παπάγος, πλην όμως πρέπει να βρούμε τους πόρους που δυστυχώς αυτή την ώρα αδυνατεί να εξοικονομήσει το κράτος.

Ο Ευγενίδης θα μείνει για λίγο σκεπτικός και μετά θα απαντήσει:

– Δεν ξέρετε στρατάρχα μου. Στο μέλλον κάτι μπορεί να γίνει...

Ήταν άραγε η αρχή της ιδέας του Ιδρύματος ή, δεν ήθελε να αποκαλύψει ότι αυτό το «κάτι» μπορεί να βρισκόταν κι όλες κλειδωμένο στο συρτάρι του γραφείου του, με μορφή διαθήκης;

Η χρονιά του 1953, η τελευταία πριν το θάνατό του, ήταν που προσδιόρισε την έκταση και το βάθος των πατριωτικών του αισθημάτων μέσα από τη δραματική συγκυρία των σεισμών στο Ιόνιο. Γιατί θα διαθέσει το μυθώδες

ποσόν για την εποχή, του ενός δισεκατομμυρίου δραχμών {4} στην ερειπωμένη Ζάκυνθο, καθώς και άλλα τριακόσια εκατομμύρια εκ μέρους της σουηδικής εταιρίας «Svenska» που εκπροσωπούσε στην Ελλάδα. Ακόμη θα προχωρήσει σε σειρά άλλων φιλανθρωπικών, κοινωνικών και πολιτιστικών χορηγιών, οι πιο πολλές σε προσωπικό επίπεδο.

Ο Παύλος Παλαιολόγος, χρονογράφος του «Βήματος», θα γράψει με ημερομηνία 21.10.1953 και τίτλο «Ένας χορηγός στον καιρό μας»:

«...Αλλά βιαζόμαστε να περάσουμε σε άλλο θέμα. Σε μια χειρονομία. Η Αμερική είναι σημειωμένη στο πρόγραμμα του συγκροτήματος. Ποιος όμως θα το ενισχύσει στη μετακίνησή του; Όχι βέβαια το κράτος. Είναι τόσες άλλες οι αποστολές του. Ορισμένες κρούσεις που έγιναν σε ιδιώτες έμειναν χωρίς απάντηση. Δεν είναι και απλή υπόθεση να πάνε και να αρθούνε είκοσι και τρία πρόσωπα στη Νέα Υόρκη. Ένα ύστατο διάβημα στον κύριο Ευγενίδη. Του ζήτησαν τα έξοδα μεταβάσεως μόνο, σε θέση τουριστική».

Μετά από δυο ημέρες ήλθε από την Ελβετία η απάντηση:

«Αγαπητή κυρία Δώρα Σιράτου, μόλις έλαβα την επιστολή σας επιπλεγράφησα ότι αποδέχομαι την παράκλησή σας και αυτό, διότι θεωρώ καθήκον παντός Έλληνα να συνδράμει κατά το δυνατόν την εκπλήρωσιν της πρωτοβουλίας σας, της τόσο ωφελίμου εις τα ελληνικά συμφέροντα ...».

Είκοσι τρία εισιτήρια τουριστικής θέσεως και μόνον μετάβαση, ήταν η παράκληση. Είκοσι τρία εισιτήρια πρώτης θέσεως και με επιστροφή χαρίζει ο Ευγένιος Ευγενίδης. Και επειδή για να πάρουν το υπερωκεάνιο πρέπει πρώτα να περάσουν από το Αμβούργο, προνοεί ο χορηγός και για τα έξοδα μεταβάσεως στον γερμανικό λιμένα.

«Τελειώνοντας – αναφέρει στην απαντητική επιστολή του προς την Δώρα Στράτου ο Ευγενίδης – σας εύχομαι ολοφύχως να κάνετε ένα ευχάριστο ταξίδι και καλή επιτυχία».

Στο ίδιο χρονογράφημα ο Παλαιολόγος συνεχίζει:

«Πριν λίγες εβδομάδες ο Ευγενίδης έδινε το δισεκατομμύριό του και άλλα τριακόσια εκατομμύρια αργότερα, για τους σεισμοπαθείς. Προχθές εξεδήλωσε την επιθυμία του να υψώσει την ελληνική σημαία στα πλοία του. Εμπρός σε τέτοιες προσφορές τα έξοδα μεταβάσεως ενός συγκροτήματος στην Αμερική είναι ό,τι η οδοντογλυφίδα ύστερα από ένα πλούσιο γεύμα. Αλλά δεν πρόκειται για το ποσόν ούτε για την αβρότητα με την οποία γίνεται η προσφορά. Πρόκειται για την νοοτροπία. Δεν μας έχει συνηθίσει σε τέτοιες εκδηλώσεις ο πλούτιος. Του χρειάζεται το κρέπι του πένθους ή, η οριζοντίωση στο φορείο για να ενδιαφερθεί. Ο κύριος Ευγενίδης σπάζει τον κανόνα και γίνεται χορηγός. Το σκέφθηκε άραγε, ότι με την προσφορά του αυτή γυρίζει στην ελληνική αρχαιότητα; Η χορηγία στην αρχική της έννοια. Χωρίς δε, την υποχρέωση που είχαν από τον νόμο οι αρχαίοι πλούσιοι να συντηρούν τους χορούς. Με πλατειές αντιλήψεις ο κύριος Ευγενίδης γίνεται χορηγός γιατί θεωρεί εθνικό καθήκον να προβληθεί η Ελλάδα στο εξωτερικό χωρίς τα δεκανίκια των αρχαίων, χωρίς επιδέσμους και καπνούς πολέμων, με τη ζεστή πνοή, με το χορό, με το τραγούδι, με το γνήσιο λαϊκό χρώμα».

Ένα χρόνο αργότερα, στις 29 Απριλίου του 1954, όταν θα αναγγελθεί ο θάνατος του Ευγενίδη στην Ελβετία, άλλος διακεκριμένος δημοσιογράφος, ο χρονογράφος της έγκριτης «Εστίας» και ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς, θα γράψει:

«Από τα θρανία της Ροβερτίου Σχολής όπου εμαθήτευσε πρωτεύων – μου εξομολογήθη κάποτε όταν τον ε γνώρισα ως γενικόν πρόξενον της Φιλανδίας στην έπαυλή του στη Γλυφάδα – ονει-

ροπολούσε να κερδίσει άφθονα χρήματα όχι μόνο για τον εαυτόν του, αλλά για να μπορεί να είναι χρήσιμος και στους άλλους.

...Επλήρωσε εκδόσεις, χρηματοδότησε αποστολές, έδινε υποτροφίες, διευκόλυνε ταξίδια και όπως ο Ανδρέας Συγγρός είχε ολόκληρο κατάλογο πτωχών που εβοηθούσε και από αυτούς άρχιζε την πληρωμή των γενικών υποχρεώσεών του κάθε μήνα».

Σε ηλικία μόλις 24 ετών, ο Ευγένιος Ευγενίδης είναι ο διευθυντής του μεγάλου ναυτικού πρακτορείου Repren στην Κωνσταντινούπολη ύστερα από τριετή προπαίδευση, θητεύοντας στον εμπορικό οίκο «Doros' Brothers» όπου άρχισε να εργάζεται μόλις τελείωσε τις σπουδές του στη φημισμένη «Ροβέρτιο Σχολή», το αμερικανικό «Robert College»{5}.

Από τότε, η σταδιοδρομία του θα προχωρεί με θαυματικό τρόπο. Γίνεται συνεταιίρος στο μεγάλο αυτό πρακτορειακό οργανισμό που θα στρέψει τα ενδιαφέροντά του προς το εμπόριο ξυλείας, ενώ θα οργανώσει ιδιόκτητο ναυπηγείο στον Κεράτιο Κόλπο για να κατασκευάζει φορτηγίδες, μόλις διαπιστώσει πως το λιμάνι της Κωνσταντινούπολης σύντομα θα παρουσιάσει έλλειψη στο είδος των σκαφών αυτών, αναγκαίων για τις φορτοεκφορτώσεις εμπορευμάτων εκείνη την εποχή.

Σε ένα βιογραφικό σημείωμα, φορτισμένο με αγάπη και θαυμασμό για τον άνδρα, που υπογράφουν το 1974 οι Aberaldo Arias και Γ. Δ. Χουρμουζιάδης, αναφέρονται τα εξής:

«Στο ναυπηγείο που έστισε ο Ευγενίδης θα κατασκευασθούν 24 συνολικά φορτηγίδες, ένα πρώτο, πολύ μεγάλο βήμα στα σχέδιά του να κατακτήσει το υγρό στοιχείο. Και συγχρόνως,

ένας πρώτος συνδυασμός εμπορίου και μεταφοράς. Μία πρώτη πηγή για την δημιουργία της περιουσίας του. Η ιδιαίτερη αυτή αίσθηση που τον βοήθησε να συσχείσει εμπορικά είδη, μέσα μεταφοράς και ενδιαφερόμενες χώρες, αποδεικνύει ότι ήταν φύση προικισμένη με εξαιρετικές ικανότητες και ότι θα μπορούσε να διακριθεί σε κάθε άλλου είδους ανθρώπινη δραστηριότητα: επιστήμη, διπλωματία, πολιτική...».

Ο Ευγενίδης δεν είχε ανατραφεί, από τα πρώτα χρόνια του, στο διεθνές και δραστήριο περιβάλλον της τουρκικής πρωτεύουσας όπου μπορούσε να αναπτύξει πρώιμα, τις έμφυτες επιχειρηματικές του ικανότητες. Γεννήθηκε στο Διδυμότειχο της ανατολικής Θράκης το 1882 και ήρθε στην Κωνσταντινούπολη όταν ολοκλήρωσε τη βασική του εκπαίδευση, κουβαλώντας την αγωγή ευαίσθητης μητέρας, της Χαρίκλειας Αφεντάκη και τον πλούτο ανθρωπιστικής καλλιέργειας που ο Αγάπιος Ευγενίδης, ο πατέρας του, ανώτερος δικαστής, φρόντισε από νωρίς να του μεταδώσει. Με αυτά τα εφόδια και τη «δωρεά» εξαιρετικής ευφυΐας και μεγάλης οξυδέρκειας, αφού μυήθηκε στο περίπλοκο και γεμάτο ευκαιρίες κόσμο του νέου περιβάλλοντος, θα ξεκινήσει την πορεία του προς τον εικοστόν αιώνα πάνω σε δυο σταθερές. Την επιχειρηματική δημιουργία και τη βαθιά ανθρωπιά, κατορθώνοντας το ακατόρθωτο. Να ισορροπήσει την αντίφαση ανάμεσα στο κυνηγητό του κέρδους και στην κατάκτηση της ευτυχίας μέσα από αδιάκοπη προσφορά.

Έτσι ξεκίνησε γεμάτος από δύναμη και αισθήματα και έτσι προχώρησε μέχρι το τέλος του βίου του.

Οι δύο βιογράφοι του, οι Arias και Χουρμουζιάδης, στο κείμενο που φυλάγεται σήμερα στα αρχεία του ιδρύματος, σημειώνουν πάντα με αγάπη και σεβασμό για τον σπουδαίο αυτό Έλληνα της αποδημίας:

«Στο αναμεταξύ όμως, διαδραματίζονται γεγονότα με τεράστιες συνέπειες σε παγκόσμια κλίμακα, όπως ο Α΄ μεγάλος πόλεμος, ο εκκομμουνισμός της Ρωσίας, η οικονομική και πολιτική της απομόνωση και τέλος το 1922, η φρικαλέα για τους Έλληνες καταστροφή. Ο Ευγενίδης καταλαβαίνει αμέσως, πως η Κωνσταντινούπολη χάνει πια την εμπορική της σημασία και τότε παίρνει την απόφαση να μεταφέρει τις επιχειρήσεις του στον Πειραιά. Το σχέδιό του κρυφό και ακριβό, είναι να μεταφέρει στην παιρίδα όλα όσα είχε δημιουργήσει στο εξωτερικό, να συμβάλλει στην πρόοδο της ναυτιλίας της και να κάνει τον Πειραιά μόνιμο αγκυροβόλιό του. Τον θερμό αυτό πόθο του, τον πραγματοποιεί τμηματικά. Οι δουλειές του τον καλούσαν συχνά και τον κρατούσαν για χρόνια στην ξενιτιά. Στην ξένη γη που ο Ευγενίδης, ο νέος αυτός Οδυσσέας, την αγάπησε σαν κοσμοπολίτης και σαν επιχειρηματίας διεθνών προδιαγραφών, όχι όμως και σαν παιρίδα...».

Ωστόσο, η σταδιοδρομία του Ευγενίδη μέσα από τις σφοδρές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αναταράξεις της εποχής, θα του δώσει τη δυνατότητα να δοκιμάσει τις δυνάμεις του και συγχρόνως να καλλιεργήσει πλατειά κοσμοπολιτική αντίληψη που θα αποδειχθεί μια ακόμη, αλλά γόνιμη αντίφαση στη ζωή του. Γιατί η αντίληψη αυτή που αναπτύχθηκε στο επιχειρηματικό πεδίο, δεν περιόρισε, αντίθετα, ενίσχυσε το θερμό πατριωτισμό του. Στο Βεβέ της Ελβετίας που από το 1947 θα βρίσκεται το κέντρο των επιχειρήσεών του ανά τον κόσμο, χτυπούσε πάντα η ελληνική του καρδιά και στο ρυθμό της, χτυπούσαν οι καρδιές των συνεργατών και κυρίως εκείνου που προόριζε για διάδοχό του, όπως θα αποδειχθεί στη συνέχεια.

Όταν ένας Έλληνας διπλωμάτης που γνώριζε τα θερμά πατριωτικά αισθήματα του Ευγενίδη τον ρώτησε, γιατί μετά τον πόλεμο προτίμησε την Ελβετία και όχι την Ελλάδα για να δι-

ευθύνει τις επιχειρήσεις του, η απάντηση ήταν ειλικρινής και πειστική:

– Πρέπει, εξήγησε στο συνομιλητή του, η έδρα μου να ανταποκρίνεται και γεωγραφικά και επικοινωνιακά στο διεθνή χαρακτήρα των δραστηριοτήτων μου. Και η Ελβετία, ως κεντροευρωπαϊκή χώρα με αναπτυγμένες τηλεπικοινωνίες, άριστο συγκοινωνιακό δίκτυο, καλή διοικητική οργάνωση, ισχυρή τραπεζική υποδομή και βέβαια όχι μακριά από την Ελλάδα, ήταν και αποδείχθηκε, η σωστή επιλογή.

Τα ψηλά βουνά της δεν με εμποδίζουν να βλέπω και να νοιάζομαι για την Ελλάδα όταν δεν βρίσκομαι εκεί...

Αν επιχειρούσε κάποιος να χαρτογραφήσει την επιχειρηματική πορεία του Ευγενίδη στο διεθνές πεδίο, θα μπορούσε να τη διακρίνει σε τρεις διαφορετικές περιόδους. Μέχρι το 1922 στην Πόλη, μέχρι το 1939, παραμονές του δεύτερου μεγάλου πολέμου στην Ελλάδα, και μέχρι το θάνατό του, το 1954, σε μακριά αποδημία που συχνά θα διακόπτεται από πρωτοβουλίες και έργα στην πατρίδα του.

Όταν ακόμη βρισκόταν στην Κωνσταντινούπολη, το ενδιαφέρον του για το εμπόριο ξυλείας θα τον φέρει σε επαφή με μια από τις μεγαλύτερες ναυτιλιακές και ναυπηγικές εταιρίες της Σκανδιναβίας, την «Μπρόστρομ Κονσέρν», η οποία θα υιοθετήσει την πρότασή του για σύσταση νέας ατμοπλοϊκής τακτικής γραμμής ανάμεσα στα λιμάνια της Βόρειας Ευρώπης, στα λιμάνια της Μεσογείου και της Εγγύς Ανατολής. Έτσι θα προκύ-

ψει αργότερα, το 1907, ο δυναμικός και μακρόβιος οργανισμός του «Σκανδιναβικού Πρακτορείου» που λειτουργεί και σήμερα στον Πειραιά με διακριτό ρόλο στις ναυτικές πρακτορεύσεις.

Η Μικρασιατική καταστροφή του 1922, που βίαια θα ξεριζώσει τον ακμαίο ελληνισμό της Πόλης, θα οδηγήσει τον Ευγενίδη στην Ελλάδα, όπου με επίκεντρο τον Πειραιά {5} θα ξεκινήσει, σε ηλικία 40 ετών, το νέο κύκλο πολύμορφης και γεωγραφικά εξακτινωμένης επιχειρηματικής δράσης {6}. Θα συνεχίσει και θα αναπτύξει το εμπόριο ξυλείας, θα αναλάβει τη γενική πρακτόρευση των πλοίων της «Σουηδικής Ανατολικής Γραμμής» {Svenska Orient Linien- SOL} και θα καταστήσει το «Σκανδιναβικό Πρακτορείο», που διαχειρίζεται τα συμφέροντά του, υποδειγματικό πρακτορειακό οργανισμό στη Μεσόγειο και πέρα από αυτή. Στη συνέχεια, ο Ευγενίδης θα διεισδύσει στις αγορές της ανατολικής ακτής της Αμερικής, αλλά και της Νοτιοαφρικανικής Ένωσης με τα πλοία της «SOL» και θα σχεδιάσει την ανάπτυξη ευρύτερων εμπορικών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών ακόμη σχέσεων με τα αναπτυγμένα κράτη της Σκανδιναβίας και τις χώρες της Βαλτικής, δίνοντας έμφαση στην τακτική που ακολουθούσε πάντα, να διευρύνει την επιχειρηματική του δραστηριότητα τόσο, ώστε στα όριά της να χωρούν και τα γενικότερα συμφέροντα της πατρίδας του. Για το σκοπό αυτό, θα αξιοποιήσει το κύρος της οικογένειας Μπρόστρομ, θα αναπτύξει σχέσεις με τη σουηδική Αυλή και το 1936 η κυβέρνηση του Ελσίνκι θα τον διαπιστεύσει στην Ελλάδα ως γενικό πρόξενο της Φιλανδίας, αφού προηγουμένως, θα έχει συστήσει τακτική γραμμή με τα λιμάνια της χώρας αυτής, όπως και με τα λιμάνια της γειτονικής Πολωνίας.

Τον επόμενο χρόνο, το 1937, πραγματοποιεί το πρώτο βήμα προς τον εφοπλισμό με την αγορά του φορτηγού πλοί-

ου «Αργώ», που με την ελληνική σημαία στην πρύμνη του, θα βυθιστεί από γερμανικό υποβρύχιο στη διάρκεια του δεύτερου μεγάλου πολέμου, ανοικτά από το Κέμπ Τάουν.

Ήταν μια αρχή με δραματική κατάληξη, που η συνέχειά της τα επόμενα χρόνια, θα αποδείξει ότι ο Ευγενίδης και ως πλοιοκτήτης, άγγιξε με επιτυχία τις παρυφές του μύθου των «Χρυσών Ελλήνων». Αν και δεν διέθετε τις περγαμνές της αιγαιοπελαγίτικης παράδοσης, όπως άλλωστε και ορισμένοι άλλοι Έλληνες της διασποράς {Αριστοτέλης Ωνάσης}, που όμως θα δείξουν εκρηκτικό επιχειρηματικό δυναμισμό.

Η επόμενη περίοδος στη ζωή του Ευγενίδη, αρχίζει μέσα στη θύελλα του μεγάλου πολέμου. Δεύτερη κατά σειρά προσφυγιά ανοίγεται μπροστά του, λίγο πριν τα στρατεύματα του «Άξονα» εισβάλουν στην Ελλάδα.

Στην αρχή θα κατεβεί στην Αίγυπτο, γρήγορα όμως, θα κατηφορίσει στη Νότιο Αφρική από όπου με έδρα το Κέμπ Τάουν, θα οργανώσει τακτική γραμμή προς τη Νότιο Αμερική που θα του ανοίξει το δρόμο για μετεγκατάσταση στο Μπουένος Άϊρες. Εκεί θα θέσει σε εφαρμογή το σχέδιο που από καιρό είχε επεξεργασθεί. Να συνδέσει με τακτική ατμοπλοϊκή γραμμή την πλούσια περιοχή του Rio de la Plata με τις αγορές της Νότιας Αφρικής, διαχειριζόμενος τα πλοία του οίκου «Μπρόστρομ» και σχεδιάζοντας τις δραστηριότητές του μετά τον πόλεμο, στη βάση διορατικών προβλέψεων για τις συνθήκες που έβλεπε πως θα επικρατούσαν στην Ευρώπη μέχρι την ανοικοδόμησή της. Έτσι, διαπίστωσε έγκαιρα, το πόσο μεγάλο θα είναι το μεταναστευτικό ρεύμα, προς τις περιοχές του κόσμου οι οποίες δεν είχαν πληγεί άμεσα από την πολεμική θεομηνία.

Με την υπογραφή της ειρήνης εγκαταλείπει την Αργεντινή, αφήνοντας πίσω του τη φήμη δημιουργικού επιχειρηματία

και ευαίσθητου κοινωνικά ανθρώπου, όχι βέβαια, χωρίς λόγο. Στη φιλοξενία που του έδωσε αυτή η μεγάλη χώρα, ο Ευγενίδης θα ανταποκριθεί και ως ευφυής επιχειρηματίας και ως άνθρωπος που η προσφορά ήταν γι' αυτόν βίωμα και ψυχική αναγκαιότητα. Πάντα και όπου βρισκόταν, μέσα ή έξω από την Ελλάδα, «τα χέρια του ήταν τρύπια για τους άλλους», θα πει χαρακτηριστικά στενός συνεργάτης του. Ήθελε να δίνει γιατί πίστευε πως όφειλε να δίνει.

Ο καθηγητής Αναστάσιος Τάμης, διευθυντής του «Εθνικού Κέντρου Ελληνικών Μελετών» στο πανεπιστήμιο «La Trobe» της Μελβούρνης γράφει στο έργο του «Οι Έλληνες της Λατινικής Αμερικής» {«Ελληνικά Γράμματα» 2006}:

«...Το ρεύμα της εξόδου από την Ελλάδα συνεχίσθηκε αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια της εμπόλεμης δεκαετίας του '40, ευεργετώντας σημαντικά όχι μόνο τις ελληνικές μεσοπολεμικές παροικίες της Αργεντινής, αλλά και την οικονομία της χώρας. Χαρακτηριστική υπήρξε για παράδειγμα, η εμφάνιση του Έλληνα ευεργέτη και εφοπλιστή Ευγένιου Ευγενίδη στο Μπουένος Άιρες και η παραμονή του από το 1942 μέχρι το 1945.

...Ο δαιμόνιος αυτός επιχειρηματίας επιβλήθηκε στην αγορά της χώρας που τον φιλοξενούσε και άρχισε όχι μόνο διαμετακομιστικό εμπόριο μεταφέροντας φορτία των εμπορών της Αργεντινής στη Νότιο Αφρική, αλλά και την εισαγωγή γαιάνθρακα από την αφρικανική αυτή χώρα.

Οι δραστηριότητες του Ευγένιου Ευγενίδη τειραπλάσιασαν τις εξαγωγές της Αργεντινής ενώ έσωσαν κυριολεκτικά τους σιδηροδρόμους της με την προμήθεια ικανής ποσότητας του απαραίτητου κάρβουνου με αποτέλεσμα να κηρυχθεί ευεργέτης της

χώρας. Σύμφωνα με στατιστική του υπουργείου Εσωτερικών, το 1941 οι εξαγωγές της Αργεντινής ανήρχοντο σε 60 εκατομμύρια πέσος για να αυξηθούν χάρις στην ενεργητικότητα του Έλληνα εφοπλιστή, στα 250 εκατομμύρια πέσος» {7}.

Ο Ευγενίδης ήταν άνθρωπος της εντατικής προσπάθειας, της ολοκληρωμένης εργασίας και σε βάθος και σε έκταση. Με ό,τι καταπιανόταν και στις τρεις περιόδους της επιχειρηματικής του δράσης, προχωρούσε μέχρι τέλος υπολογίζοντας όχι μόνο το πιθανό κέρδος, αλλά και το εξ ίσου πιθανό ρίσκο, που το θεωρούσε βασικό όρο του επιχειρηματικού παιχνιδιού.

Κάποια περιστατικά μιλούν από μόνα τους:

Κωνσταντινούπολη, αρχές δεκαετίας του 1920.

Ο Ευγενίδης σχεδιάζει το άλμα της εισαγωγής ξυλείας από τις χώρες της Σκανδιναβίας και προτείνει στο μεγάλο σουηδικό οίκο «Μπρόστρομ Κονσέρν» να οργανώσει για λογαριασμό του τακτική ατμοπλοϊκή γραμμή μεταξύ Βόρειας Ευρώπης και Μεσογείου. Στην αρχή θα συναντήσει σοβαρές επιφυλάξεις, όμως θα επιμείνει πιστεύοντας πως μπορεί να φέρει κοντά το βορρά και το νότο της γηραιάς ηπείρου και να ανοίξει νέο δρόμο ανάπτυξης στη ναυτιλία και στο εμπόριο. Ο οίκος Μπρόστρομ με την «Σβένσκα Όριεντ Λίνιεν» (SOL) τελικά, θα εγκαινιάσει αυτή την τακτική ατμοπλοϊκή γραμμή που στην αρχή δεν θα γνωρίσει ενθαρρυντική ανταπόκριση. Πάλι ο Ευγενίδης θα επιμείνει και θα τολμήσει. Ναυλώνει ο ίδιος τα πλοία της εταιρίας

και για να εξασφαλίσει επαρκή φορτία, πραγματοποιεί μεγάλες εισαγωγές ξυλείας από τη Φιλανδία, που όμως ανατρέπουν, στην τοπική αγορά, την προσφορά και τη ζήτηση του προϊόντος, ρίχνοντας κατακόρυφα τις τιμές του. Η απειλή ήταν άμεση και για το εγχείρημα της τακτικής γραμμής και για την επιχειρηματική υπόσταση του Ευγενίδη. Αλλά και αυτή τη φορά δεν θα κάνει πίσω. Δημιουργεί στον Κεράτιο Κόλπο «Ταρσανά», ναυπηγείο φορτηγίδων και απορροφά μέρος του πλεονάσματος της ξυλείας που πίεζε την αγορά. Έτσι, δίνει τον αναγκαίο χρόνο στη γραμμή να αναπυχθεί, όπως και έγινε, το αμέσως προσεχές διάστημα.

Μπορεί ο Ευγενίδης να είχε μεγάλες και προπαντός τολμηρές ιδέες ποτέ όμως δεν αυτοσχεδίαζε. Ήταν από ένστικτο πρώιμος τεχνοκράτης που χρησιμοποιούσε σε ολόκληρη τη σταδιοδρομία του, επιστημονικά εργαλεία για να κάνει πραγματικότητα την όποια έμπνευσή του. Και ένα από αυτά ήταν η στατιστική όπως και η απόλυτα προσωπική αντίληψη των πραγμάτων που του εξασφάλιζαν γνώση σε βάθος και σε κάθε λεπτομέρεια της δουλειάς του {8}. Γνώριζε αίφνης και έδινε ιδιαίτερη σημασία στη μεταχείριση του φορτίου κάθε πλοίου, «την περιουσία του φορτωτή και του εμπόρου» όπως το αποκαλούσε στους συνεργάτες του. Είχε δηλαδή άριστες γνώσεις «στοιβασίας» και προσπαθούσε να τις μεταδώσει στο προσωπικό των πλοίων και στα στελέχη των γραφείων του. Μια φορά, διηγείται ο ίδιος, που φιλοξενούσε στην Ελλάδα τον Σουνδό μεγαλοεφοπλιστή Μπρόστρομ, τον έπεισε, με αρκετή δυσκολία, να κατεβεί μαζί του στο κύτος πλοίου της SOL στο λιμάνι της Καβάλας. Το πλοίο φόρτωνε καπνά, ένα ιδιαίτερα ευπαθές εμπόρευμα και ο Ευγενίδης ήθελε προσωπικά να παρακολουθήσει τη διαδικασία της φόρτωσης. Ο Μπρόστρομ βέβαια, δεν αισθάνθηκε

ιδιαίτερα ευτυχής από αυτή την ταλαιπωρία, άγνωστη άλλωστε στην εφοπλιστική αριστοκρατία της Δύσης. Όμως εντυπωσιάστηκε από τον τρόπο που εργαζόταν ο Ευγενίδης, γεγονός που εξηγούσε την υποδειγματική λειτουργία και επιτυχία των πλοίων της SOL.

Έτσι ο Ευγενίδης κατόρθωσε να φέρει τη συνεργασία του με τον σουηδικό οίκο στο επίπεδο των δικών του επιχειρηματικών ανησυχιών αν και δεν γινόταν πάντοτε εύκολα κατανοητός. Αίφνης, όταν μετά τον πόλεμο ξεκίνησε η τάση για τα μεγάλα μεγέθη των πλοίων, πρότεινε στους Σουηδούς συνεργάτες του την ναυπήγηση έξι μεγάλων ψυγείων. Δεν βρήκε ανταπόκριση. Κρίθηκε ότι η επένδυση θα απαιτούσε πολλά κεφάλαια και τα δεδομένα για την εξυπηρέτησή τους, δεν ήταν προς στιγμή ικανοποιητικά. Ο Ευγενίδης πάλι θα επιμείνει. Οι Σουηδοί θα αντιπροτείνουν να ναυπηγηθεί στην αρχή ένα μόνο πλοίο και στη συνέχεια, «βλέποντας και κάνοντας».

Ο Ευγενίδης αντέδρασε με ένα τηλεγράφημα και σε έντονο ύφος, δηλώνοντας απερίφραστα ότι διαφωνεί με την πρόταση αυτή.

– Η παραγγελία ενός μόνο πλοίου, υποστήριξε, είναι ίσως συνετή πρακτική για πλοιοκτήτες της «τραμπ» ναυτιλίας {δηλαδή της ελεύθερης ναύλωσης} δεν αρμόζει όμως στις δυνατότητες και στο κύρος μιας μεγάλης εταιρίας τακτικών γραμμών όπως είναι η SOL, με σταθερή πελατεία στην Ευρώπη, στην Εγγύς Ανατολή και όχι μόνο.

Και κατέληξε:

– Η ναυπήγηση έξι μεγάλων πλοίων ψυγείων, αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία των επιδιώξεών μας τη νέα, μετά τον πόλεμο εποχή...

Το τηλεγράφημα αυτό ήταν αρκετό, θα γράψει ο διεθνής

ναυτικός τύπος, για να δεχθούν οι Σουηδοί την πρόταση του Ευγενίδη και να δημιουργηθεί ένας νεότευκτος στόλος από έξι αξιόλογες μονάδες τύπου «Οσεαν» που θεωρήθηκαν, στη συνέχεια, υποδειγματικές για την μεταφορά ευπαθών προϊόντων και σε υπερπόντια ταξίδια.

«Τα πλοία αυτά είναι που θα μεταφέρουν, θα γράψει το περιοδικό «Ναυτικά Χρονικά», τα κατεψυγμένα κρέατα της Αργεντινής, τα σιαφύλια της Ελλάδος και της Τουρκίας, τα φρούτα της Ιταλίας και της Καραϊβικής. Αι περί αποδόσεως προβλέψεις του Ευγενίδη διά μίαν ακόμη φοράν edικαιώθησαν».

Με αυτό τον τρόπο ενεργούσε ο Ευγενίδης στο ευρύ και σύνθετο επιχειρηματικό του πεδίο, χωρίς να σημαίνει ότι παρέβλεπε την αξία του ανθρώπινου παράγοντα που εργαζόταν κοντά του, είτε πάνω στα πλοία, είτε στα επιτελεία των γραφείων της στεριάς. Αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις ήταν η απόλυτη προτεραιότητά του. Συνήθιζε αίφνης, να δίνει αυξήσεις στα πληρώματα των πλοίων πριν διατυπωθεί το σχετικό συνδικαλιστικό αίτημα, δημιουργώντας ευνοϊκό προηγούμενο για τους ναυτικούς στην αγορά εργασίας. Η εταιρία της «Γραμμής Νοτίου Αμερικής», με διευθυντή έναν άλλο αξιόλογο Έλληνα της διασποράς, τον Θεόδωρο Θεοφάνη, θα τηρήσει στο ακέραιο αυτή την αρχή του Ευγενίδη και όταν ίδιος δεν θα βρίσκεται στη ζωή. Το 1956 θα είναι η πρώτη εταιρία που θα υπογράψει σύμβαση εργασίας με την Π.Ν.Ο για τα πληρώματα των πλοίων υπό ξένη σημαία, ασφαλισμένα στο ΝΑΤ. Σημαντική κίνηση που θα εκτονώσει την πίεση της Διεθνούς

Ομοσπονδίας Μεταφορών για μπούκοτάζ σε βάρος της ελληνόκτητης ναυτιλίας.

Γι' αυτό και κάθε πρωτοχρονιά ο Ευγενίδης δεχόταν τις εγκάρδιες ευχές από τις περισσότερες ηγεσίες των ναυτεργατικών σωματείων, γεγονός που τον ευχαριστούσε ιδιαίτερα.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν πως ήταν επιεικής και χαλαρός στις επιλογές του και ότι δεν προσπαθούσε να αποσπάσει την καλύτερη δυνατή απόδοση από την εργασία και των ναυτικών και αυτών που εργαζόντουσαν στα γραφεία.

Το περιστατικό είναι χαρακτηριστικό:

Κάποτε αναζητούσε πλοίαρχο για το φορτηγό «Αθήναι» και με το σύστημα των προσωπικών συνεντεύξεων προσπαθούσε να επιλέξει ο ίδιος τον καλύτερο.

– Εάν, ρωτά έναν υποψήφιο, ταξιδεύετε ανοικτά από το λιμάνι της Μασσαλίας με κατεύθυνση τον ωκεανό και λάβετε εντολή από το γραφείο να παρεκκλίνετε της πορείας σας για να παραλάβετε δυο τόνους φορτίου από το μεσογειακό αυτό λιμάνι, τι θα αποφασίζατε;

– Ασφαλώς – η απάντηση – θα αγνοούσα την εντολή. Γιατί μια παρέκκλιση θα κόστιζε πολύ περισσότερα από τον ναύλο που θα εισπράτταμε για δυο τόνους, μόνο, φορτίου.

– Είσατε βέβαιος ότι αυτή θα ήταν η πιο σωστή απόφαση;

– Ασφαλώς, γιατί εκτός από την οικονομική ζημιά, πιστεύω ότι ένα πλοίο δεν επιτρέπεται ταξιδεύοντας να μαζεύει από εδώ και από εκεί φορτία-σκουπίδια.

Ο Ευγενίδης δεν απάντησε, τον ευχαρίστησε για τη συνομιλία τους και τον απέρριψε.

Ωστόσο, συνέχισε την αναζήτηση για πλοίαρχο των δικών του προδιαγραφών και τον βρήκε μετά από ένα τέτοιο διάλογο:

– Θα αλλάζατε αγαπητέ πλοίαρχε πορεία, ρωτά, για να παραλάβετε δυο τόνους φορτίου από μεσογειακό λιμάνι, πριν το πλοίο σας βγει στον ωκεανό;

– Ασφαλώς θα άλλαζα.

– Μα δεν θα υπολογίζατε το κόστος της παρέκκλισης;

– Και βέβαια θα το υπολόγιζα.

– Τότε;

– Το κόστος αυτό τελικά, θα είναι μικρότερο, γιατί με τον καιρό θα γίνει κέρδος, όταν ο φορτωτής εκτιμήσει την προθυμία μας να τον εξυπηρετήσουμε. Έτσι η εταιρία θα κερδίσει άλλον ένα πελάτη γιατί, σε προσεχή ταξίδια, είναι φυσικό να μας προσφέρει μεγαλύτερες παρτίδες εμπορεύματος.

Ο Ευγενίδης ακούει με προσοχή το σκεπτικό του πλοιάρχου, που ταίριαζε με την επιχειρηματική του φιλοσοφία, συμφωνεί και βέβαια, τον προσλαμβάνει.

Όταν η «Home Lines» θα γνωρίσει από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια εντυπωσιακή ανάπτυξη και τα υπερωκεάνιά της θα κερδίσουν τη φήμη της δρομολογιακής ακρίβειας και του υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τον επιβάτη, θα επισκεφθεί ένα πρωί στο λιμάνι της Γένοβας κάποιο από τα υπερωκεάνιά του, θα κατευθυνθεί στα μαγειρεία και θα κουβεντιάσει για πολλή ώρα με την στρατιά των μαγείρων και των βοηθών τους. Οι συνεργάτες του θα τον ρωτήσουν τότε, γιατί επέλεξε να επισκεφθεί μόνο αυτό το τμήμα του πλοίου και να έχει προσωπική επαφή με το προσωπικό. Ο Ευγενίδης απάντησε:

– Ήθελα να τους μεταδώσω το αίσθημα της σοβαρής δουλειάς που κάνουν και συγχρόνως να καταλάβουν τη σημασία που έχει για ένα υπερωκεάνιο το καλό και φροντισμένο φαγητό. Γιατί τι είναι το υπερπόντιο ταξίδι πέρα από ασφαλή μετακίνηση του επιβάτη και από ευκαιρία αναψυχής; Και η αναψυχή

χρειάζεται το καλό πρωινό, το πλούσιο γεύμα και το εντυπωσιακό δείπνο, βασισμένα όλα, σε ευρηματικά μενού που με αυτά ο μάγειρας βελτιώνει τη διάθεση του επιβάτη. Η εταιρία εφοδιάζει το υπερωκεάνιο με όλα τα αναγκαία υλικά που όμως μόνο ένας καλός μάγειρας μπορεί να μετατρέψει σε προκλητικά εδέσματα. Πρέπει λοιπόν να ξέρει την ευθύνη που έχει και ακόμη ότι η προσπάθειά του αναγνωρίζεται εκτός από τον περαστικό επιβάτη και από την ίδια την εταιρία, στην οποία άλλωστε, στηρίζει το επαγγελματικό του μέλλον.

Στη διάρκεια – άλλο χαρακτηριστικό περιστατικό – λαμπρής δεξίωσης στο ξενοδοχείο της «Μεγάλης Βρετανίας» με την ευκαιρία της υπογραφής της σύμβασης για την υπερωκεάνιο της γραμμής Βόρειας Αμερικής, ο Ευγενίδης περπατά ανάμεσα στους πολλούς προσκεκλημένους, συνομιλεί μαζί τους, ενώ παρατηρεί συγχρόνως τον τρόπο με τον οποίο κινούνται και συμπεριφέρονται οι συνεργάτες του που ήταν παρόντες.

Σε μια στιγμή γυρίζει και ρωτά στέλεχος της εταιρίας των υπερωκεανίων:

– Αυτός ο κύριος Χ. νομίζω ότι πηγαινοέρχεται χωρίς λόγο, ανάμεσα στους επισήμους, γιατί άραγε;

– Είναι συνάδελφος στο «Σκανδιναβικό» κύριε Ευγενίδη, του απαντά ο συνεργάτης του.

– Βεβαίως το γνωρίζω, αλλά μου κάνει εντύπωση γιατί τον ακολουθεί επίμονα και ένας φωτογράφος.

– Θα έχει αδυναμία στις αναμνηστικές φωτογραφίες, παρατηρεί με έκδηλη θυμηδία ο συνομιλητής του.

Και ο Ευγενίδης μετά από σύντομη σκέψη:

– Μπορεί να είναι όπως το λέτε. Αλλά αγαπητέ μου, σε μια μεγάλη εταιρία κανένα στέλεχος δεν περισσεύει. Όλοι χρειάζονται και με τα πλεονεκτήματα και με τα μειονεκτήματά τους.

Ουδείς στη ζωή αλάνθαστος.

Ένας από τους νέους στην ηλικία συνεργάτες του, που τους προετοίμαζε να συνεχίσουν ο καθένας από το δικό του πόστο, το έργο του, ο Περικλής Παναγόπουλος, τον οποίο και σπούδαζε μετά τον θάνατο του πατέρα του στην κατοχή, θυμάται με θαυμασμό αλλά και κάποιο δέος, την τελειομανία του προστάτη του, σε όλες, και τις πιο ασήμαντες ακόμη, φάσεις της καθημερινής εργασίας.

Ήταν αυτό, θα πει αργότερα, που σφράγισε τη σκέψη και διαμόρφωσε την προσωπικότητα των νέων που είχαν την τύχη να βρεθούν κοντά του μέχρι τα τελευταία χρόνια της ζωής του.

Και θυμάται:

– Την εποχή εκείνη, δεκαετία του '50, η διεκπεραίωση της αλληλογραφίας του γραφείου γινόταν σε μεγάλο βαθμό με το ταχυδρομείο. Ε, ποτέ όσο θυμάμαι, δεν έφυγε επιστολή που να μην περάσει από τον προσωπικό του έλεγχο, όχι μόνο ως προς το περιεχόμενο, αλλά και ως προς την εμφάνιση, την αισθητική της εικόνα. Καθαρή δακτυλογράφηση, ευκρινής υπογραφή, ατσαλάκωτο χαρτί και άψογος φάκελος.

– Όταν κάνεις μια δουλειά, μας έλεγε, πρέπει να είναι όπως την έχεις σκεφθεί μέχρι και την τελευταία λεπτομέρεια. Μια επιστολή είναι ο καθρέφτης της ποιότητάς της και η ταυτότητα του γραφείου μας, για τους απέξω...» {9}.

Όταν ο Ευγενίδης είχε διαμορφώσει στα επιθυμητά επίπεδα τη συνεργασία του με τους Σουηδούς, είχε

αναπτύξει δηλαδή δυναμικό εισαγωγικό εμπόριο ξυλείας με brand name «EVGE» και οργανώσει πρότυπη υποδομή αποθηκών στον Πειραιά, τόσο από άποψη λειτουργικότητας όσο και ασφάλειας, σκέφτηκε να δώσει μεγαλύτερο βάθος στις σχέσεις όχι μόνο τις προσωπικές, αλλά και της πατρίδας του, με την προηγμένη αυτή χώρα της Σκανδιναβίας. Κινήθηκε λοιπόν αποφασιστικά για να εξασφαλίσει επίσημη πρόσκληση στο διάδοχο του σουηδικού θρόνου Γουσταύο-Αδόλφο, να επισκεφθεί την Ελλάδα, αναλαμβάνοντας ο ίδιος, πέραν από το επίσημο πρωτόκολλο, την οργάνωση και το κόστος μιας πραγματικά ηγεμονικής φιλοξενίας.

Σεπτέμβριος 1934.

Ο υψηλός ξένος φτάνει στην Ελλάδα με τη σύζυγο και τη θυγατέρα του πριγκίπισσα Ίγκριντ, μετέπειτα βασίλισσα της Δανίας, όπου του δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά πώς λειτουργεί η SOL, η τακτική σουηδική γραμμή, να εντυπωσιασθεί από την επιχειρηματική συγκρότηση του Ευγενίδη και ακόμη, να διαπιστώσει το ενδιαφέρον που παρουσίαζε για τις σκανδιναβικές αγορές το εμπόριο με την Ελλάδα και την Εγγύς Ανατολή. Έτσι η επιδίωξη του Ευγενίδη, να φέρει κοντά το βορρά και το νότο της γηραιάς ηπείρου, κερδίζει νέο έδαφος.

Ο Γουσταύος, φεύγει από την Ελλάδα με τις καλύτερες εντυπώσεις και όταν αργότερα θα γίνει βασιλιάς στη χώρα του, οι σχέσεις του με τη δική μας θα αποκτήσουν μεγαλύτερο βάθος και περισσότερη εγγαυδιστία. Απόδειξη, και η βοήθεια σε τρόφιμα που σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό, θα φτάνει με σουηδικά πλοία όλη την κατοχή, για την αντιμετώπιση του λιμού που μάστιζε τους Έλληνες.

Ο δημοσιογράφος Χρήστος Λεβάντας, προσκεκλημένος σε μια από τις δεξιώσεις που έδωσε τότε ο Ευγενίδης για τον

Σουηδό πρίγκιπα, θα γράψει την επομένη στην εφημερίδα «Ακρόπολις»:

«Μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση η οικειότητα, ίσως και θερμότητα με την οποία συνομιλούσε ο Σουηδός διάδοχος με τον κύριο Ευγενίδη. Ήταν φανερό ότι οι δυο άνδρες είχαν αναπτύξει προσωπική φιλία που δεν εμπόδιζε την εκδήλωσή της, ούτε το πρωτόκολλο, ούτε η επισημότητα της βραδιάς».

Και το περιοδικό «Ναυτικά Χρονικά» αργότερα, για το ταξίδι του Σουηδού διαδόχου:

«...Έκτοτε χρονολογούνται και οι φιλικοί δεσμοί προς τον Ευγενίδη. Δεν έμειναν φυσικά αι καλαί εντυπώσεις εκ της επισκέψεως χωρίς θεϊκόν αποτέλεσμα. Εμελετήθησαν έκτοτε αι δυνατότητες της οικονομικής συνεργασίας των δύο χωρών και τα αποτελέσματα δεν ήργησαν να φανούν. Τα ελληνικά καπνά επωλούντο πλέον απ' ευθείας εις το σουηδικό μονοπώλιον και όχι μέσω Αμβούργου. Η ξυλεία εφορτῶνεται εις μεγάλας ποσότητας. Τα δρομολόγια της SOL καθίσταντο πυκνότερα και νέα σκάφη ταχύτερα και καταλληλότερα κατεσκευάζοντο».

Τίποτα δεν είναι τυχαίο στη ζωή, κάπου, μέσα στο χρόνο, πρέπει να υπάρχει η αιτία, μεγάλη, μικρή, γνωστή ή άγνωστη ακόμη μέχρι και σήμερα.

A φήνοντας ο Ευγενίδης την Αργεντινή το 1945 φτάνει στην Ιταλία και εγκαθιστά το επιχειρηματικό του στρατηγείο στο λιμάνι της Γένοβας όπου ιδρύει την «Home Lines» με στόχο την εξυπηρέτηση του κύματος των μετανα-

στών προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά, την Αυστραλία και τη Νότιο Αφρική. Το εγχείρημα είχε μεγάλη επιτυχία και η «Home Lines» γρήγορα θα καταλάβει τη δεύτερη θέση διεθνώς, στον κλάδο των υπερωκεανίων και θα αποκτήσει τη φήμη της πιο αξιόπιστης εταιρίας για τη μεταφορά επιβατών σε υπερπόντια ταξίδια. Θυγατρική της στη συνέχεια, η «Ελληνική Γραμμή Αμερικής», με έδρα την Αθήνα, που θα δρομολογήσει το υπερωκεανίο της «Ατλάντικ» προς τη Βόρειο Αμερική μετά από σύμβαση με το ελληνικό δημόσιο η οποία θα υπογραφεί στις 4 Δεκεμβρίου του 1953 {10}.

Και ενώ η Ευρώπη αρχίζει να ανακτά σιγά-σιγά τις δυνάμεις της, ο Ευγενίδης με ένα επιτελείο ικανών μάνατζερ θα αναπτύξει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες και συγχρόνως, θα ξεκινήσει το μεγάλο κοινωνικό και ανθρωπιστικό του έργο που παίρνει διαστάσεις εθνικής ευεργεσίας, για να πληρωθεί ο λόγος του Ιωάννου του Χρυσοστόμου:

«Πλούσιος εστί ουκ ο πολλά κεκτημένος, αλλά ο πολλά διδούς».

Βέβαια, το ίδρυμα που θα φέρει το όνομά του βρίσκεται ακόμη μακριά, αν και το πρόπλάσμά του είχε πάρει συγκεκριμένη μορφή από τα πρώτα χρόνια της εγκατάστασής του στην Ελβετία. Θεσμός τον οποίο χρηματοδοτούσε ο Ευγενίδης, για να καλεί νέους από την Ελλάδα να σπουδάσουν στην Ευρώπη. Είχε προϊστορία λοιπόν, η εμμονή του για μια νέα γενιά Ελλήνων επιστημόνων και τεχνικών.

Έβλεπε το μέλλον καθαρά, ακόμη και μέσα από τους θολούς ορίζοντες του μεταπολεμικού κόσμου.

Ένα απόγευμα στο γραφείο του στο Βεβέ, καθώς συζητά υποθέσεις μέσα σε καταιγισμό από τηλεφωνήματα και αλλεπάλληλες επισκέψεις, θα ακούσει το φίλο του Ελβετό δικηγόρο Σαβαρύ, να παρεμβαίνει διακριτικά και να τον συμβουλεύει ότι πρέπει κάποτε να σταματήσει να δουλεύει με τόση ένταση κάθε μέρα:

– Τα χρόνια περνούν κύριε Ευγενίδη και εμείς πρέπει να ξοδεύουμε πλέον τις δυνάμεις μας με φειδώ, σύμφωνα με τις συστάσεις των γιατρών.

Και ο Ευγενίδης με διάθεση εξομολόγησης εκ βαθέων:

– Αγαπώ φίλε μου την εργασία. Λατρεύω τη δίνη των υποθέσεων, την υπερνίκηση των δυσκολιών, τον αγώνα να επιτύχω το σκοπό που επιδιώκω. Ακόμη χαίρομαι, και μη φανεί αυτό υπερβολικό, την αποτυχία γιατί μετά καταλαβαίνω περισσότερο τη χαρά της επιτυχίας. Όλα αυτά είναι το ενδιαφέρον της ζωής μου. Επιθυμώ όμως, έναν αιφνίδιο θάνατο. Εκεί, στη θέση μου, την ώρα που εργάζομαι. Με τις πνευματικές μου δυνάμεις ακέραιες και πριν τα γεράματα και η αρρώστια με καταβάλουν. Μακάρι ο Θεός να μου χαρίσει αυτό το δώρο.

Ο Ευγενίδης είναι τώρα κοντά 70 ετών, το ίδιο πάντα ακάματος και δημιουργικός. Η ιδέα του θανάτου τον απασχολεί με τη σοφία του ανθρώπου που έζησε πέρα από ψευδαισθήσεις. Η παιδεία και η ευφυΐα του τον είχαν από νωρίς εξοικειώσει με το «σμικρόν», το εφήμερον της ζωής. Όμως είχε την έννοια για τη συνέχεια του έργου του που σε μεγάλο βαθμό το ταύτιζε με την έννοια της προσφοράς.

Δεν πρόκειται για αυθαίρετη και ρομαντική εκδοχή, ούτε

για διάθεση «αγιοποίησης» μιας διακεκριμένης άλλωστε, προσωπικότητας, γιατί έτσι και αλλιώς είχε πάρει τη θέση που της άξιζε στο νεώτερο ελληνικό βίο και πέραν από αυτόν. Πρόκειται για αλήθεια, όπως αποδεικτικά καταγράφεται σε παράγραφο της διαθήκης του με ημερομηνία 21 Αυγούστου 1952, που αναφέρει:

«Συνιστώ εν Αθήναις κατά τους ορισμούς του ελληνικού δικαίου Ίδρυμα υπό το όνομα «Ίδρυμα Ευγενίου Ευγενίδου» του οποίου σκοπός είναι να συμβάλλει εις την εκπαίδευσιν νέων ελληνικής ιθαγένειας εν τω επιστημονικώ και τεχνικώ πεδίω».

Η εκδοχή ότι ο Ευγενίδης δεν είχε δικά του παιδιά και γι' αυτό ενεργεί απελευθερωμένος από το άγχος της αποκατάστασης φυσικών κληρονόμων, δεν φαίνεται, επαρκής. Γιατί ο ίδιος, το είχε δείξει πολλές φορές στη ζωή του, αισθανόταν τη δουλειά δικό του οικογενειακό περιβάλλον και τους ανθρώπους που δούλευαν μαζί, δικά του παιδιά.

Λέγεται, ότι κάποιος από τους νεώτερους συνεργάτες του τον ρώτησε στο διάλειμμα μιας κουραστικής μέρας στον πύργο όπου το γραφείο του στην περιοχή La Tour-de Peilz, γιατί δεν απέκτησε παιδιά.

Η απάντηση:

– Γιατί έχω δικά μου παιδιά, όλους εσάς...

Δυο χρόνια αργότερα, στις 22 Απριλίου του 1954, ο Θεός θα του χαρίσει το δώρο που του ζητούσε και που πριν από μερικές χιλιάδες χρόνια το είχε προσδιορίσει η απόμακρη κινεζική σοφία:

«Όταν την αυγή μάθεις για την «Οδό» {της αρετής και της ανθρωπιάς} το βράδυ as πεθάνεις ήσυχος...» {11}.

Πέθανε στη διάρκεια δεξίωσης που θα μπορούσε να ήταν και προς τιμή του.

Τον Οκτώβριο του 1956 η διαθήκη του Ευγενίδη θα πάρει υλική υπόσταση με Βασιλικό Διάταγμα, το ίδρυμά του θα γίνει πραγματικότητα και θα λειτουργήσει στη βάση καταστατικού που όριζε κάθε λεπτομέρεια του έργου και των σκοπών του.

Αν ο Ευγένιος Ευγενίδης από εκεί που βρίσκεται σήμερα, μπορούσε να λύσει την απορία του νεαρού συνεργάτη του, θα απαντούσε ότι έχει δικά του παιδιά πια, όχι μόνο τους ανθρώπους της δουλειάς του, αλλά και όλους τους νέους «ελληνικής ιθαγένειας» που θέλουν να σπουδάσουν «εν τω επιστημονικώ και τεχνικώ πεδίω».

Αυτοί ήταν και θα είναι οι πραγματικοί κληρονόμοι του.

Ο Ευγένιος Ευγενίδης είχε την τύχη να αναγνωρισθούν και το έργο και η προσφορά του μέσα και έξω από τα όρια της Ελλάδας, όταν ακόμη βρισκόταν στη ζωή. Και αυτό, γιατί πέραν από την επιχειρηματική του ιδιοφυΐα που μπορούσε να παράγει πλούτο και να τον αξιοποιεί στα πλαίσια υποδειγματικής σε οργάνωση και εντιμότητα διαχείρισης, ήταν και η προσωπικότητά του που απέπνεε ανθρωπιά και αισθήματα εμπιστοσύνης. Ο ίδιος χωρίς ίσως, να το συνειδητοποιεί, με την καθημερινή συμπεριφορά του σε όλα τα επίπεδα, ασκούσε άψογες δημόσιες σχέσεις, πολύ πριν αυτό το «εργαλείο» ανάπτυξης, αποτελέσει βασικό στοιχείο στη δομή της μοντέρνας επιχειρηματικότητας. Κέρδιζε την εμπιστοσύνη και την εκτίμηση των άλλων, ίσως γιατί πίστευε και ανάλογα ενεργούσε, πως ο άνθρωπος σε όλες τις σχέσεις του πρέπει πρώτα να δίνει και

μετά να παίρνει. Και αν πρέπει να παίρνει...

Άποψη αιρετική για την κρατούσα ιδεολογία περί του καπιταλιστικού προτύπου, τον εικοστό αιώνα.

Θα τιμηθεί λοιπόν εν ζωή, πριν η προσφορά του πάρει τις διαστάσεις εθνικής ευεργεσίας μετά το άνοιγμα της διαθήκης του, με πολλές και σημαντικές διακρίσεις, όπως για παράδειγμα:

- Το παράσημο του Μεγαλόσταυρου του Φοίνικος που «κάρφωσε στα στήθη του» ο βασιλιάς Παύλος *«εις αναγνώρισιν της γενναιοδωρίας και μεγαλοψυχίας του ανδρός»* για την προσφορά του στους σεισμοπαθείς των νησιών του Ιονίου.

- Οι πολλές επίσημες διακρίσεις από μέρους των κυβερνήσεων της Αργεντινής, της Σουηδίας, της Φιλανδίας, της Γερμανίας, της Μ. Βρετανίας, της Δανίας, της Αιγύπτου, του Παναμά για τη συμβολή του στην ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών και ναυτιλιακών σχέσεων.

Γνώρισε έτσι, πολλές φορές το σεβασμό και την εκτίμηση πέρα από τα όρια της πατρίδας του, είτε με επίσημο, είτε με συμβολικό χαρακτήρα.

Αίφνης, η κυβέρνηση της Αργεντινής του απένειμε, και ήταν ξεχωριστή τιμή, πιστό αντίγραφο του ξίφους του ήρωα των Άνδεων San Martin, ενώ το μικρό ιταλικό ψαροχώρι, το Πόρτο Φίνο, που ποικιλοτρόπως βοήθησε όταν βρισκόταν στην Ιταλία, θα στήσει αναθηματική πλάκα, τιμώντας τον για τις ευεργεσίες του.

Και άλλα πολλά περιστατικά, που θα γίνουν περισσότερα, όταν ο Ευγενίδης φύγει από τη ζωή και κερδίσει στην κοινή συνείδηση, τον τίτλο του εθνικού ευεργέτη.

Αυτός ο τόσο πολυάσχολος επιχειρηματίας και εξωστρεφής άνθρωπος με δραστηριότητες σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα, οικονομικά, κοινωνικά, ακόμη και πολιτικά – προπολεμικά χρημάτισε για αρκετά χρόνια κοινοτάρχης της Γλυφάδας όπου ήταν το σπίτι του – πνιγμένος στα χαρτιά, στις υποθέσεις, στα τηλεγραφήματα, στις συσκέψεις από το πρωί μέχρι αργά το βράδυ, κατόρθωσε να διατηρήσει ακέραιο τον πλούσιο εσωτερικό του κόσμο.

Κατά καιρούς, φίλοι, γνωστοί και συνεργάτες του, έχουν καταγράψει διάφορα περιστατικά που αυτός ο εσωτερικός κόσμος, διαπερνώντας την αυστηρή αξιοπρέπεια της καθημερινής συμπεριφοράς, βγάζει προς τα έξω, έντονα συναισθήματα νοσταλγίας, ανθρωπιάς, τρυφερότητας και όχι σπάνια, με νεανική θέρμη και ένταση...

Ένα απόγευμα που επιστρέφει στο Βεβέ από επιτυχημένο, επιχειρηματικά, ταξίδι στη Σουηδία νοιώθει ευχάριστα. Κουβεντιάζει φιλικά στο σαλόνι της βίλλας «Κάρμα» όπου διαμένει, με νιόπαντρο ζευγάρι φιλοξενουμένων του από την Ελλάδα και τη στενή του συνεργάτιδα Σύλβια Βαλασιάδου, όταν ξαφνικά παίρνει την κιθάρα που βρισκόταν κοντά στην πολυθρόνα του και αρχίζει να παίζει τραγουδώντας χαμηλόφωνα έναν παλιό σκοπό φορτωμένο με καημό και βαθιά νοσταλγία για τις χαμένες πατρίδες.

Κάποτε πάλι, που δέχεται την επίσκεψη θαυμαστών του από την Ζάκυνθο και ακούει υπομονετικά να του εκφράζουν με θερμά λόγια, την ευγνωμοσύνη του νησιού για όσα έπραξε ο ίδιος και η Μαριάνθη Σίμου, η αγαπημένη του αδελφή τις

μέρες της μεγάλης δοκιμασίας των σεισμών, θα αντιδράσει, πάντα με ευγένεια, λέγοντας:

– Σας βεβαιώ αγαπητοί μου, ότι δεν αισθάνομαι πως έκανα τίποτα το σπουδαίο. Έπραξα αυτό που θα έπραττε ο κάθε Έλληνας αν είχε την οικονομική δυνατότητα τη δική μου. Πιστεύω ότι είναι στοιχειώδες καθήκον να απαντούμε πρόθυμα και με όποιο τρόπο μπορεί ο καθένας στις ανάγκες της πατρίδας και στις δοκιμασίες των συμπατριωτών μας. Αν σκεφτούμε τι έχουν δώσει ο Γεώργιος Αβέρωφ και ο Ανδρέας Συγγρός στον τόπο, η όποια δική μας προσφορά είναι μηδαμινή. Ποιος μπορεί να φθάσει τον πατριωτισμό και τη γενναιοδωρία των δυο σπουδαίων αυτών Ελλήνων;

Και συνέχισε:

– Ας μη ξεχνάμε, ότι η νίκη του 1912, από τις μεγαλύτερες στη νεώτερη ιστορία μας, φέρει το όνομα του Αβέρωφ χάρις στο ομώνυμο θωρηκτό που δώρισε στο ναυτικό και κατατρόπωσε τον εχθρό. Τι μεγαλύτερη δικαίωση μπορεί να περιμένει στη ζωή του ένας πλούσιος άνθρωπος, από το να συμβάλλει στη δόξα και στο μεγαλείο της πατρίδας του;

Οι δυο μεγάλοι εθνικοί ευεργέτες, ήταν πρότυπο ζωής για τον Ευγενίδα από τα νεανικά του χρόνια. Το παράδειγμά τους, φαίνεται πως πυροδοτούσε ακόμη περισσότερο τον πατριωτισμό και τη γενναιοδωρία του, μαζί με το νόστο και τον καημό του απόδημου που φώλιαζαν πάντα στην καρδιά του.

Ένα άλλο περιστατικό που αποκαλύπτει τα αισθήματα αυτού του προικισμένου Έλληνα της διασποράς:

Ήταν 13 Νοεμβρίου του 1953 στα εγκαίνια του φορτηγού πλοίου «Αθήναι». Ο Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων Βλάχος θα τελήσει τον αγιασμό και θα αναπέμψει ευχή που είχε ο ίδιος συντάξει ειδικά για την περίπτωση. Ο Ευγενίδης ακούει με σκυμ-

μένο ευλαβικά το κεφάλι ενώ κάποια δάκρυα κυλούν από τα μάτια του. Η ευχή:

«Κύριε των αγαθών χορηγέ, ευλόγησον τον πιστόν δούλον Σου Ευγένιον συν παντί τω οίκω και την θεραπείαν αυτού, αγαπά γαρ το έθνος αυτού και έθειτον τον πλούτον αυτού καιά τας εντολάς Σου... Ουκ αγνοεί, όπι σκορπιζόμενος ο πλούτος καιά την Σην εντολήν, πέφυκεν παραμένειν, συνεχόμενος δε πέφυκεν αλλοτριούσθαι και σαφώς οίδε, αγαθοεργών, πλουτείν, εν έργοις καλοίς και ευμετάδοτος είναι, ούτω γαρ αποθησαυρίζει εαυτώ θεμέλιον καλόν εις το μέλλον, ίνα επιλάβητε της αιωνίου ζωής».

Λίγους μήνες αργότερα και στη διάρκεια τυχαίας συνάντησης στην έξοδο του ξενοδοχείου της «Μεγάλης Βρετανίας», ο Ευγενίδης θα έχει σύντομο αλλά εγκάρδιο συναπάντημα με τον Αριστοτέλη Ωνάση:

– Χαίρομαι Αρίστο που σε βλέπω!

– Και εγώ το ίδιο Ευγένιε και σκέφτομαι γιατί μέχρι τώρα δεν έχουμε κάπου συνεργαστεί εμείς οι δυο.

– Ποτέ δεν είναι αργά, απαντά ο Ευγενίδης, κάποια μέρα να συναντηθούμε να μιλήσουμε.

– Όποτε το θελήσεις, συμφωνεί ο Ωνάσης, γιατί με σένα είμαι ανοικτός για οτιδήποτε.

– Και εγώ το ίδιο, θα πει ο Ευγενίδης δίνοντας το χέρι για να τον αποχαιρετήσει:

– Μόνο, θα συμπληρώσει ο Ωνάσης, πρέπει να έχουμε υπόψη πως επενδυτική τόλμη δικαιολογείται στις μέρες μας, μόνο σε ήρεμο πολιτικό και σταθερά οικονομικό περιβάλλον.

Όταν απομακρύνθηκαν οι δυο σπουδαίοι αυτοί Έλληνες της διασποράς, ο Ευγενίδης θα πει στο συνεργάτη που τον συνοδεύει:

– Γιατί το είπε αυτό ο Αρίστος; Μήπως, επειδή γνωρίζει ότι

εγώ στήνω επιχειρήσεις και με διαφορετικό κριτήριο;

– Πατριωτικό εννοείτε...

– Ας το πούμε πατριωτικό.

– Δεν αποκλείεται, ήταν η απάντηση.

– Αν είναι έτσι, συνέχισε ο Ευγενίδης προβληματισμένος, είμαι βέβαιος, ότι κάποια μέρα θα δείξει ότι στην πραγματικότητα δεν έχει διαφορετική άποψη από τη δική μου. Ξέρω καλά τον Αρίστο. Δεν είναι μόνο μεγάλος εφοπλιστής, είναι και σπουδαίος Έλληνας...{12}.

Δεν είχε άδικο. Ο Ωνάσης θα δημιουργήσει τον εθνικό αερομεταφορέα της «Ολυμπιακής», που στα τέλη της δεκαετίας του '50 θα ανοίξει για τα καλά τα φτερά του, ακόμη και σε διηπειρωτικά ταξίδια.

Όμως ο Ευγενίδης, δεν θα ζει για να χειροκροτήσει.

Ο θάνατος του Ευγένιου Ευγενίδη προκάλεσε ειλικρινή συγκίνηση και στην Ελλάδα και στον ελληνισμό και στους πολλούς φίλους και συνεργάτες του σε ολόκληρο τον κόσμο. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο θα τον αποχαιρετήσει από τις στήλες του δημοσιογραφικού του οργάνου «Απόστολος Ανδρέας» με τα εξής:

«Εκλεκτόν και μεγαλώνυμον τέκνον της μητρος Εκκλησίας εξεδήμησεν προς Κύριον, ο γνωστός διά την φιλογενή αυτού δράσιν εφοπλιστής Ευγένιος Ευγενίδης.

Διά της δραστηριότητός του, της τιμιότητος και της ιδιοφυϊας αυτού ανεδείχθη, καταλαβών εξέχουσα θέσιν μεταξύ των

εφοπλιστών και ιδιαίτέρως εν τη διεθνή κοινωνία. Αλλά όσον η δύναμις του Θεού πύξανε τους καρπούς των τιμών κόπων του, τόσον επολλαπλασιάζεται και η ευεργετική του δράσις...».

Ο Μέγας Αυλάρχης της Σουνδίας ναύαρχος Βέττερ:

«Κατέστησε τον εαυτό του σεβαστόν εις όλα τα μέρη του Κόσμου και ηγαπήθη από όλους εκείνους οι οποίοι είχαν το προνόμιο να εργασθούν δι' αυτόν και μαζί με αυτόν...».

Ο Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών Κωνσταντίνος Τσάτσος:

«Η φυλογένεια επί δυο και πλέον αιώνας ανακούφιζε το έθνος υλικώς, αλλά και ηθικώς διά του παραδείγματος αυτής το ενίοχυνε. Όπου και αν στρέψωμεν τα βλέμματά μας θα αντικρύσωμεν δημόσια έργα, δημόσια κτίσματα και φιλανθρωπικά ιδρύματα, οφειλόμενα εις τους μεγάλους εθνικούς ευεργέτας.

Το ευγενές όμως τούτο είδος ανθρώπου, δυστυχώς κατά τα τελευταία έτη ήρχισεν να σπανίζει. Αι δωρεαί εγένονται ολιγότεραι και μικρότεραι.

Εις αυτόν τον φθίνοντα δείκτην των εθνικών ευεργειών, σημειούται μία μεγάλη εξαίρεσις, ο Ευγένιος Ευγενίδης».

Ίσως, θα μπορούσε να προσθέσει κανείς, γιατί εκτός από χορηγός πλούτου, ήταν και χορηγός αισθημάτων.

Αληθινός άνθρωπος και γνήσιος πατριώτης.

Η ΧΘΕΣΙΝΗ ΤΕΛΕΤΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΔΙΣ

Η ΚΥΑΝΟΛΕΥΚΟΣ ΑΝΥΨΘΗ ΧΘΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ „ΑΘΗΝΑΙ”

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΑΡΧΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΑΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

HÄRMERIN merida, född 1911, gift med en svensk, har varit gift med honom i 40 år. Hon har varit gift med honom i 40 år. Hon har varit gift med honom i 40 år.

[illegible]

Da reamendarea este una 'buna
noie' si nu reprezinta o 'amenzi-
tate', drept urmare propunem sa
se revizuiasca prevederile si sa se impu-
na aplicarea lor in totalitate.
In acest sens, pe urmatoare, vom
propune o noua legea care sa
reguleze aplicarea si sa se impu-
ne aplicarea lor in totalitate.

[illegible][illegible]

En 1978, l'Institut des statistiques a constaté que les hommes de 15 à 24 ans ont une moyenne de 1,75 mètre, ce qui est inférieur de 10 centimètres à la moyenne de 1,85 mètre des hommes de 25 à 34 ans.

of education. With our experience in Bolivia, I am convinced that progress will depend upon reaching out to the broader community and not remaining self-contained. I look forward to continuing to learn from the people of Bolivia about the future

[illegible]

Bitte beantworten Sie kurz und prägnant die folgenden Fragen.

[illegible]

The Editor of the *Journal of the*
Marine Biological Association

[illegible][illegible][illegible]

and the dealer to be satisfied with the goods you purchase is an old Chinese proverb. It means, however, that the customer is king.

Escherichia coli O157:H7, a strain of the bacterium that caused the outbreak, was found in the water.

U. S. AGENTS FOR THE PROSECUTION
THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE

[illegible]

the full sample, no trend was

附：金少卿先生文集序 王世贞

[illegible]

mit verschiedenen Werkzeugen wie
für ein System, jedoch ohne die
Verfahren des Systems, die Methode
dabei erzieht, wie die A. in der
Handlung der Arbeit, wie sie
für die Anwendung der 'Anwendung'
erforderlich ist. Hierdurch wird die
Bewertung.

The magazine had nothing on it
H. Adams, the Editor, the
editorial staff, the business manager.

and "Ethnicity" (American and British) in the early 1990s. The book is a collection of essays by a group of American and British scholars, edited by a group of American and British scholars. The book is a collection of essays by a group of American and British scholars, edited by a group of American and British scholars.

*Η θαλαμηγός του Ευγενίδα «Νίκη», γραφικό προπολεμικό σκαρί.
(Αρχείο Νότη Παναγιωτόπουλου)*

Σημειώσεις

1. Steven Pressfield : «The Virtues of War» (Εκδόσεις Doubleday- Νέα Υόρκη 2004).
2. Ο Ευγενίδης πρόσφερε 1.680.000 δολάρια έναντι 1.225.000 του δεύτερου πλειοδότη, του Περικλή Καλλιμανόπουλου. Διαφορά υπέρ του δημοσίου, 455.000 δολάρια.

Σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Ακρόπολις», ο τότε υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας Λ. Λαμπριανίδης θα δηλώσει για την προσφορά του Ευγενίδη:

«Η χειρονομία του κυρίου Ευγενίδου τιμά και τους Έλληνες εφοπλιστές οι οποίοι και άλλοτε εξεδήλωσαν την διάθεσιν να ενισχύσουν την εθνικήν προσπάθειαν την οποίαν ανέλαβεν να φέρει εις πέρας η κυβέρνησίς μας. Δεν μπορώ να αρνηθώ εις ουδέναν εκ των Ελλήνων εφοπλιστών την φιλοπαιρίαν...».

Και ο υπουργός Γεώργιος Βογιατζής που διαδέχθηκε τον Λαμπριανίδη στο υπουργείο Ναυτιλίας, θα πει το 1955, μιλώντας στην τελετή ύψωσης της ελληνικής σημαίας στο δεύτερο πλοίο της «Γραμμής Νοτίου Αμερικής», το «Μυκήναι»:

«Είναι η πρώτη φορά καθ' ην η κυανόλευκος ενεφανίσθη εις τους λιμένας της Νοτίου Αμερικής επί σκάφους τακτικής γραμμής. Το κέρδος είναι μέγα διότι προβάλλονται εις τας εκεί αγοράς τα εθνικά μας προϊόντα. Εις το ιστορικόν όνομα του πλοίου «Αθήναι» όπερ ενεκαινίασεν την νέαν υπηρεσίαν, προστίθεται σήμερον και έτερον ιστορικόν όνομα, όπερ φέρει το πλοίον «Μυκήναι».

Μετά τον θάνατο του Ευγενίδη η «Ελληνική Γραμμή Νοτίου Αμερικής» θα έχει συνεχή και σταθερή ανάπτυξη με την προσθήκη σειράς από αξιόλογες μονάδες, νεοναυπήγτητα σκάφη και πλοία-ψυγεία όπως τα «Σίφνος», «Σέριφος», «Πέλαγος», «Άνεμος» και άλλα.

3. Συνέντευξη του Ευγενίδη στον δημοσιογράφο Παύλο Καμβύση που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Ακρόπολις» τον Νοέμβριο του 1953: «Μετά την διακοπή των τελευταίων διαπραγματεύσεων της κυβερνήσεως με την «Γκρηκ Λάϊν» διά την ύψωσιν της ελληνικής σημαίας επί του υπερωκεανίου «Ολυμπία», ηρωτήθην από τον αρμόδιον υπουργό εάν

θα ήτο δυνατόν να τεθεί υπό ελληνική σημαία το υπερωκεάνιο «Αιλάντικ» της «Home Lines» της οποίας είμαι πρόεδρος. Υπεσχέθην αμέσως εις την κυβέρνησιν ότι θα πράξω παν το δυνατόν διά να ανταποκριθώ εις την επιθυμίαν της, η οποία ήτο προ πολλού και ιδική μου ζωνή επιθυμία.

Παρά ταύτα, εάν η «Γκρηκ Λάϊν των κληρονόμων Λεωνίδα Γουλανδρή» αναλάβει την υποχρέωσιν να εξυπηρετήσει διά του «Ολυμπία» τακτικώς και ανελλιπώς την γραμμήν αυτήν με μπνιαίας αναχωρήσεις εξ Ελλάδος προς Αμερικνήν και τανάπαλιν, τότε δεν θα είχαν και εγώ κανέναν λόγον να αναμειχθώ εις την υπόθεσιν, αλλά είμαι διατεθειμένος να απόσχω πάσης περαιτέρω ενεργείας διά του υπερωκεανίου «Αιλάντικ». Διότι επ' ουδενί θα ήθελα να εμπλακώ εις ανταγωνισμόν με φιλικήν εταιρίαν...».

4. Τα ποσά αυτά αποπληθωρισμένα αντιστοιχούν με 1.000.000 και 300.000 δραχμές.

5. Η εφημερίδα «Ταχυδρόμος» της Αλεξάνδρειας θα γράψει αργότερα:

«Το ανήσυχο του χαρακτήρος του ανδρός, και η ευρύτης των προθέσεών του καταφαίνονται αμέσως από την πρώτην αυτήν καλήν στιγμήν της σταδιοδρομίας του. Η επιτυχία δεν τον καθηλώνει εις το γραφείον του διά μίαν ήρεμον, ασφαλήν και ακύμαντον γραφειοκρατικήν σταδιοδρομίαν. Διερευνά τον ορίζοντα και προσπαθεί να επισημάνει με το οξύτατον βλέμμα του, την ευκαιρίαν διά μεγάλην επιχειρηματικήν ανάπτυξιν».

6. Εφημερίδα «Ταχυδρόμος» της Αλεξάνδρειας:

«Μετά την μικρασιατικήν καταστροφήν επελθούσα κατ' Αύγουστον του 1922 ο Ευγενίδης πναγκάσθη να εγκαταλείψη την Κωνσταντινούπολιν και να εγκατασταθή εν Ελλάδι. Εξέλεξε δε ως έδραν των επιχειρήσεών του τον Πειραιά, τον Φεβρουάριον του 1923».

7. Στο ίδιο βιβλίο ο καθηγητής Τάμης καταγράφει σειρά από χορηγίες του Ευγενίδου στην χώρα της φιλοξενίας του. Ορισμένες από αυτές:

– Χορηγός του Ναυτικού Μουσείου και της Στρατιωτικής Λέσχης του Μπουένος Άϊρες.

– Βασικός χρηματοδότης της αναμόρφωσης της ιστορικής πλατείας του San Martín και της διακόσμησής της με προτομές ηρώων και ορειχάλκινο άγαλμα του εθνικού ήρωα της χώρας, Jose San Martín, έργο του Αργεντινού γλύπτη Ρόκα. Ακόμη, ο ίδιος κάλυψε το κόστος για την κατασκευή εντυπωσιακού ιστιού από ελληνικό κυπαρίσσι στον οποίο ανυψώθηκε η

ιστορική σημαία του Στρατού των Άνδρων και τοποθετήθηκε στην ίδια πλατεία. Εξ άλλου, σε όλη τη διάρκεια της παραμονής του στην Αργεντινή ο Ευγενίδης θα συμπαρασταθεί στην ελληνική κοινότητα του Μπουένος Άϊρες και ταυτόχρονα θα αναπτύξει στενές σχέσεις φιλίας με την πολιτική, την οραματική και την ακαδημαϊκή ηγεσία της χώρας. Θα προσφέρει αίφνης στην ισχυρή Κυρίαν της Αργεντινή, την Εβίτα Περόν, μεγάλο χρηματικό ποσό για τα παιδιά της παιρίδας της, χειρονομία που η Περόν θα ανταποδώσει αργότερα με μεγάλη δωρεά τροφίμων για τα παιδιά της Ελλάδας.

8. Έγραψαν τότε τα «Ναυτικά Χρονικά»:

«Αρτίαν όσον και μοναδικήν διειρήνει ο Ευγενίδης στατιστικήν υπηρεσίαν εις το «Σκανδιναβικόν Πρακτορείον. Διά τον ίδιον αι στατιστικά της μεταφορικής κινήσεως ήσαν η αφειρησία των μελλοντικών του κατευθύνσεων. Όλαι αι φορτώσεις των λιμένων της ανατολικής Μεσογείου προς το Κόντινεντι και την Βαλτική και όλαι αι εκείθεν μεταφοραί διά πλοίων της γραμμής, λεπτομερέστατα κατεγράφοντο. Εις τας κατά περιόδους συγκαλουμένας διασκέψεις των εκπροσώπων των τακτικών γραμμών Μεσογείου – Κόντινεντι, αι στατιστικά του Ευγενίδου ήσαν τα αδιάψευστα κριτήρια της δραστηριότητος εκάστης εταιρίας και κάθε λιμένος, ιδιαίτέρως».

9. Από συνέντευξη του Περικλή Παναγόπουλου στην κρατική τηλεόραση τον Μάρτιο του 2006 {ΕΤ1, εκπομπή «Αειναύτες»}.

10. Το περιοδικό «Αργώ» και με την ευκαιρία των πενήντα χρόνων από την ίδρυση του Ιδρύματος Ευγενίδη το 2006, θα φιλοξενήσει ενδιαφέρον χρονικό της εταιρίας των υπερωκεανίων του Ευγενίδη, της «Home Lines».

Τα στοιχεία από το χρονικό αυτό:

«Την περίοδο 1952-1953 και μετά από συνεργασίες και συγχωνεύσεις άλλων εταιριών, προέκυψε η «Home Lines» που θα διαχειρισθεί στην αρχή, τα υπερωκεάνια «Αρζεντίνα», «Μπραζίλ», «Αιλάντικ» και «Ιτάλια», δρομολογημένα κυρίως σε υπερατλαντικές γραμμές.

Το 1954, το υπερωκεάνιο «Αιλάντικ», ως «Βασίλισσα Φρειδερίκη» πλέον, θα εξυπηρετήσει για πολλά χρόνια τη γραμμή Ελλάδος-Βορείου Αμερικής.

Ο θάνατος του Ευγενίδη δεν θα ανακόψει την πορεία της εταιρίας, η οποία σε πρώτη φάση τροφοδοτήθηκε από το ισχυρό μεταναστευτικό ρεύμα της Ευρώπης, ενώ στη συνέχεια, απασχόλησε τα πλοία της σε

υπερπόντια δρομολόγια και αργότερα σε περιηγητικούς πλόες ανά τον κόσμο. Έτσι, η περαιτέρω ανάπτυξη της «Home Lines» από τον διάδοχο του Ευγενίδη, θα πάρει εντυπωσιακές διαστάσεις. Συγκεκριμένα, το 1954 η εταιρία αποκτά ένα ακόμη υπερωκεάνιο, που το μετονόμασε «Homeric» και το δρομολόγησε στη γραμμή Σαουθάμπτον - Νέας Υόρκης. Το 1965 παραλαμβάνει από τα ιαλικά ναυπηγεία το νεότευκτο υπερωκεάνιο-κρουαζιερόπλοιο «Oceanic» που θα απασχοληθεί σε περιηγήσεις στην Καραϊβική, με αφετηρία τη Νέα Υόρκη. Τα επόμενα χρόνια θα προστεθεί άλλη αξιόλογη μονάδα στο στόλο της εταιρίας, το γερμανικό «Hapceatic», που μετονομάζεται σε «Doric» και αργότερα, δυο ακόμη νεότευκτα από τα ναυπηγεία της Δυτικής Γερμανίας, το «Atlantic» και το «Homeric».

Όλη αυτή η δραστηριότητα και όχι μόνον με όχημα την εταιρία των υπερωκεανίων, που δρομολόγησε εν ζωή ο Ευγενίδης και αναπτύχθηκε μετά τον θάνατό του, θα αποτελέσει τελικά και σύμφωνα με την τελευταία του επιθυμία, την δεξαμενή από την οποία το Ίδρυμά του, θα αντλεί πόρους για να υλοποιεί διαχρονικά το σπουδαίο παιδευτικό, επιστημονικό και πολιτιστικό του έργο.

11. «Τα Ανάλλεκτα του Κομφούκιου» {Έκδοση «Ίνδικτος»}.

12. Ο Παύλος Ιωαννίδης, από τους στενούς συνεργάτες του Αριστοτέλη Ωνάση, στην αυτοβιογραφία του που εξέδωσε τον Δεκέμβριο του 2007 με τίτλο «Και αν δεν είσαι θα γίνεις» {εκδόσεις Λιβάνη}, έρχεται να επιβεβαιώσει τον Ευγενίδη για τα πατριωτικά αισθήματα του μεγάλου Έλληνα εφοπλιστή της γενιάς των «Χρυσών Ελλήνων». Γράφει στη σελίδα 25 του βιβλίου:

«Κάποτε με ρώτησαν γιατί ο Ωνάσης επέλεξε την Ελλάδα για να επενδύσει και δεν ίδρυσε αεροπορική εταιρία σε άλλη χώρα. Τότε έδωσα την εξής απάντηση:

– Αυτό έγινε γιατί ήταν πολύ Έλληνας ο Ωνάσης και πίστευε πολύ στον Έλληνα, παρά τις κατά καιρούς απογοητεύσεις που πήρε...».

Ο Ευγενίδης εργαζόμενος στο γραφείο του.

Ευγ. Ευγενίδης

Ο Ευγενίδης σε διάφορες περιόδους της ζωής και της σταδιοδρομίας του.

*Τα γραφεία των εταιριών του Ευγενίδη και η κατοικία του
στο Βεβέ της Ελβετίας.*

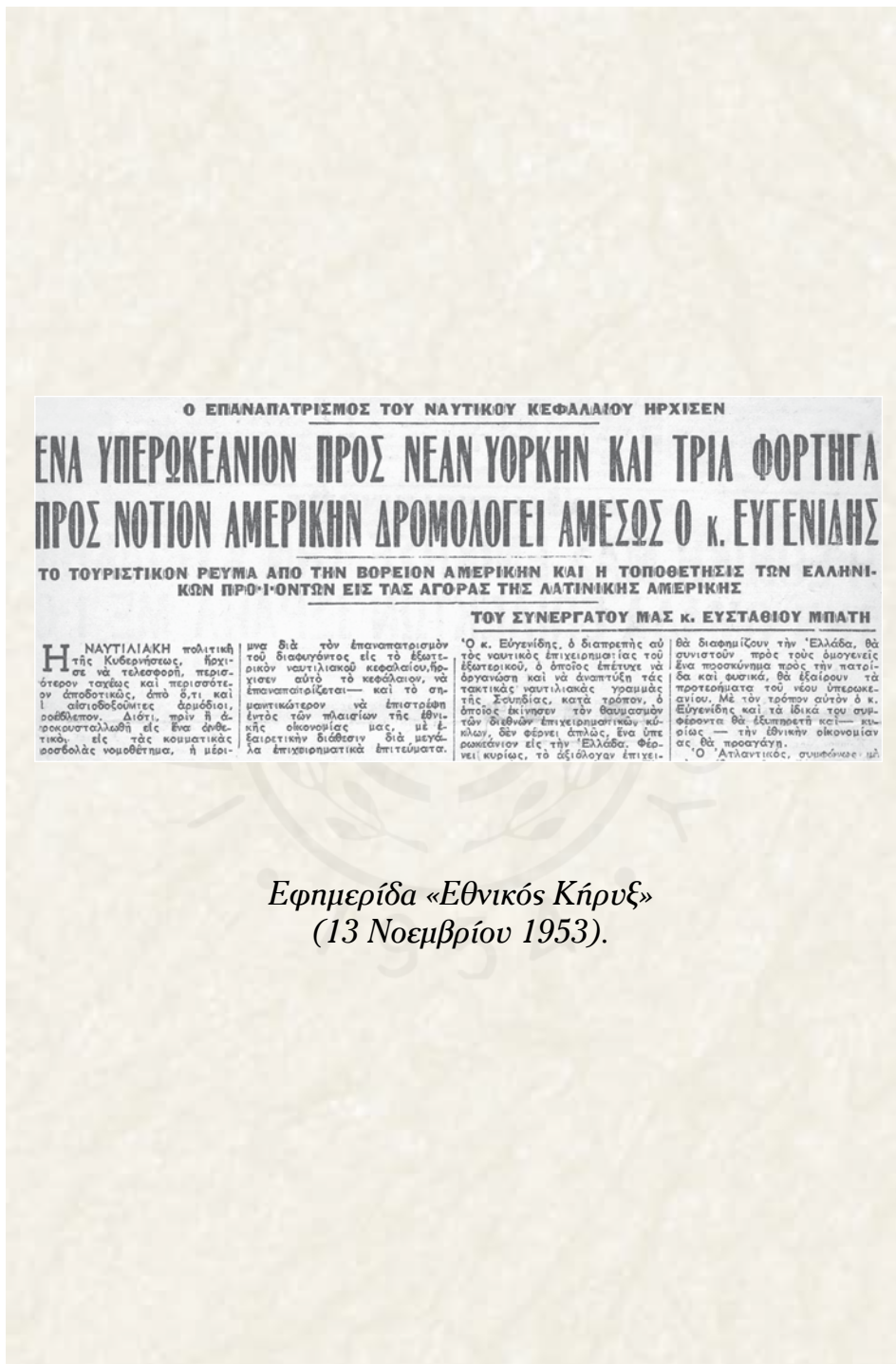
*Η ύψωση της ελληνικής
σημαίας και η τελετή πα-
ράδοσης των εγγράφων
του λάινερ «Αθήναι».*

Η υπογραφή της σύμβασης για την υπερωκεάνιο σύνδεση Ελλάδας - Βορείου Αμερικής από τον Ευγενίδα και τον Υπουργό Οικονομικών Παπαγιάννη το 1953.

Εφημερίδα «Εθνικός Κήρυξ»
(13 Νοεμβρίου 1953).

Το υπερωκεάνιο «Βασίλισσα Φρειδερίκη», πρώην «Αιλάντικ», της «Εθνικής Ελληνικής Γραμμής Αμερικής», του ομίλου Ευγενίδη, ενώ καταπλέει στο λιμάνι της Νέας Υόρκης.

Τα εγκαίνια του υπερωκεανίου «Βασίλισσα Φρειδερίκη» παρουσία της βασιλικής οικογένειας, του πρωθυπουργού, μελών της κυβέρνησης και των αρχών του Πειραιά.

Ο θίασος του Βασίλη Λογοθετίδη ταξιδεύει για τη Νέα Υόρκη φιλοξενούμενος από τον Ευγενίδη στο «Βασίλισσα Φρειδερίκη». Διακρίνονται ο πλοίαρχος - ναύαρχος Κοντογιάννης, ο Βασίλης Λογοθετίδης και ο ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς.

Ο Ευγενίδης ήταν ο άνθρωπος της μεγάλης, εγκάρδιας και αρχοντικής φιλοξενίας. Είτε πάνω στα πλοία του, είτε στην έδρα του στην Ελβετία, είτε στην Ελλάδα, οι κοινωνικές εκδηλώσεις του είχαν αφήσει εποχή.

Απρίλιος 1955. Το «Βασίλισσα Φρειδερίκη» καταπλέει στον Πειραιά από τη Γένοβα και ο βασιλιάς Παύλος, που επέβαινε του σκάφους, παρακολουθεί από τη γέφυρα τη διαδικασία της πλοήγησής του. (Αρχείο Νότη Παναγιωτόπουλου)

*Η εξόδιος πομπή της σορού του Ευγενίδη προς το
Πρώτο Νεκροταφείο της Αθήνας.*

Η Μαριάνθη Σίμου και ο Νίκος Βερνίκος-Ευγενίδης κατά την έξοδό τους από την Μητρόπολη των Αθηνών μετά την νεκρώσιμη ακολουθία.

Ο υπουργός Γεώργιος Βογιατζής συλλυπείται τον διάδοχο του Ευγενίδη.

Η μεγάλη συμβολή του Ιδρύματος στη ναυτική παιδεία. Το ισιοφόρο «Ε. Ευγενίδης» και η «Βιβλιοθήκη του Ναυτικού».

*Το πορτρέτο του Ευγενίδη στην αίθουσα τελετών
του Ιδρύματος.*

*Η αίθουσα τελετών του Ιδρύματος όπου δεσπόζει το πορτρέτο του
ιδρυτή του.*

Ο προβολέας του πρώτου Πλανηταρίου που εγκατέστησε η Μαριάνθη Γ. Σίμου όπως εκτίθεται σήμερα στον προθάλαμο του νέου ψηφιακού Πλανηταρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

*Μαριάνθη Γ. Σίμου.
Η αφοσίωση
στο όραμα του αδελφού.*

Η Μαριάνθη Γεωργίου Σίμου.

Η Μαριάνθη Σίμου έσκυψε και πήρε τη σκυτάλη της προσφοράς που έπεσε από τα χέρια του αδελφού της, γνωρίζοντας ότι θα σήκωνε στους ώμους της, το βάρος μεγάλου χρέους. Απέναντι στην τελευταία θέληση του Ευγένιου Ευγενίδη για τους νέους, απέναντι στην κοινωνία της πατρίδας της, απέναντι στο επιχειρηματικό οικοδόμημα που εγκατέλειπε με το θάνατό του.

Δύσκολο έργο και μάλιστα για μια γυναίκα μόνη, που είχε υπερβεί τη μέση ηλικία και σε κάθε βήμα της, μετρούσε το κενό το οποίον άφησε ο μεγαλύτερος, κατά 13 χρόνια, χαρισματικός αδελφός της.

Τα κατάφερε ωστόσο, δουλεύοντας εντατικά σε καθημερινή βάση και πάντα με γνώμονα αυτό που θα έκανε «εκείνος» στην κάθε περίπτωση. Ήταν μια αυτοδέσμευση που τήρησε με θρησκευτική ευλάβεια μέχρι το τέλος της ζωής της. Είχε βέβαια, την ανεπιφύλακτη στήριξη των ανθρώπων του Ευγενίδη. Των συνεργατών του, των «παιδιών του» όπως ο ίδιος τους αποκαλούσε, με επικεφαλής τον βαφτισιμικό, τον Νίκο Βερνίκο και τώρα πια, διάδοχο της οικογενειακής και επιχειρηματικής παράδοσης.

Σε αυτούς όλους θα προστεθούν με τον καιρό και οι συνεργάτες που θα επιλέξει η ίδια για το Ίδρυμα, με αυστηρή κρίση και εντυπωσιακή διορατικότητα.

Στην πρώτη δεκαετία από την έναρξη της λειτουργίας του Ιδρύματος μέχρι την εγκατάστασή του στο μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού, η Σίμου θα εργασθεί συστηματικά για να ενεργοποιήσει τις προβλεπόμενες βασικές δομές του. Δηλαδή, τις εκδόσεις των διδακτικών βιβλίων για το φάσμα της κατώτερης και της μέσης τεχνικής παιδείας – ο μεγάλος καημός του Ευγενίδη {1}. Τις υποτροφίες για ανώτερες σπουδές στο επιστημονικό και τεχνικό πεδίο, σύμφωνα με ρητή αναφορά στη διαθήκη του χορηγού, την οργάνωση μόνιμης έκθεσης τεχνικών οργάνων όπως και αντίστοιχης πλούσιας βιβλιοθήκης.

Είχε βέβαια, τη στήριξη επιτελείου από διακεκριμένους ειδικούς, αυτό όμως δεν σήμαινε ότι ελάττωνε το φόρτο της δικής της καθημερινής δουλειάς και ευθύνης. Πήγαινε το πρωί στα γραφεία του Ιδρύματος, που είχαν τότε κοινή στέγη με την εταιρία του υπερωκεάνιου «Βασίλισσα Φρειδερίκη» στην οδό Πανεπιστημίου 10 και τις πιο πολλές φορές, έφευγε αργά το απόγευμα, χειμώνα καλοκαίρι.

Μια κατατοπιστική ανάλυση και μάλιστα κατά τομείς, της πρώτης περιόδου λειτουργίας του Ιδρύματος θα φιλοξενήσει σε ειδική έκδοση το περιοδικό «Αργώ» τον Ιούνιο του 1966 {2}.

Όλη αυτή η προσπάθεια θα φέρει μεν την υπογραφή του επιτελείου των ειδικών, αλλά και την προσωπική σφραγίδα μιας προσεκτικής, σχεδόν σχολαστικής εποπτείας από την πλευρά της Σίμου. Σε αυτό βοηθούσε η μόρφωση που διέθετε, η εμπειρία της κοντά στον Ευγενίδη ως προσωπική του γραμματέας και η έμφυτη εμμονή στην αναζήτηση πάντα της καλύτερης δυνατής λύσης. Και πάνω από όλα, η αίσθηση του χρέους απέ-

ναντι στον αδελφό που ορισμένες φορές έπαιρνε μεταφυσικές διαστάσεις.

Η Μαριάνθη Σίμου την περίοδο αυτή είχε περάσει ήδη το κατώφλι της 8^{ης} δεκαετίας, χωρίς το βάρος της ηλικίας να περιορίσει στο ελάχιστο τη ζωικότητά της. Ανήκε – έλεγαν οι συνεργάτες της – στην κατηγορία των ανθρώπων που «αν επιθυμούν κάτι, τότε ολόκληρο το σύμπαν συνωμοτεί για να τους το προσφέρει». Και ακόμη ούτε το Πλανητάριο βρισκόταν στα σχέδια και αργότερα στη φάση της εγκατάστασής του, ούτε το ιστοφόρο «Ευγένιος Ευγενίδης» είχε πάρει θέση στους προβληματισμούς της.

Ήταν κάποτε ο υφυπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Κωνσταντίνου Καραμανλή, ο Δημήτριος Αλιπράντης, από τους σοβαρούς υποστηρικτές του έργου της, θα τη ρωτήσει γιατί ανέλαβε προσωπικά όλο το βάρος σύστασης, οργάνωσης και λειτουργίας του Ιδρύματος, στην ουσία, ολόκληρου οργανισμού παιδείας για την τεχνολογία, την επιστήμη και τον πολιτισμό που δεν είχε προηγούμενο στην Ελλάδα, αυτή απάντησε:

– Είναι γεγονός ότι έχω κοντά μου άξιους συνεργάτες, όλοι διακεκριμένοι ειδικοί και θα μπορούσα να πω, το ίδιο αφοσιωμένοι όσο και εγώ, στην κοινή προσπάθεια. Τους ακούω με προσοχή γιατί γνωρίζουν αυτά που δεν γνωρίζω και διαρκώς τους συμβουλευόμαι. Αλλά πρέπει εγώ να έχω την ευθύνη της απόφασης. Διαφορετικά, πιστεύω πως ο ρυθμός στην πρόοδο

του έργου δεν θα είναι ικανοποιητικός. Και το πιο σημαντικό, η όλη προσπάθεια δεν θα αποκτούσε αυτό που πάντα υποστήριζε ως απόλυτα αναγκαίο ο Ευγενίδης, «εσωτερική ομοιογένεια».

Όλη αυτή η δραστηριότητα και η καθημερινή δουλειά θα ενταθεί ακόμη περισσότερο, όταν αρχίσει ο σχεδιασμός και η ανέγερση του μεγάρου της λεωφόρου Συγγρού που η Σίμου το έβλεπε ως την έκφραση προς τα έξω, των σκοπών του Ιδρύματος, αλλά και ως παράγοντα καθοριστικό για την άρτια εσωτερική διάρθρωση και λειτουργία του. Ένα δηλαδή κέντρο τεχνικής παιδείας, μοναδικό στη μεταπολεμική Ελλάδα, «Ανάκτορο Παιδείας» όπως θα το αποκαλέσει στα εγκαίνιά του, με ενθουσιασμό, μεγάλη μερίδα του αθηναϊκού τύπου.

Για το σχεδιασμό και την ανέγερση του μεγάρου, η ίδια επέλεξε άριστο επιτελείο τεχνικών, με επικεφαλής τον αρχιτέκτονα Ανδρέα Κριεζή και τους πολιτικούς μηχανικούς Ε. Χατζόπουλο και Ε. Ράμμο, υπεύθυνους για τη στατική μελέτη και το μηχανολόγο Γ. Ανεμογιάννη. Τη διακόσμηση ανέθεσε στο συνεργάτη της Ηλία Καφούρο, που είχε επιμεληθεί κατά καιρούς και εσωτερικούς χώρους των υπερωκεανίων του συγκροτήματος, σε συνεργασία, στην περίπτωση αυτή, με τον καθηγητή του Πολυτεχνείου Α. Καλογερά.

Πριν τα σχέδια πάρουν την οριστική τους μορφή η Σίμου στις πολλές συζητήσεις που είχε με τους συνεργάτες της, θα αφήσει να διαφανούν, διακριτικά όπως το συνήθιζε, οι βασικοί άξονες της αισθητικής που επιθυμούσε. Λιτή μεγαλοπρέπεια, ένα κτίριο «που να μην φωνάζει το ίδιο για τον εαυτό του, αλλά να προΐδεάζει τον επισκέπτη και τον διερχόμενο, για το σοβαρό έργο που θα συντελείται κάτω από τη στέγη του». Ήθελε άριστα υλικά σε αντοχή και σε ποιότητα, αλλά και εσωτερική διακόσμηση χωρίς επίδειξη πλούτου, απέριπτης αισθητικής.

Με άλλα λόγια, το όραμα της Σίμου στην προκειμένη περίπτωση, ήταν αυτό που έβαλε τις βάσεις για ένα πρότυπο νεοκλασικού οικοδομήματος στην είσοδο της πρωτεύουσας και όπως αποδείχθηκε, με αισθητική διαχρονικής αντοχής.

Όλα αυτά ήταν κούραση και απαιτούσαν γνώσεις, γερή μνήμη, επίσης οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες και βέβαια, ανάλογη βιολογική αντοχή.

Πώς ανταποκρινόταν όμως η Μαριάνθη Σίμου σε ένα τόσο ευρύ και σύνθετο φάσμα καθημερινών υποχρεώσεων;

Την απάντηση την έδωσε η ίδια όταν μετά την εγκατάστασή της στο μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού, την επισκέφθηκε στο γραφείο της ο ναύαρχος του Λιμενικού Σώματος Νικόλαος Σταμπολής και στη συζήτηση που είχε μαζί της, ρώτησε:

– Πώς μπορείτε και ελέγχετε όλους αυτούς τους μηχανισμούς σε έναν οργανισμό που δεν νομίζω να υπολείπεται και σε όγκο και σε έργο, ενός δημόσιου και πολυπρόσωπου φορέα;

– Προσπαθώ, ήταν η απάντηση της ίδιας. Κάνω ό,τι μπορώ για να φέρω σε πέρας ένα έργο που έχω αναλάβει. Ελπίζω ο Θεός να μου το επιτρέψει.

– Ασφαλώς, πρόσθεσε ο ναύαρχος, η απορία όμως είναι με ποιο τρόπο, με ποια μέθοδο προσπαθείτε;

Η Σίμου, στο σημείο αυτό της συζήτησης θα χαμογελάσει και θα κάνει την έκπληξη:

– Έχω τη δική μου μέθοδο, πολύ απλή και ιδιαίτερα αποτελεσματική. Ένα μπλοκάκι, που δεν το αποχωρίζομαι ποτέ, μέρα και νύκτα. Βρίσκεται δίπλα στο κρεβάτι μου. Όταν αίφνης, σε κάποιο διάλειμμα του ύπνου θυμηθώ κάτι που θα πρέπει την επομένη να αντιμετωπισθεί, το σημειώνω και συνεχίζω την ξεκούρασή μου. Το ίδιο συμβαίνει και μέσα στη φούρια της εργασίας στο γραφείο μου. Μετά από ένα τηλεφώνημα ή,

από τη μελέτη κάποιου εγγράφου, ή ύστερα από ενδιαφέρουσα συζήτηση ανοίγω το μπλοκάκι και σημειώνω αυτό που άκουσα, αυτό που πληροφορήθηκα και αυτό που ενδεχομένως θα πρέπει κάποια στιγμή να πράξω.

Ο ναύαρχος χαμογέλασε με τη σειρά του για να της αποκαλύψει ότι:

– Την ίδια απλή και πρακτική μέθοδο έχει και ένας καλός μου φίλος που κατά τύχη, είναι στενός συνεργάτης στον επιχειρηματικό όμιλο Ευγενίδη.

– Ασφαλώς μιλάτε για τον διευθυντή της «Γραμμής Νοτίου Αμερικής», τον κύριο Θεοφάνη, πρόλαβε τον ναύαρχο η Σίμου.

– Μάλιστα, ο οποίος πέρα από την άρτια οργάνωση της εταιρίας που διευθύνει, χρησιμοποιεί και εμπιστεύεται, όχι ένα αλλά περισσότερα μπλοκάκια όσα και τα «λάινερς» που διαχειρίζεται. Πρόκειται άραγε για απλή σύμπτωση;

– Είναι πολύ πιθανόν, απαντά η Σίμου, αφού εγώ δεν είμαι εκείνη που αντέγραψε τη μέθοδο, η οποία άλλωστε, δεν είναι και ιδιαίτερα πρωτότυπη...

Ο ναύαρχος Σταμπολής θα συνεχίσει:

– Ξέρετε, μου έκανε εντύπωση η απάντηση του κυρίου Θεοφάνη όταν τον ρώτησα γιατί κάνει τον πρόσθετο αυτό κόπο, εφόσον οι συνεργάτες του τον ενημερώνουν ανά πάσα στιγμή για την κίνηση του στόλου της εταιρίας. «Γιατί, είπε, θέλω να έχω τη δική μου προσωπική αντίληψη και για την κίνηση αλλά και για τη ζωή μέσα σε κάθε πλοίο. Έτσι, ταξιδεύω και ο ίδιος μαζί του και συμμερίζομαι τα προβλήματα των ανθρώπων του. Βλέπετε κατέληξε, ένα έγγραφο, ένα τηλεγράφημα, κάποιοι αριθμοί δεν μπορούν να σε κάνουν να ταξιδεύεις από την πολυθρόνα του γραφείου σου...».

Ενδιαφέρουσα συζήτηση που χαρακτηρίζει μιαν άλλη εποχή, όταν ο προσωπικός υπολογιστής και η ηλεκτρονική ατζέντα δεν είχαν ακόμη εμφανισθεί στον ορίζοντα, με το πλεονέκτημα της απεριόριστης μνήμης και το μειονέκτημα της ψυχρής επικοινωνίας με τους άλλους ανθρώπους και το περιβάλλον.

Η Μαριάνθη Σίμου, χήρα του Γεωργίου Σίμου, εκπροσώπου στην Ελλάδα της «Ρουμανικής Ατμοπλοΐας» και αργότερα ανώτερου στελέχους του «Σκανδιναβικού Πρακτορείου», θυγατέρα του δικαστή Αγάπιου Ευγενίδη και της Χαρίκλειας Αφεντάκη, γεννήθηκε στην Πρέβεζα το 1895, σπούδασε στο φημισμένο «Ζάππειο Παρθεναγωγείο» της Πόλης απ' όπου αποφοίτησε με πολλές γνώσεις και με το μεγάλο προσόν για την εποχή, της ευρείας γλωσσομάθειας. Μιλούσε αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, γεγονός που τη βοήθησε να αναλάβει με την ενηλικίωσή της καθήκοντα προσωπικού γραμματέα του αδελφού της στη διαχείριση υποθέσεων τόσο του «Σκανδιναβικού Πρακτορείου», όσο και των ναυτιλιακών εταιριών του οικογενειακού συγκροτήματος, κυρίως αυτών που είχαν έδρα τους την Ελλάδα. Πάντα αθόρυβα και πάντα στη σκιά του αδελφού, χωρίς να την ενδιαφέρει η προσωπική προβολή και η κοινωνική αναγνώριση. Όταν όμως ο Ευγενίδης με τη διαθήκη του, της ανέθεσε να συστήσει το Ίδρυμα, θα αποκτήσει φήμη και δημόσιο κύρος είτε το επιθυμούσε είτε όχι. Απόδειξη, ο μεγάλος αριθμός διακρίσεων που της απένειμε η πολιτεία και διάφορα επιστημονικά και πνευματικά ιδρύματα,

όπως το Χρυσούν Μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών, το Μετάλλιο και το Δίπλωμα του Δήμου Αθηναίων, το Βραβείο των Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος. Ακόμη τιμήθηκε με τον Ανώτατο Ταξιάρχη του Τάγματος Ευποιΐας, τον Ανώτατο Ταξιάρχη του Τάγματος Τιμής, το Ναυτικό Μετάλλιο Α΄ τάξεως.

Έτσι για περισσότερα από είκοσι πέντε χρόνια, το όνομά της θα ακούγεται με σεβασμό τόσο για το σπουδαίο κοινωνικό της έργο, όσο και το φιλανθρωπικό, ακόμη και σε προσωπικό επίπεδο.

Ωστόσο, στην ιδιωτική της ζωή θα εξακολουθήσει να είναι η κυρία της αυστηρής αστικής ευπρέπειας. Ευγενική, χαμηλών τόνων, με λεπτή, διακριτική φωνή, που άκουγε πάντα με ιδιαίτερη προσοχή τον όποιο συνομιλητή της, χωρίς να βιάζεται να συμπληρώσει, να συμφωνήσει ή, ακόμη να διαφωνήσει. Ήταν φανερό πως κάτω από την ήρεμη έκφραση του προσώπου της, που σφράγιζε η χροιά της αρχοντιάς του παλιού καλού καιρού, η σκέψη της δούλευε με νεανική ζωηράδα και κριτική ένταση.

Η Μαριάνθη Σίμου από χαρακτήρα και παιδεία, ήταν άνθρωπος χαμηλών τόνων γιατί διέθετε την αυτάρκεια αυτών που αισθάνονται ικανοποίηση από το έργο που επιτελούν.

Ωστόσο, το καλοκαίρι του 1953 θα βρεθεί ξαφνικά, για πρώτη φορά, στο προσκήνιο και θα εκτεθεί στα φώτα της δημοσιότητας που ποτέ δεν τα επιζήτησε. Έπρεπε όμως, και το έκανε με όλη της την καρδιά, προκειμένου να βοηθήσει τον αδελφό

της στη σταυροφορία που ξεκίνησε για να συντρίξει τους σεισμοπαθείς στα νησιά του Ιονίου. Και ενώ αυτός κινούσε γη και ουρανό στην Ευρώπη και στις χώρες της Σκανδιναβίας για να βρει πρόσθετους πόρους, πέραν από τις δικές του γενναίες δωρεές, η ίδια θα αναλάβει να διεκπεραιώσει τις σχετικές διατυπώσεις στην Ελλάδα και στη συνέχεια, να εργασθεί προσωπικά για την εγκατάσταση λυόμενου νοσοκομείου στη Ζάκυνθο. Η πατρίδα του Διονυσίου Σολωμού είχε τις περισσότερες καταστροφές, αλλά και πολλά θύματα γιατί μετά τους σεισμούς, ακολούθησαν μεγάλες και καταστρεπτικές πυρκαγιές.

Η Σίμου θα εργασθεί σκληρά. Θα εποπτεύσει επί τόπου, ενώ ακόμη η γη εσείετο από τους μετασεισμούς, στο στήσιμο του νοσοκομείου και μιας σειράς άλλων νοσηλευτικών εγκαταστάσεων, ώστε σε λίγες μέρες η Ζάκυνθος να καλύψει τις άμεσες ανάγκες της. Τότε μόνο θα φύγει από το νησί για να συνεχίσει να βοηθά τον αδελφό της στη συγκέντρωση πρόσθετων πόρων από τους συνεργάτες και τους ισχυρούς φίλους του, στο εξωτερικό.

Όταν όμως, περί το τέλος της δεκαετίας του '60 με την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του είχε ανάγκη το Ίδρυμα και από τη δική της παρουσία προς τα έξω, τότε ανταποκρίθηκε στις απαιτήσεις της δημοσιότητας με έναν τρόπο που δίδασκε ότι τα μεγάλα έργα δεν έχουν ανάγκη από μεγάλα λόγια. Πάντα με χαμηλούς τόνους, διακριτικότητα και ευγένεια, από εδώ και πέρα θα παρουσιάζει η ίδια το έργο του Ιδρύματος, σε κάθε ευκαιρία. Όταν δηλαδή, έπρεπε να ευχαριστήσει δημόσια την πολιτεία, ή, την επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα και όταν έπρεπε να ενθαρρύνει τους νέους στην πρόοδο των σπουδών τους {3}.

Σε όλες τις ομιλίες της, η αναφορά ήταν μόνο στο όνομα

του αδελφού και στις υπηρεσίες των ανθρώπων που την βοηθούσαν, των συνεργατών της. Για τη δική της προσφορά, για το έργο που καθημερινά επιτελούσε αθόρυβα, ποτέ και σε καμιά περίπτωση δεν έκανε την παραμικρή μνεία.

Ένα απόγευμα στο ωραίο όσο και λιτό σπίτι της λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας όπου διέμενε, θα δεχθεί συνεργάτη της για να την ενημερώσει πάνω σε υπόθεση που παρουσίασε ο χειρισμός της κάποιες δυσκολίες. Θα τον ακούσει με προσοχή, θα συμφωνήσει με τα όσα της είπε, αλλά θα διατυπώσει ένα παράπονο:

– Ξέρετε κύριε Χ, τον τελευταίο καιρό έχω μια δυσκολία που γίνεται όλο και μεγαλύτερη. Δεν μπορώ να κατανοήσω στο βαθμό που θέλω, τον τρόπο με τον οποίον οι άνθρωποι σκέπτονται και ενεργούν σήμερα. Όχι γιατί διαφέρουν από τον τρόπο που σκέφτομαι και ενεργώ η ίδια, κάτι που το θεωρώ και φυσικό και χρήσιμο γιατί οι καιροί αλλάζουν. Αλλά γιατί συστηματικά αρνούνται να εξαντλήσουν τα όριά τους.

Και πρόσθεσε μετά από σκέψη:

– Όταν βέβαια, οι περιστάσεις το επιβάλλουν.

– Όπως έκανε ο Ευγενίδης, παρατηρεί ο συνομιλητής της, με έμφαση.

– Δεν θέλω να υπερβάλω γιατί ο Ευγενίδης αυτό το έκανε κάθε μέρα και κάθε ώρα. Η υπέρβαση των δυνάμεών του ήταν ένα επικίνδυνο παιχνίδι που όμως του χάριζε ευεξία και ζωή. Έτσι τουλάχιστον πίστευε ο ίδιος.

Σκέφτηκε πάλι για ένα λεπτό και αμέσως διευκρίνισε, αποδεικνύοντας με πόσο μεγάλη προσοχή διατύπωνε τη σκέψη της:

– Με αυτό που είπα προηγουμένως, δεν εννοώ τον κύκλο των δικών μου συνεργατών. Παραμένουν κοντά μου γιατί κατανοούν τον τρόπο που σκέφτομαι και ενεργώ. Αυτό που έλεγε ο αδελφός μου, ότι οι συνεργάτες του ήταν παιδιά του, πέρα από φιλοφρόνηση ήταν και αλήθεια. Είχε την ικανότητα να διαμορφώνει τους ανθρώπους της καθημερινής συνεργασίας, όπως νόμιζε ότι ήταν σωστό και θα ωφελούσε και τους ίδιους.

– Ας πούμε κατ' εικόνα και ομοίωση;

– Όχι βέβαια, απλά ήθελε οι γύρω του να τον καταλαβαίνουν και να τους καταλαβαίνει. Ξέρετε πόσο δύσκολο και πόσο αναγκαίο είναι αυτό, για κάποιον που θα βρεθεί στην κορυφή της πυραμίδας;

Ωστόσο και παρά τις αυστηρές προδιαγραφές που έθετε η Σίμου για τους ανθρώπους της καθημερινής εργασίας, ποτέ δεν έχανε την ψυχραιμία και την έμφυτη ευγένειά της, έστω και αν κάποιος είχε κινηθεί σε αντίθετη κατεύθυνση από τις οδηγίες και κυρίως, από τις αρχές της.

Η γραμματέας του τμήματος δημοσίων σχέσεων της «Εθνικής Ελληνικής Γραμμής Αμερικής» όπου στεγαζόταν προσωρινά και το Ίδρυμα περί τα τέλη της δεκαετίας του '50, κάνει την εμφάνισή της ένα απόγευμα ντυμένη «υπερβολικά καλοκαιρινά» για χώρο εργασίας, εκείνη την εποχή. Η Σίμου τη χαιρετά με την ίδια πάντα ευγένεια για να τη ρωτήσει σε λίγο αν ήλθε ή πρόκειται να πάει σε κάποια κοινωνική εκδήλωση. Κι αυτή απάντησε πως ναι και μάλιστα ιδιαίτερα χαρούμενη, ίσως γιατί έγινε αντικείμενο της προσοχής της.

Τότε η Σίμου γυρίζει και λέει στο συνεργάτη με τον οποίον

εκείνη την ώρα συνομιλούσε, με έκπληξη:

– Δεν κατάλαβε ότι της έγινε παρατήρηση;

– Όχι βέβαια, της απαντά ο συνομιλητής της. Οι παρατηρήσεις δεν συνοδεύονται από τόση διακριτικότητα, κυρία Σίμου...

– Δηλαδή, πρέπει να προσβάλλουν τον άλλο; Αυτό εγώ δεν το κατανοώ. Αποφεύγω να θίξω την αξιοπρέπεια του άλλου, όταν υπάρχει τρόπος να τον βοηθήσω να αντιληφθεί το σφάλμα του...

Όταν μερικά χρόνια αργότερα δημοσιογράφος συνεργαζόμενος και με τις εταιρίες του συγκροτήματος και με το Ίδρυμα στην πρώτη φάση της λειτουργίας του, επισκέπτεται το μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού για να δώσει την παραίτησή του, η Σίμου θα τον ρωτήσει αν ενεργεί μετά από σοβαρή σκέψη. Η απάντηση ήταν ότι επιθυμεί να αποκτήσει επαγγελματική αυτονομία με δική του έκδοση η οποία όμως θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα και στο Ίδρυμα και στις επιχειρήσεις Ευγενίδη. Γι' αυτό, συνέχισε, είμαι υποχρεωμένος να λάβω έγκαιρα τα μέτρα μου...

Η Σίμου άκουσε προσεκτικά, θεώρησε δικαιολογημένη την παραίτηση, την έκανε δεκτή και ευχήθηκε κάθε επιτυχία.

– Δεν ξεχνώ τη δεκαετή συνεργασία μας πρόσθεσε, γι' αυτό θα μου επιτρέψετε ένα συμβολικό δώρο, πέραν από ό,τι προβλέπει ο νόμος στις περιπτώσεις αυτές.

– Ευχαριστώ πολύ για την ευγενική σας πρόθεση, απάντησε ο δημοσιογράφος, αλλά θεωρώ ότι δεν μου οφείλτε απολύτως τίποτα. Έκανα απλά το καθήκον μου σε ένα περιβάλλον με τους καλύτερους όρους και με εξαιρετικές ευκαιρίες πείρας και σπουδής.

Η Σίμου δεν επέμενε. Όμως την επομένη έστειλε τον οδη-

γό της, ένα συμπαθέστατο Ρώσο εμιγκρέ, τον κύριο Άρν, στον πρώην συνεργάτη της, με μία επιταγή και ένα σύντομο σημείωμα:

«Με τις ευχές μου για κάθε επιτυχία και την παράκληση να μην επανέλθουμε στο ίδιο θέμα. Θα λυπηθώ πολύ».

Αυτή λοιπόν η κυρία με την αξιοπρεπή εσωστρέφεια, το μετρημένο λόγο, τους χαμηλούς τόνους στην καθημερινότητά της και όταν ακόμη υπερέβαινε τα δικά της όρια σε εργατικότητα και σε γενναιοδωρία, θα εκφράζει ανεπιφύλακτα τα αισθήματά της, κάθε φορά που θα ακούει καλά λόγια για τον Νίκο Βερνίκο που ήταν πλέον διάδοχος και έφερε μαζί με το δικό του και το όνομα του Ευγενίδη. Τον αγαπούσε σαν παιδί της όχι μόνο γιατί εκτιμούσε το ήθος και τις ικανότητές του, αλλά γιατί στο πρόσωπό του αναγνώριζε πολλές από τις αρετές του αδελφού της. Τις ανησυχίες, τον τρόπο σκέψης, τη διορατικότητα και τη διάθεση για προσφορά.

Αλλά και για τον Νίκο Βερνίκο η Σίμου ήταν η «νονά», όπως με τρυφερότητα την αποκαλούσε, ήταν κάτι μεταξύ μητέρας και μεγάλης φίλης. Μέσα λοιπόν από αυτή τη σχέση αγάπης και εκτίμησης το όνομα Ευγενίδης, θα ακολουθήσει την πλάγια κατιούσα της επιλεκτικής και όχι της διαδοχής «εξ αίματος», από εδώ και πέρα. Με νέους ανθρώπους που θα βαδίσουν πάνω στο δρόμο της παράδοσης μιας οικογένειας με εθνική και διεθνή ακτινοβολία. Γιατί και τον Νίκο Βερνίκο-Ευγενίδη θα διαδεχθεί, πάλι επιλεκτικά, ο γιος της αδελφής του, ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, προετοιμασμένος κατάλληλα από τον ίδιο για συνέχεια «με εσωτερική ομοιογένεια».

Η θπτεία της Μαριάνθης Σίμου στην ανθρωπιστική και κοινωνική προσφορά, σε προσωπικό επίπεδο αλλά και ως εντολοδόχος του αδελφού της, ξεκινά πολύ πριν αφοσιωθεί στο έργο του Ιδρύματος. Γιατί πριν από τους σεισμούς στα νησιά του Ιονίου, θα παρακολουθήσει την ανέγερση μνημείου, δωρεά του αδελφού της, στο Μεσολόγγι, για τον Φιλανδό φιλέλληνα Γουσταύο Ντε Στάσεν, καθώς και την ανέγερση δικαστικού μεγάρου στην ίδια πόλη, σε οικόπεδο που δώρισε η οικογένεια {4}.

Λίγα χρόνια μετά, ο ακαδημαϊκός Σπύρος Μελάς σκιαγραφώντας την προσωπικότητα της Σίμου, θα γράψει στην εφημερίδα «Εστία»:

«Η δράση της Κυρίας αυτής στη σεισμοπαθή Ζάκυνθο το 1953, το ενδιαφέρον και η διοργάνη της για τους νέους που επιλέγει να σπουδάσουν με τα χρήματα του Ιδρύματος, η εμμονή της στην εξασφάλιση καλού σχολικού βιβλίου για τον αυριανό τεχνίτη και η αυστηρή προσωπική της μέριμνα για τους φτωχούς και τους ενδεείς, άγνωστοι στους πάντες, φαίνεται πως δεν βαραίνουν στην πλάσιγγα που με αυτή ζυγίζει η ίδια την προσφορά της. Πιστεύει πως ό,τι κάνει είναι το καθήκον της και πέραν από αυτό τίποτα άλλο.

Είναι προφανές ότι η γυναίκα αυτή ανήκει στη σπάνια κατηγορία των ανθρώπων που έχουν πειστεί ότι μόνο χρωστούν και ότι κανείς δεν τους χρωσιά. Αυτό άλλωστε είναι και το γόνιμο έργο της ευεργεσίας».

Ήταν πολλά και το ίδιο θερμά, τα σχόλια που συνοδεύουν το όνομα της αδελφής του Ευγενίδη την ίδια εποχή {5}.

Σε μια απόπειρα σκιαγράφησης της προσωπικότητας της Μαριάνθης Σίμου, στο βιβλίο «Πορτραίτα σε Μπλε Φόντο» {Εκδόσεις Finattec 1995}, καταχωρείται μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση μαζί της:

«Είχε προηγηθεί δύσκολη ημέρα με την άγρια «Μπόρα», τη θύελλα που κατεβαίνει από τις παλικές Άλπεις και παγώνει τους δρόμους, ξεριζώνει δέντρα και αρπάζει ακόμη και τους πεζούς που δεν προλαβαίνουν να κρατηθούν από τους τοίχους των σπιτιών ή, από τις σχοινολαβές που τοποθετεί ο Δήμος για στηρίγματα στο κέντρο της πόλη της Τεργέστης. Γι' αυτό και αναβλήθηκε η τελετή καθέλκυσης του νέου υπερωκεάνιου «Oceanic» από τη ναυπηγεία «Κανιέρι Ριουνίτι» του Μονφαλκόνε. Θα ήταν επικίνδυνο εγχείρημα, είπαν οι τεχνικοί και οι άνθρωποι της πλοιοκτητρίας «Home Lines», συμφώνησαν να περιμένουν τη βελτίωση του καιρού για μια ή δυο ακόμη ημέρες. Έτσι οι επίσημοι και οι προσκεκλημένοι φίλοι της εταιρίας, είχαν συγκεντρωθεί εκείνο το απόγευμα {Νοέμβριος του 1962} στο μεγάλο σαλόνι του ξενοδοχείου «Σαβόϊ» και αξιοποιώντας την ευκαιρία, συζητούσαν σε μικρές ή μεγαλύτερες συνιροφιές, θέματα ναυτιλίας, οικονομίας και πολιτικής.

Στο βάθος της πολυτελέστατης αίθουσας με τη μπαρόκ διακόσμηση, που απέπνεε την αριστοκρατική μεγαλοπρέπεια του περασμένου αιώνα, η μικρή συνιροφία με επίκεντρο μια κυρία κάποιας ηλικίας, με ευγενική φυσιογνωμία και εξαιρετικά λεππούς τρόπους, συζητούσε διακριτικά και χαμηλόφωνα.

Η κυρία Σίμου, αδελφή του Ευγένιου Ευγενίδη, ιδρυτή του ομώνυμου ναυτιλιακού συγκροτήματος στο οποίο ανήκε και η πλοιοκτησία του νέου υπερωκεανίου, απαντούσε στις ερωτήσεις του Δημήτρη Κωπάκη. Διευθυντής του έγκυρου περιοδικού «Ναυτικά Χρονικά» και από παλιά, στενός φίλος της οικογένειας

ο κύριος αυτός με το επιβλητικό παρουσιαστικό και με τον αέρα του μοναδικού δημοσιογραφικού επαΐοντα εκείνη την εποχή, φαίνεται πως ήθελε να πληροφορηθεί κάποια πράγματα και μάλιστα από αυτά που συνήθως δεν αποτελούν αντικείμενο τρέχουσας δημοσιογραφικής έρευνας.

– Να σας πω κύριε Κωπάκης, εγώ ενεργώ ή, αν θέλετε προσπαθώ να ενεργώ, όπως ακριβώς θα το επιθυμούσε ο αδελφός μου.

Η συζήτηση αφορούσε τη λειτουργία και τη διοίκηση του Ιδρύματος που είχε συστήσει ο Ευγενίδης.

– Είναι η πιο σωστή μέθοδος για να τιμηθεί η μεταθανάτιος θέληση ενός μεγάλου χορηγού, συμφώνησε ο Κωπάκης.

– Θέλω να πιστεύω, συνέχισε η Σίμου, χωρίς να σταθεί στο φιλοφρόνημα του συνομιλητή της, ότι εάν ζούσε ο αδελφός μου η μορφή και οι σκοποί του Ιδρύματος δεν θα διέφεραν από την μορφή και τους σκοπούς που αυτό επιδιώκει σήμερα. Ο Ευγενίδης, ασφαλώς θα το γνωρίζετε, είχε πάντα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και μεγάλη εκτίμηση στην τεχνολογία και σε κάθε επίπεδο εφαρμογής της. Γιατί επεδίωκε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις εκείνες οι οποίες θα βοηθήσουν την Ελλάδα να αποκτήσει σιιέιέ-χη που χρειάζεται η ναυτιλία και η βιομηχανία προκειμένου να αναπυχθούν.

Η συζήτηση στο σημείο αυτό φάνηκε να τελειώνει, όμως ο Κωπάκης που προφανώς χρειαζόταν και άλλα στοιχεία για να γράψει το άρθρο του, ρωτά πάλι τη Σίμου:

– Για ποιο λόγο δεν επιχειρείτε άνοιγμα προς την κοινή γνώμη; Πρέπει να γίνει ευρύτερα γνωστό το Ίδρυμα και το έργο του. Έτσι μόνο θα έλθει η αναγνώριση, αναγκαία άλλωστε, για την πραγματοποίηση των σκοπών του.

Και η απάντηση:

– *Μα γιατί; Πρέπει όλα να γίνονται στη βάση μιας επιχειρηματικής λογικής;».*

Ξαιρετικά υπεύθυνος και μετρημένος άνθρωπος η αδελφή του Ευγενίδη, προχωρούσε στον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων του Ιδρύματος με προσεκτικά βήματα. Πέραν από το δικό της διαρκή προβληματισμό και τις εισηγήσεις των συνεργατών της, επιζητούσε συνεχώς και την τρίτη άποψη, από φίλους και γνωστούς «για να έχει όπως έλεγε η ίδια, μια περισσότερο αντικειμενική άποψη», ώστε η οριστική απόφασή της να έχει ευρύτερο έρεισμα.

Για την εγκατάσταση του Πλανητάριου αίφνης, στο μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού, χρειάστηκε να σκεφθεί πολύ πάνω στις εισηγήσεις των ειδικών και όχι χωρίς λόγο. Ίσως γιατί δεν ήθελε με κανένα τρόπο, το Ίδρυμα να αποκλίνει από τις γραμμές που είχε θέσει η επιθυμία του Ευγενίδη. Γι' αυτό και ρωτούσε αν ένα Πλανητάριο θα μπορούσε να συμβάλλει στην προαγωγή της τεχνικής παιδείας στο βαθμό που συμβάλλουν τα εκπαιδευτικά βιβλία, οι υποτροφίες και η βιβλιοθήκη. Ζήτησε λοιπόν να έχει απάντηση πάλι και από το δημοσιογράφο Δημήτρη Κωττάκη που πάντα εκτιμούσε τη γνώμη του και αυτή ήταν ανεπιφύλακτα θετική.

– Μπορεί είπε ο Κωττάκης, αυτή τη στιγμή το Πλανητάριο να συμβάλλει έμμεσα στη μόρφωση των νέων. Αλλά αύριο, θα αποτελέσει εργαλείο όχι απλά προαγωγής της τεχνικής παιδείας στα συμβατικά της πλαίσια, αλλά και της ευρύτερης επιστημο-

νικής κοινότητας του τόπου μας. Δεν πρέπει να διαφεύγει από εμάς τους παλαιότερους, κατέληξε, ότι η ανθρωπότητα βρίσκεται μπροστά στην πύλη του Διαστήματος και ένα Πλανητάριο πέραν των άλλων, θα επιτρέψει και στην Ελλάδα να στρέψει το βλέμμα στο αχανές σύμπαν. Καταλαβαίνετε λοιπόν, τι θα σημαίνει αυτή η πρωτοπορία για το ίδιο το Ίδρυμα που έτσι το έργο του θα περάσει και στην ευρύτερη κοινή γνώμη, κερδίζοντας κύρος και αναγνώριση...

Η Σίμου ακούει προσεκτικά το συνομιλητή της, χωρίς να δείξει αν συμφωνεί ή διαφωνεί με το αρκετά πειστικό σκεπτικό του.

Τελικά και μετά από διεξοδικές συζητήσεις με το επιτελείο των συνεργατών της και άλλους ειδικούς, θα δώσει ανεπιφύλακτα, την έγκρισή της για να ξεκινήσει το έργο.

Ήταν μια απόφαση που σήμερα θα μπορούσε να θεωρηθεί εξαιρετικά διορατική.

Όταν το 1966 άρχισε τη λειτουργία του το Πλανητάριο, το κοινό θα εντυπωσιαστεί από αυτό το «ανοικτό παράθυρο με ελεύθερη θέα προς το σύμπαν» όπως θα γράψει ο τύπος, ενώ δέκα χρόνια αργότερα, το 1978 θα φτάσει στη μέγιστη δυνατή πληρότητα των 116 χιλιάδων θεατών {6}.

Ανάλογο προβληματισμό ανέπτυξε η Σίμου και στην περίπτωση της αγοράς από το δημόσιο εκπαιδευτικού σκάφους για τις σχολές εμπορικού ναυτικού. Ήταν ενήμερη της διχογνωμίας που είχε εμφανισθεί στις προτάσεις των αρμοδίων υπουργείων κατά πόσον ένα εκπαιδευτικό σκάφος θα έπρεπε να ήταν μηχανοκίνητο ή ιστιοφόρο. Τελικά επικράτησε η άποψη ότι ένα πλοίο που θα κινείται με ιστία παρουσιάζει το πλεονέκτημα της εξοικείωσης των νέων με τις δυσκολίες του ναυτικού επαγγέλματος, ενώ συγχρόνως, συνδέει το ναυτιλιακό σήμερα με την

ναυτική παράδοση πολλών αιώνων.

Όταν λοιπόν ζητήθηκε η συνδρομή του Ιδρύματος για την αγορά από το δημόσιο του ιστιοφόρου «Fling Clipper» {πρώην «Sun Beam II» ναυπήγησης του 1929}, η Σίμου ανταποκρίθηκε πρόθυμα και με τη συνήθη γενναιοδωρία της. Τότε η πολιτεία ανταποδίδοντας, έδωσε το όνομα του Ευγενίδη στο εκπαιδευτικό σκάφος που για 25 χρόνια θα προετοιμάζει τους νέους να ξεκινήσουν σταδιοδρομία στους ωκεανούς.

Ήταν μια χειρονομία από μέρους του κράτους που τη Μαριάνθη Σίμου τη συγκίνησε βαθιά {7}.

Έτσι η συμβολή του Ιδρύματος στη ναυτική παιδεία της ναυτικής μας χώρας, θα αποκτήσει μια ακόμη σημαντική διάσταση και αυτή τη φορά, στο πεδίο της πρακτικής άσκησης των σπουδαστών των Ναυτικών Σχολών. Γιατί στο θεωρητικό πεδίο, είχε δρομολογηθεί με ιδιαίτερη επιτυχία από το 1967, η έκδοση σειράς διδακτικών βιβλίων με τον γενικό τίτλο «Βιβλιοθήκη του Ναυτικού» και παραγωγή μέχρι το 1979 τριάντα τόμων βάσει της σχετικής απόφασης του υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας (61288/5031/1966). Συγκεκριμένα στο διάστημα 1981-2001 το Ίδρυμα εξέδωσε 54 εκπαιδευτικούς τόμους και μετά την ίδρυση των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού άλλους 11, καθώς και 13 μεταφράσεις ναυτικών εγχειριδίων.

Για τις εκδόσεις αυτές το Ίδρυμα διευκρινίζει:

«Όλα τα βιβλία της «Βιβλιοθήκης του Ναυτικού» εκτός του ότι έχουν συγγραφεί σύμφωνα με τα αναλυτικά προγράμματα διδασκίας ύλης των σχολών και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σπουδαστών, είναι γενικότερα, χρήσιμα για όλους τους αξιωματικούς του Εμπορικού Ναυτικού που ασκούν το επάγγελμα ή εξελίσσονται στην ιεραρχία».

Η αδελφή του Ευγενίδη, που είδε το έργο της να ολοκληρώνεται στις επιβλητικές διαστάσεις του μεγάρου της λεωφόρου Συγγρού, στην εντυπωσιακή πρωτοπορία του πρώτου Πλανητάριου στον ελληνικό χώρο, στην αγορά του εκπαιδευτικού ιστιοφόρου για τους αυριανούς αξιωματικούς του εμπορικού ναυτικού με το όνομα του Ευγενίδη, πέθανε στις 17 Απριλίου του 1981.

Με τη διαθήκη της, που ήταν μια ακόμη επιβεβαίωση των αρχών της φιλαλληλίας τις οποίες τήρησε σε όλη της τη ζωή, άφηνε κληρονόμο της προσωπικής της περιουσίας το Ίδρυμα, όπως και τη συμμετοχή της σε ορισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες της οικογένειας, ορίζοντας ως μόνο εκπρόσωπο και διαχειριστή τον Νίκο Βερνίκο Ευγενίδη. Και μετά θάνατο, τον ανιψιό του, Λεωνίδα Δημητριάδη Ευγενίδη.

Η παράδοση της επιλεκτικής διαδοχής, τηρήθηκε στο ακέραιο και από την ίδια.

Σημειώσεις

1. Απόσπασμα από άρθρο του Ευάγγελου Παπανούτσου στην εφημερίδα « Βήμα» τον Δεκέμβριο του 1957 με αφορμή την κυκλοφορία του βιβλίου των Μαθηματικών από τη σειρά των τεχνικών εκδόσεων του Ιδρύματος Ευγενίδου:

«...Όλα επιτέλους μπορούν να θεωρούνται αδέσποτο χωράφι στην Ελλάδα, ανοιχτό στην αυθαιρεσία, αλλά και ο νους και η ψυχή του παιδιού; - αυτό είναι απαράδεκτο. Προτάσσω αυτές τις σκέψεις για να εξηγήσει ο αναγνώστης τον ενθουσιασμό που δοκίμασα, όταν έφτασε στα χέρια μου αυτές τις ημέρες ένα λαμπρό σχολικό βιβλίο. Μην απορήσετε μάλιστα, σαν ακούσετε τι είδους ανάγνωσμα είναι το βιβλίο τούτο, γιατί ακριβώς αυτό το είδος τονίζει περισσότερο τις αρετές του.

Πρόκειται για Εγχειρίδιο Μαθηματικών που προορίζεται για να μελετούν μαθητευόμενοι τεχνίτες μέσα σε επαγγελματικά ιδρύματα, τεχνικά ιδρύματα πρώτης βαθμίδας, δηλαδή παιδιά που έχουν τελειώσει το δημοτικό σχολείο και θα γίνουν ειδικευμένοι εργάτες σήμερα, μαστόροι αύριο...».

2. Η εκτενής αναφορά αυτή του περιοδικού:

«**Αι εκδόσεις:** Το έργο των εκδόσεων του Ιδρύματος ήρchiσε το έτος 1956 διά να καλύψει τις ανάγκας του κατωτέρου και μεσαίου κύκλου της τεχνικής εκπαίδευσης. Η συγγραφή, ο επιστημονικός έλεγχος και η επεξεργασία των εν λόγω βιβλίων, τελεί υπό άμεσον εποπείαν επιτροπής την οποίαν αποτελούν οι κύριοι Α. Παππάς, καθηγητής του Πολυτεχνείου, πρόεδρος. Χρ. Καβουνίδης, αναπληρωτής γενικός διευθυντής του ΟΤΕ, αντιπρόεδρος. Α. Καλογεράς, καθηγητής του Πολυτεχνείου, επιστημονικός σύμβουλος. Ν. Βασιώτης, διευθυντής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του υπουργείου Παιδείας. Α. Νιάνιαν, ειδικός σύμβουλος και διευθυντής εκδόσεων. Α. Μεγαρίτης, γραμματεύς.

Αι υποτροφίαι: Σχέδιον χορηγήσεως υποτροφιών συμφώνως προς το οποίον επιλέγονται καί' έτος προς μετεκπαίδευσιν εις την αλλοδαπήν κατόπιν διαγωνισμού μεταξύ των μαθητών της β' τάξεως των τεχνικών σχολών. Εις αυτούς μέχρι περατώσεως των σπουδών τους εν Ελλάδι, το Ίδρυμα καταβάλλει τα δίδακτρα, την αξίαν των βιβλίων και όλως εν γένει τας δαπάνας των σπουδών των, παρέχον επίσης ιατρικήν περίθαλψιν. Παραλλήλως, οι υπότροφοι διδάσκονται και μίαν ξένην γλώσσαν αναλόγως της χώρας που πρόκειται να μετεκπαιδευθούν. Μετά το πέρας

των σπουδών των οι υπότροφοι αποστέλλονται εις μεγάλα εργοστάσια και ναυπηγεία της αλλοδαπής όπου εκπαιδεύονται εις την σύγχρονον τεχνικήν. Μετά την αποφοίτησίν των υποχρεούνται να επιστρέψουν εις την Ελλάδα και να εργασθούν εις ελληνικά εργοστάσια ή εάν είναι μηχανικοί, εις πλοία υπό ελληνικήν σημαίαν.

Η Βιβλιοθήκη: Η οργάνωσις και η συγκρότησις της βιβλιοθήκης ήρchiσε το 1962. Έκτοτε αυτή δεν έπαυσε να εφοδιάζεται δι' όλων των νεωτέρων επιστημονικών και τεχνικών εκδόσεων αι οποίαι αναφέρονται εις τα φυσικομαθηματικές επιστήμας και εις την εφαρμογή των εις την τεχνικήν και την βιομηχανίαν.

Η έκθεσις οργάνων: Ως γνωστόν η αφομοίωσις των τεχνικών μαθημάτων καθίσταται ευχερεστέρα όταν η διδασκαλεία των συνοδεύεται από την εκτέλεσιν πειραμάτων και την χρησιμοποίησιν εποπτικών μέσων και οργάνων. Το Ίδρυμα διαθέτει ήδη πλουσίαν συλλογήν τοιούτων εποπτικών μέσων τα οποία έχουν διαταχθεί εις οργανικές και λειτουργικές συλλογάς που τίθενται στην διάθεση εκπαιδευτικών και μαθητών.

3. Δείγματα γραφής από τους λόγους που κατά καιρούς εξεφώνησε η Μαριάνθη Σίμου:

– Απόσπασμα από την ομιλία της στην τελετή κατάθεσης του θεμέλιου λίθου για την ανέγερση του μεγάρου της λεωφόρου Συγγρού παρουσία του Βασιλέως:

«...Η σημερινή ημέρα πληροί με χαράν και ικανοποίησιν όλους τους απανταχού συνεργάτας και φίλους του αειμνήστου αδελφού μου και ιδρυτού του Ιδρύματος, διότι διά της θεμελιώσεως ταύτης, το Ίδρυμα Ευγενίδου θα δυνηθεί να προσφέρει εις την νεολαίαν της παιρίδος μας τα μέσα να βελτιώσει τας επαγγελματικές και τεχνικάς γνώσεις της, προς όφελος της χώρας μας ήτις καθημερινώς βελτιούται και βιομηχανοποιείται».

– Απόσπασμα από ομιλία στην τελετή παράδοσης του βιβλίου των Μαθηματικών, στον υπουργό Βιομηχανίας:

«Η σημερινή συγκέντρωσις είναι ημέρα μεγίστης σημασίας διά το Ίδρυμα, διότι με την έκδοσιν του πρώτου βιβλίου της Βιβλιοθήκης του Τεχνίτου, ανοίγει ο δρόμος διά την αξιοποίησιν ενός εκ των σκοπών τους οποίους ωραματίσθη τόσον διακαώς, ο ιδρυτής του».

«... Η δράσις του Ιδρύματος Ευγενίδου ήρχισεν προ του θανάτου του ιδρυτού του διά του εν τω εξωτερικώ εδρεύοντος «Ε.Ε ΑΡΙΣΤΑ» το οποίον ανέλαβεν την χορήγησιν υποτροφιών διά τεχνικήν μετεκπαίδευσιν αποφοίτων νυκτερινών τεχνικών σχολών».

«...Εἰς το προσεχές μέλλον θα πραγματοποιηθῶν καὶ ἄλλα σχέδια διὰ τοὺς νέους τῆς παιρίδος μας, τὴν ὁποίαν τόσον πγάπα ὁ Ευγένιος Ευγενίδης διαθέσας διὰ τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων, ὅλα τα ἐν Ἑλλάδι ἀκίνητά του καὶ τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐν τῆς ἀλλοδαπῇ περιουσίας του, εἰς τὴν ὁποία περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τα ὑπερωκεάνια «Βασίλισσα Φρειδερίκη» καὶ «Ὀμηρικός».

– Ἀντιφώνηση τῆς Μαριάνθης Σίμου κατὰ τὴν ἀπονομὴ χρυσοῦ μεταλλεῖου ἀπὸ τὴν Σχολὴ Ναυπηγῶν Πειραιῶς:

«Θα ἤθελα διὰ μίαν ἀκόμην φορὰν νὰ τὸνίσω ὅτι τὸ μέγαλον ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν ἦτο ἐμπνευσις τοῦ αἰμνῆσιου ἀδελφοῦ μου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιθυμία θα εἶναι πάντα ὁ ἱερός σκοπὸς τοῦ Ἰδρύματος».

«...Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ σας γνωστοποιήσω ὅτι μέγιστον μέρος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου, οφείλεται εἰς τοὺς συνεργάτας μου, μεγάλους καὶ μικροὺς διὰ τοὺς ὁποίους ἡ σημερινὴ ἐκδήλωσις ἀποτελεῖ ἀναγνώρισιν τῆς προσφορὰς τῶν».

4. Το περιοδικὸ «Ναυτικὰ Χρονικά» ἔγραψε σχετικῶς:

«Τῇ 17ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1938 ὁ Ευγενίδης ἐπιβαίνων τῆς θαλαμηγοῦ τοῦ «Μπριγκίτα» καὶ ἔχων ὡς προσκεκλημένον τὸν ἐν Ρώμῃ ἐπιτετραμμένον τῆς Φιλανδίας Τόουνου Γιολάντι, μετέβη εἰς Μεσολόγγιον καὶ προέβη εἰς τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ δαπάναις τοῦ, ἀνεγερθέντος μνημείου τοῦ Φιλανδοῦ φιλέλληνοσ Γουστάβου Ντε Στάσσην. Τῇ 13ῃ Ἰουνίου τοῦ 1938 ὁ Ευγενίδης συνοδεύων τὸν πρῶθυπουργόν τῆς χώρας καὶ μετὰ τοῦ ἐν Αθήναις προσβεβυτοῦ τῆς Πολωνίας Βλαδισλάβου Σβάρτζβορκ Σκίντερ, ἐπιβαίνοντες τῆς «Μπριγκίτα» μετέβησαν εἰς Μεσολόγγιον διὰ τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ μνημείου τῶν φιλελλήνων Πολωνῶν, τῶν πεσόντων κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821».

Ὁ Ευγενίδης μετέβη πάλιν, εἰς Μεσολόγγιον τῇ 10ῃ Ἀπριλίου τοῦ 1939, συνοδεύων τὸν τότε προσβεβυτὴν τῆς Σουηδίας. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν τοῦ δε ἐκείνην, προέβη εἰς τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ δαπάναις τοῦ ἀνεγερθέντος μνημείου εἰς τὸν «Κήπον τῶν Ἡρώων», τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πεσόντων Σουηδῶν φιλελλήνων.

Τὸ Μεσολόγγιον, ἀνεκήρυξεν τὸν Ε. Ευγενίδην, ἐπίτιμον δημότην, τοῦ ἀπένειμεν δε καὶ τὸ Χρυσὸν Μετάλλιον τῆς πόλεως.

Σημειωτέον, ὅτι μέχρι τὸ 1939 εἶχον ἀνακηρυχθεῖ 13 ἐν ὅλῳ ἐπίτιμοι δημόται, πρῶτος δε τούτων, ἀνεκηρύχθη εἰς μεταθανάτιον τιμὴν, ὁ λαμπρὸς φιλέλλην καὶ μέγαλος Βρετανὸς ποιητὴς λόρδος Βύρων».

5. Θερμά ήταν τα σχόλια που συνόδευαν στον τύπο την αναφορά στα ονόματα του Ευγενίδη και της αδελφής του. Αίφνης το περιοδικό «Αργώ» με την ευκαιρία των εγκαινίων του μεγάρου της λεωφόρου Συγγρού θα γράψει:

«Το Ίδρυμα πέραν από έργο γενναιοδωρίας, πατριωτικών αισθημάτων και προσφοράς στην ελληνική νεότητα, είναι κάτι περισσότερο. Μνημείον αφοσίωσης της αδελφής στη μνήμη του αδελφού. Και αυτό γιατί η διαθήκη του Ευγενίδη διέγραψε με κάθε λεπτομέρεια την εθνική και κοινωνική του σκοπιμότητα, διασφάλισε τις προϋποθέσεις λειτουργίας του, αλλά από τα πράγματα, δεν ήταν δυνατόν να του εμφυσήσει και ψυχή. Αυτή, την έδωσε η Σίμου. Όχι ακριβώς την δική της, αλλά του ίδιου του μεγάλου χορηγού. Το πίστευε και η ίδια με μια ταύτιση που την οδηγούσε στην αίσθηση ότι ενεργεί κάτω από την άγρυπνη εποπτεία του αδελφού της».

6. Από έκθεση του Ιδρύματος:

«Το ευρύ κοινό γνώρισε το Ίδρυμα Ευγενίδου μέσα και από τη λειτουργία του Πλανηταρίου, ενός χώρου μοναδικού στο είδος του για την Ελλάδα.

Το Πλανητάριο ξεκίνησε να λειτουργεί το 1966. Η αίθουσα περιλαμβάνει θέσεις για 243 άτομα κάτω από έναν ημισφαιρικό θόλο διαμέτρου 15 μέτρων και ύψους 10,5 μέτρων. Το κύριον προβολικό σύστημα ήταν ο «Παγκόσμιος Προβολέας» της εταιρίας «Carl Zeiss» ένα όργανο που αποτελείται από 29.000 εξαρτήματα και έφερε επάνω του 150 μικρότερα προβολικά συστήματα.

«...Ο Προβολέας είχε τη δυνατότητα να προβάλλει μεταξύ άλλων 8900 αστέρες, να παρακολουθεί τις κινήσεις των πλανητών και την αλλαγή του ουράνιου θόλου από οποιοδήποτε σημείο της γης, καθώς και διάφορες ουράνιες συνειταγμένες. Όλη η παραγωγή των προγραμματίων γινόταν εσωτερικά, από το Ίδρυμα...».

7. Στο βιβλίο του «Οι Ναυτικές Σχολές της Χίου» {έκδοση του 2007}, ο πλοίαρχος του Λ.Σ. Σταύρος Μιχαηλίδης, αναφέρει:

«Οι εκδόσεις του Ιδρύματος Ευγενίδου άρχισαν το 1958 για τις Σχολές εμπορικού ναυτικού και συνεχίζονται μέχρι σήμερα για τις Ακαδημίες».

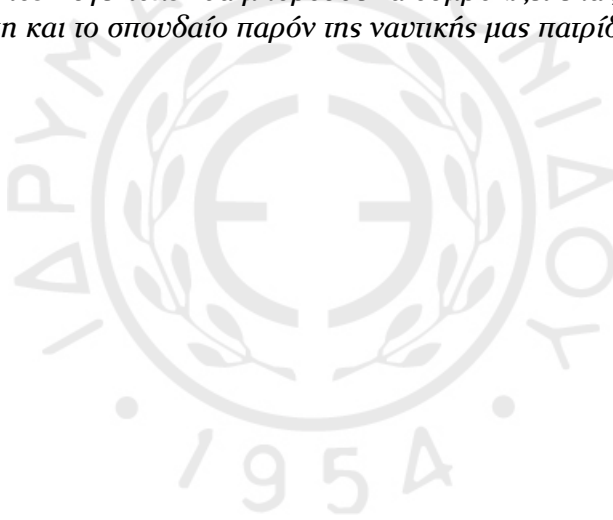
Στο ίδιο βιβλίο ο συγγραφέας κάνει επίσης, μνεία χρονογραφήματος, του ασυρματιστή και συγγραφέα Θανάση Παπαναστασόπουλου για το έργο της Σίμου:

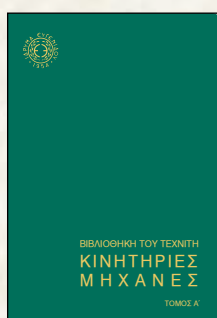
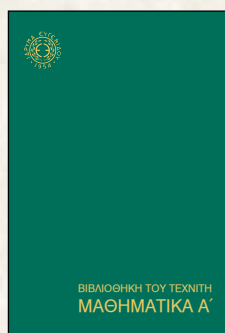
«... Πρόσφερε εκείνο που λείπει. Το καλό και συγχρονισμένο βιβλίο,

εκπληρώσεως του μεγάλου της αδελφού τους οραματισμούς. Δεν αποτελεί αυτό μια απλή δωρεά. Είναι το φάρμακο της αρρώστιας που διέγινε ο έμπειρος γιατρός».

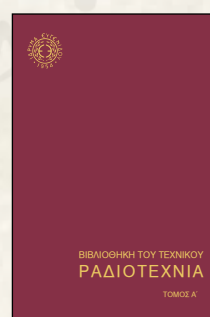
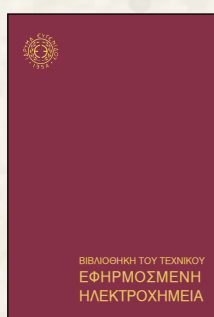
Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει πάλι:

«Τον Δεκέμβριο του 1965 πραγματοποιούνται τα ονομαστήρια του εκπαιδευτικού «Ευγένιος Ευγενίδης» στον όρμο της Φρεαπύδας παρουσία του Βασιλέως Κωνσταντίνου, της ηγεσίας του υπουργείου Ναυτιλίας και της Μαριάνθης Σίμου. Το εντυπωσιακό αυτό σκάφος, διατηρήθηκε σε ενέργεια μέχρι και το 1992, και αφού παρέμεινε ανενεργό για μεγάλο χρονικό διάστημα στη Μαρίνα του Φλοίσβου, σήμερα, για άγνωστους λόγους, σαπίζει στο Ναύσταθμο της Σαλαμίνας, παρά το ενεργό ενδιαφέρον της ναυτιλιακής κοινότητας και του ίδιου του Ιδρύματος, αλλά και τον χαρακτηρισμό του ως «εθνική κληρονομιά». Και όμως, το «Ευγένιος Ευγενίδης» θα μπορούσε να συμβολίζει επάξια τη μεγάλη παράδοση και το σπουδαίο παρόν της ναυτικής μας πατρίδας.

Από τη «Βιβλιοθήκη του Τεχνίτη», της πρώτης σειράς της συγγραφής και εκδόσεως του Ιδρύματος Ευγενίδου το 1956-1975.

Από τη «Βιβλιοθήκη του Τεχνικού». Εκπαιδευτική σειρά συγγραφής και εκδόσεως του Ιδρύματος Ευγενίδου 1962-1975.

*Η αδελφή του Ευγενίδα και ο διάδοχός του, στη θεμελίωση του
Μεγάρου του Ιδρύματος στη λεωφόρο Συγγρού.*

Στιγμιότυπα από την τελική θεμελίωση του Μεγάρου, παρουσία του βασιλέως Παύλου.

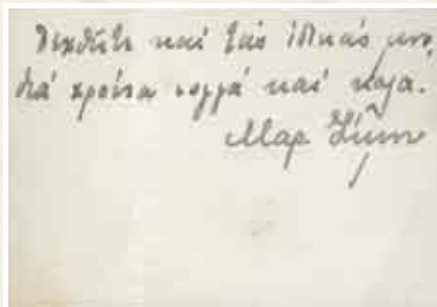
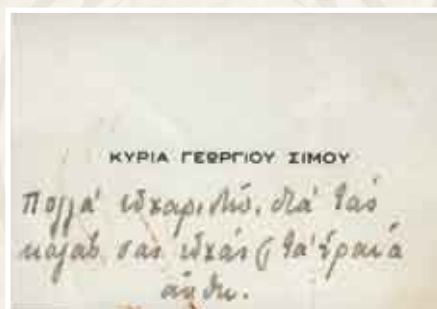

*Επίσκεψη του πρωθυπουργού
Κωνσταντίνου Καραμανλή στο
ανεγειρόμενο μέγαρο της λεω-
φόρου Συγγρού.*

Το πρώτο Πλανητάριο που εγκατέστησε η Μαριάνθη Σίμου στο νέο κτίριο του Ιδρύματος.

Ιδιόγραφη κάρτα της Μαριάνθης Σίμου, ευχόμενη για την Πρώτη του Έτους. Κατά πάγια συνήθεια, δεν υπέγραφε με ολόκληρο το μικρό όνομά της.

Ο πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών Κωνσταντίνος Τοάτσος και η σύζυγός του Ιωάννα Τοάτσου επισκέπτονται την Σίμου στα γραφεία του Ιδρύματος.

Το εκπαιδευτικό ιστιοφόρο «Ευγένιος Ευγενίδης» με πλήρη ιστιοφορία και την ημέρα της ύψωσης της ελληνικής σημαίας στην πρύμνη του.

Στιγμιότυπα από την τελετή των
εγκαινίων του εκπαιδευτικού
σκάφους, παρουσία του Βασι-
λέως Κωνσταντίνου.

Με τον υπουργό
Μαυριδόγλου.

Με τον πλοίαρχο Λ.Σ.
Αντωνιάδη.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Τὸ Ἴδρυμα Εὐγενίδου ἀνακοινεῖ ὅτι οἱ κάτωθι μαθηταὶ τῶν Νυκτερινῶν Τεχνικῶν Σχολῶν ἐπελέγησαν ὡς ὑπότροφοι τοῦτου διὰ τὸ ἔτος 1958

ΜΗΧΑΝΟΤΕΧΝΙΤΑΙ

1. Σάββας Τούσας	ἐκ τῆς Τριανταεῖου Τεχνικῆς Σχολῆς Πατρῶν
2. Ἰωάννης Κορυφίδης	» » Σεισαστασουλείου Τεχ. Σχ. Ἀθηνῶν
3. Νικηφόρος Φλωράτος	» » Σχολῆς Ποσειδῶν Πειραιῶς
4. Χρήστος Λιονάκης	» » Σιβιτανιδείου Σχολῆς Καλλιθέας
5. Νικόλαος Μούκιος	» » Σχολῆς Ἑργάνῃ Ἀθηνᾶ Ἀθηνῶν

ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΤΑΙ

1. Παναγιώτης Γκιόκης	» » Σχολῆς Ἡφαιστος Ἀθηνῶν
2. Δημήτριος Λαρεντζάκης	» » Σιβιτανιδείου Σχολῆς Καλλιθέας
3. Ἰωάννης Οἰκονόμου	» » Σχολῆς Θαλῆς Κολιθέας
- Ἡ ὑπότροφια ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1958 - 59.
Οὔτοι μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν τῶν δὲ ἀποσπάζονται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς μετεκπαιδεῦσιν εἰς ἐργαστᾶσια ἀναλόγως τῆς ἐιδικότητός των.

Ἐσαύτως ἀνακοινεῖται ὅτι ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀναχωροῦν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν οἱ κάτωθι ὑπότροφοι τοῦ Ἰδρύματος, ἐπιλεγέντες κατὰ τὸ ἔτος 1957.

ΗΛΕΚΤΡΟΤΕΧΝΙΤΑΙ

1. Ἀντώνιος Μπάλλας	} Θὰ μετεκπαιδευθοῦν εἰς τὰ ἐργαστᾶσια SIEMENS τοῦ Μονάχου.
2. Νικόλαος Χατζηανδρέου	
3. Νικόλαος Ἀμπότης	
4. Ἀγγελὸς Μπατινόπουλος	

ΜΗΧΑΝΟΤΕΧΝΙΤΑΙ

1. Νικόλαος Παπαφράγκος	} Θὰ μετεκπαιδευθοῦν εἰς τὰ ναυπηγεῖα BURMEISTER AND WAIN τῆς Κοπεγχάγης.
2. Φώτιος Στελλῆτος	

(Ἐκ τοῦ Ἰδρύματος Εὐγενίδου)

«Οἱ δύο πρώτοι υπότροφοι τοῦ Ἰδρύματος Ε. Εὐγενίδου ἀνεχώρησαν με τὸ υπερωκεάνιον «Βασίλισσα Φρειδερίκη» πρὸς μετεκπαίδευσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οὔτοι εἶναι οἱ Ν. Αρναούτης καὶ Β. Παπαδόπουλος τῶν Σχολῶν Μηχανικῶν «Ἡφαιστος» καὶ «Ἡρώων». Ἀμφότεροι, θα μετεκπαιδευθοῦν δαπάναις τοῦ Ἰδρύματος ὡς μηχανικοὶ ἐμπορικῶν πλοίων εἰς τὴν τεχνικὴν Σχολὴν Καλοινάρα τῆς Γενούης». (Απὸ τῆς ἐφημερίδος τῆς ἐποχῆς).

Η Μαριάνθη Σίμου φρόντιζε με σιοργή τις εκατονιάδες των υποτρόφων του Ιδρύματος σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους στο εξωτερικό. Παρακολουθούσε την πρόοδό τους και αλληλογραφούσε με τον κάθε ένα χωριστά, για να διαπιστώσει τις ανάγκες και τα προβλήματά τους και να σπεύσει να βοηθήσει.

DAS DEUTSCHE MUSEUM

beurkundet

MADAME MARIANTHE SIMU

die Wahl in den Verwaltungsausschuß
auf die Dauer von drei Jahren

Das Deutsche Museum hat die Aufgabe, durch seine Sammlungen, durch Schriften und Vorträge die Entwicklung der Naturwissenschaften und Technik aller Zeiten und Länder zu zeigen und das Andenken an die hervorragenden Forscher und Ingenieure der Nachwelt lebendig zu erhalten. Der Ausschuß ist dazu berufen, die Museumsleitung bei dieser Aufgabe zu unterstützen

München, den 7. Mai 1962

DER VORSTAND DES DEUTSCHEN MUSEUMS

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Α Π Ο Σ Π Α Σ Η Α

της έκδοσης της συνταχθείσης υπό του Γενικού Γραμματέως
κ. Αναστασίου Κ. Ψυλάνθου και άναγνωσθείσης υπό αυτού εν τη Ιαση-
γορικῇ Συνεδρίῳ της Ἀκαδημίας της 30ης Δεκεμβρίου 1965
περί τῶν ἀπονεμομένων μεταλλίων, βραβείων καὶ ἄλλων
τιμητικῶν διακρίσεων

.....
Μετὶ γνώμην της Τάξεως τῶν Ἡθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν
ἢ Ὀλομέλειᾳ της Ἀκαδημίας:

Τιμῶσα τὴν μνήμην τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ἀπονέμει τὸ χρυσοῦν
Μετάλλιον οὗτης εἰς τὸ χορηγίῳ αὐτοῦ εὐσταθέν **Εὐ γ ε ν ι δ ε ι ο ν**
Τ ὀ ρ ὀ μ α.

Ἡ εὐστασις τοῦ ἱερῶματος τοῦτου, προωρισμένου νὰ ἐπιτελέσῃ ἐξιο-
λογώτατον ἔργον εἰς τὸν τομέα της Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ
λαοῦ, ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν ἐκδήλωσιν της ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας
ὅπερ τοῦ σκοποῦ τοῦτου.

Εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὕψιστοῦ σκοποῦ τοῦ ἱερῶματος συνέβαλε
τὰ μάλα διὰ της οἰκονομικῆς ἀρωγῆς της καὶ της ἐργασίας της ἡ κληρονό-
μος ἀδελφὴ τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, κορίσι Μαρία Σίμου, ἥτις καὶ θά πα-
ραλάβῃ τὸ μετάλλιον.

Ἀκριβὲς ἀπόσπασμα

Ἀθῆναι, τῇ 30ῇ Δεκεμβρίου 1965

Γενικὸς Γραμματεὺς

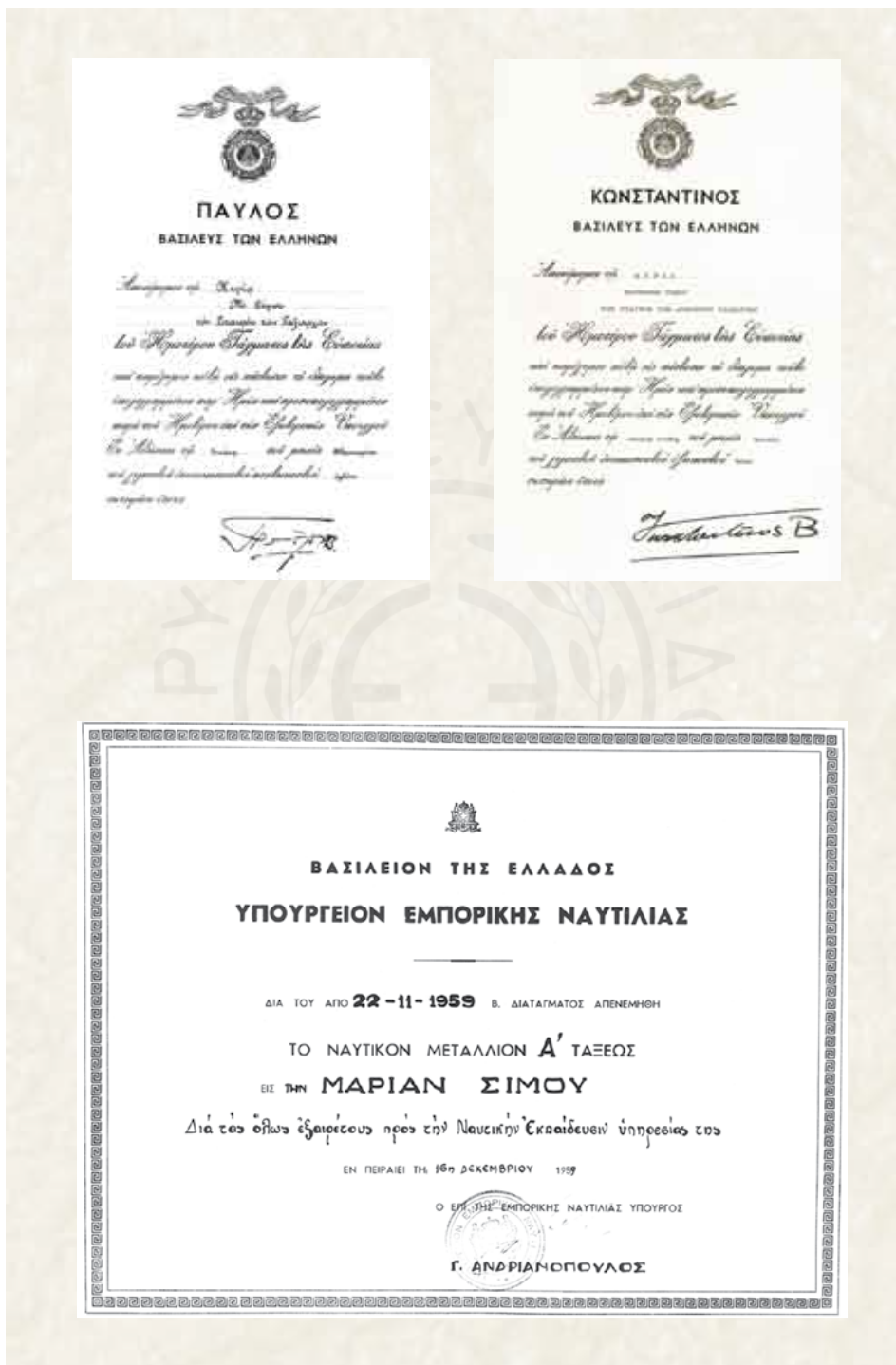
.....

.....

.....

.....

.....

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

*Νικόλαος Βερνίκος
Ευγενίδης.*

*Νέος πρόεδρος
και νέος κτήτωρ.*

Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης.

Ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης, ο διάδοχος της Μαριάνθης Σίμου, στα είκοσι χρόνια της προεδρίας του θα αναδειχθεί σε νέο κήτορα του Ιδρύματος. Θα σχεδιάσει με όραμα και θα ξεκινήσει με μέθοδο, την πορεία προς τη νέα εποχή της διαστημικής έρευνας, της ψηφιακής τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης, προσδίδοντας συγχρόνως, ευρύτερο κοινωνικό χαρακτήρα στο παιδευτικό όραμα που είχε συλλάβει η διορατικότητα του μεγάλου χορηγού, με την ανάπτυξη πολυ-χώρου τεχνολογίας και επιστήμης, διεθνούς εμβέλειας.

Το εγχείρημα, αν και δεν ήταν εύκολο, θα βρει γρήγορα το δρόμο του και θα λειτουργήσει αποτελεσματικά όσο χρόνο ήταν ο ίδιος στη ζωή, αλλά και μετά το θάνατό του, στα χέρια της τρίτης ηγετικής γενιάς του Ιδρύματος της λεωφόρου Συγγρού.

Γιατί ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης χάραξε με προσοχή το δρόμο της μετάβασης από τον 20^ο αιώνα των θερμών πατριωτικών αισθημάτων του Ευγένιου Ευγενίδη, στον 21^ο των μεγάλων προκλήσεων και ανατροπών, χωρίς το πρωτοποριακό αυτό δημιούργημα του ναυτικού πλούτου να χάσει ίχνος από την ψυχή του.

Διάδοχος κατ' αξίαν, μετά από επιλογή και συστηματική εκπαίδευση από τον ίδιο τον μεγάλο εφοπλιστή, που τον κάλεσε κοντά του σε ηλικία 19 ετών για θεωρητική εκπαίδευση και πρακτική άσκηση στις διεθνείς εμπορικές και ναυτιλιακές

δραστηριότητές του, θα βρεθεί στην αρχή στη Σουηδία και στη συνέχεια από το επιτελικό κέντρο του Βεβέ της Ελβετίας, θα διευθύνει ένα πολυσχιδές επιχειρηματικό δίκτυο για τέσσερις δεκαετίες και μετά το θάνατο της Σίμου, το Ίδρυμα, για είκοσι χρόνια.

Ευφυής και διορατικός, θα προχωρήσει σε τολμηρές στρατηγικές, όπως την έγκαιρη απόσυρση της «Home Lines» από τις υπερπόντιες επιβατικές γραμμές πριν ξεσπάσει ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ αεροπλάνου και υπερωκεανίου. Τα εντυπωσιακά πλοία της ιστορικής αυτής εταιρίας και μεταξύ τους το «Oceanic» {ναυπήγησης 1964} αλλά και το «Homeric» {ναυπήγησης 1986}, αφού χρησιμοποιήθηκαν ένα διάστημα ως πολυτελή κρουαζιερόπλοια, πέρασαν στην ιδιοκτησία της «Holland American Line» και αργότερα, στην ιδιοκτησία της «Carnival». Ήταν μια εύστοχη επιχειρηματική κίνηση που προστάτεψε από μεγάλη ζημιά το συγκρότημα Ευγενίδη.

Θα ακολουθήσει η αναδιάρθρωση στα δίκτυα τακτικών γραμμών και η ενοποίησή τους σε μια εταιρία, τη «Niver Lines», σε συνδυασμό με μεγαλύτερη στροφή στη μεταφορά μοναδοποιημένων φορτίων με πλοία-κοντέινερς, αλλά και με πλοία ψυγεία. Ο Βερνίκος-Ευγενίδης, θα προχωρήσει ακόμη σε πρωτοποριακές επενδύσεις στη στεριά όπως, για παράδειγμα, στον τομέα της αγροτικής παραγωγής και μεταποίησης στην Ελλάδα. Παράλληλα, θα διευρύνει τις δραστηριότητες του Ιδρύματος, με σύγχρονη αντίληψη, αλλά πάντα στο πνεύμα της διαθήκης του ιδρυτή του. Και όλα αυτά, με συστηματική και προπαντός αθόρυβη εργασία, σύμφωνα με την παράδοση της οικογένειας που θα ακολουθήσει πιστά...

Από αυτή την άποψη, ο Νικόλαος Βερνίκος ήταν ένας αυθεντικός Ευγενίδης, με μόρφωση και πηγαία ευγένεια που δεν

είχε σχέση με τον τρέχοντα κοινωνικό καθωσπρεπισμό, χωρίς αυτό να σημαίνει αναγκαστικά, και έλλειμμα διοικητικής επάρκειας.

Το περιστατικό που ακολουθεί, είναι αυθεντικό και έχει καταχωρηθεί στο ημερολόγιο συνεργάτη του επιχειρηματικού συγκροτήματος, στην Ελλάδα:

«Ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης συνοδεύει ομάδα στελεχών από την Αθήνα στο σιδηροδρομικό σταθμό της Τεργέσις, όπου είχε προηγηθεί σύσκεψη μετά την καθέλκυση του πολυτελούς υπερωκεανίου «Oceanic». Ήθελε να αποχαιρετήσει ο ίδιος τους συνεργάτες του και να τους ευχαριστήσει προσωπικά, για τον κόπο ενός ακόμη ταξιδιού εργασίας, μακριά από την έδρα τους.

Κάποια στιγμή όμως, θυμήθηκε ότι ο αρμόδιος για θέματα τύπου δεν είχε προλάβει να πάρει πρωινό στο ξενοδοχείο, λόγω έκτακτης απασχόλησης με Ιταλούς δημοσιογράφους. Σπεύδει λοιπόν ο ίδιος στο κυλικείο του σταθμού, αγοράζει σάντουιτς και επιταχύνοντας το βήμα στην πλατφόρμα προλαβαίνει να τα προσφέρει την ώρα ακριβώς που ξεκινούσε το τρένο και ο συνεργάτης του τον αποχαιρετούσε από το ανοικτό παράθυρο».

Και κλείνει η αναφορά στο περιστατικό με το συμπέρασμα του αποδέκτη της διακριτικής αυτής συμπεριφοράς, καταχωρημένο στο ίδιο ημερολόγιο:

«Η ευγένεια από εκεί που δεν την περιμένεις υποχρεώνει και μένει βαθιά χαραγμένη στη μνήμη και στην καρδιά σου. Τη θέση του αφεντικού είχε πάρει ξαφνικά ένας ευγενικός φίλος. Δεν νομίζω ότι αυτό είναι κάτι το ιδιαίτερα συνηθισμένο, τουλάχιστον στις μέρες μας...».

 Νικόλαος Βερνίκος γεννήθηκε στη Σίφνο στις 14 Απριλίου του 1920. Η οικογένειά του, που είχε παραδοσιακούς δεσμούς με τη θάλασσα, εξυπηρετώντας με ιδιόκτητο ιστιοφόρο το εμπόριο ανάμεσα στα νησιά των Κυκλάδων, θα μετακινηθεί κάποια στιγμή στην Κωνσταντινούπολη, όπου ο παππούς του θα προσπαθήσει να αναπτύξει την επιχείρησή του, παραγγέλλοντας ένα καινούργιο πλοίο στα ναυπηγεία της Γένοβας. Τα γεγονότα του 1922 όμως και η οικονομική καταστροφή που ακολούθησε θα τον αναγκάσουν, μαζί με τα τέσσερα παιδιά του, να επιστρέψει στην Ελλάδα.

Ο πατέρας του Νίκου θα εγκατασταθεί στον Πειραιά όπου ο νεαρός Βερνίκος θα ολοκληρώσει τη βασική του εκπαίδευση με διακρίσεις για τις καλές του επιδόσεις, θα γίνει δεκτός στο τμήμα Αγγλικής Φιλολογίας του «University of England» και τελειώνοντας τις πανεπιστημιακές του σπουδές, θα αρχίσει να εργάζεται στο πλευρό του Ευγενίδη και συγχρόνως, θα σπουδάζει οικονομικά στο πανεπιστήμιο του Γκότεμπουργκ, στη Σουηδία.

Μιλώντας τώρα τρεις γλώσσες, αγγλικά, γαλλικά και σουηδικά και μυημένος στα μυστικά μιας επιχείρησης διεθνών προδιαγραφών, θα αναλάβει πρωτοβουλίες με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί περαιτέρω το εμπόριο και η διακίνηση ξυλείας μεταξύ Σουηδίας και Μέσης Ανατολής, αποσπώντας την εκτίμηση των παραγόντων μιας δύσκολης και απαιτητικής αγοράς.

Μετά το θάνατο του Ευγενίδη το 1954, ως διάδοχός του πλέον, θα διευθύνει από το Βεβέ, όπου τα κεντρικά γραφεία του συγκροτήματος στο Tour-de-Peilz, ένα μεγάλο πλέγμα επι-

χειρήσεων και ταυτοχρόνως, θα βοηθά τη Σίμου στα πρώτα βήματα οργάνωσης και λειτουργίας του Ιδρύματος, που το 1981 θα αναλάβει τη διοίκησή του, αποτυπώνοντας αδρά τη σφραγίδα του στις πολλές και σημαντικές του δραστηριότητες {1}.

Έτσι η συγγραφή και η έκδοση των εκπαιδευτικών βιβλίων υπό την εποπτεία της Επιτροπής Εκδόσεων του Ιδρύματος Ευγενίδου, με εισηγητή τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Μανάφη, σύμβουλο επί των εκδόσεων του Ιδρύματος, θα υπερβούν τα 41 εκατομμύρια αντίτυπα με 445 και πλέον τίτλους. Μια εκπαιδευτική υποδομή, που πάνω της θα στηριχθεί μεγάλο μέρος της κατάρτισης των σπουδαστών στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού και των σχολείων των διαφόρων βαθμίδων τεχνικής εκπαίδευσης.

Θα συνεχισθεί επίσης και θα ενταθεί η χορήγηση υποτροφιών σε σπουδαστές του Πολυτεχνείου και σε στελέχη του Λιμενικού Σώματος, ενώ θα τεθούν οι βάσεις για την ανέγερση νέου ψηφιακού Πλανητάριου και θα ξεκινήσει η προεργασία για τη συγκρότηση Κέντρου Φυσικών Επιστημών.

Ειδικότερα, για το νέο Πλανητάριο οι προσπάθειες του Βερνίκου-Ευγενίδη ξεκίνησαν το 1999, με τη συνεργασία ειδικών από την Ελλάδα, την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, για να προκύψει μια από τις σπουδαιότερες στον κόσμο τεχνολογική και επιστημονική υποδομή αναφοράς και παιδείας στο σύμπαν, στο περιβάλλον και στον πλανήτη μας. Ο διευθυντής του νέου Πλανηταρίου, στενός συνεργάτης της Σίμου στην εγκατάσταση και λειτουργία του παλαιού, Διονύσης Σιμόπουλος, αναλύει τη σημασία και περιγράφει τα χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες αυτής της μεγάλης πρωτοπορίας του Ιδρύματος:

«Ο ρόλος του νέου Πλανηταρίου είναι σήμερα ιδιαίτερα σημαντικός για την εκλαΐκευση της επιστήμης στη χώρα μας.

Πρόκειται για επιστημονικό κέντρο με τη σημαντική αποστολή να γνωστοποιεί τα επιτεύγματα της επιστήμης στο ευρύ κοινό και να το διαφωτίζει για τη φύση της επιστημονικής έρευνας και της τεχνολογίας. Το νέο ψηφιακό Πλανητάριο, συνδυάζοντας όλες τις δημιουργικές και τεχνικές δυνατότητες που παρέχουν τα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα, αφηγείται την ιστορία της επιστήμης με τρόπο συναρπαστικό. Η μόνη ομοιότητα μεταξύ νέου και παλαιού Πλανηταρίου είναι η θολωτή επιφάνεια προβολής, αν και εδώ οι διαφορές είναι εμφανείς» {2}.

Το έργο αυτό και οι λοιποί σχεδιασμοί που θα ολοκληρωθούν στη συνέχεια, ήταν μεγάλης σημασίας για χώρα που συνάντησε την επανάσταση της τεχνολογίας και καθυστερημένα και από μακριά.

Αλλά ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης κινήθηκε και πέρα από τις μέχρι τότε δραστηριότητες του Ιδρύματος, τόσο στο επιστημονικό, όσο και στο κοινωνικό πεδίο. Ορισμένες από τις πρωτοβουλίες του αυτές:

- Δωρεά Προσομοιωτή {Simulator} στο Κέντρο Εκπαίδευσης Στελεχών Εμπορικού Ναυτικού, καθώς και ένα πλήρες σύστημα Ναυτιλιακού Απομνητή Ραντάρ.

- Διάθεση μέσων μεταφοράς σε σχολεία, για μαθητές με ειδικές ανάγκες.

- Εξοπλισμός με εποπτικά όργανα εργαστηρίων τεχνικών λυκείων.

- Χρηματοδότηση επιστημονικών ερευνών.

– Διοργάνωση σεμιναρίων πειραματικής διδασκαλίας του μαθήματος της Φυσικής με το σύστημα PSSC σε 240 λύκεια, μετεκπαίδευση 1270 καθηγητών και εξοπλισμό 50 σχολείων με τα απαραίτητα όργανα για την εφαρμογή του. Και ακόμη, το Ίδρυμα μετέφρασε όλα τα βιβλία της σειράς για διδάσκοντες και μαθητές (ασκήσεων και εργαστηρίων) {3}.

– Διάθεση ποσού 900 εκατομμυρίων δραχμών για κάλυψη αναγκών σε σχολικά κτίρια που δημιουργήθηκαν από τους σεισμούς του 1999 στην Αττική.

– Εξ ιδίων ο Βερνίκος-Ευγενίδης χρηματοδότησε έργα λιμενικής υποδομής στη γενέτειρά του τη Σίφνο και σχεδίασε την ανέγερση πολυτελούς ξενοδοχειακού συγκροτήματος για την τουριστική ανάπτυξή της που θα υλοποιηθεί αργότερα από τον διάδοχό του.

Αυτά είναι μόνο, όσα έγιναν γνωστά από τα έργα του Βερνίκου-Ευγενίδη γιατί φαίνεται ότι υπάρχει σειρά και άλλων σημαντικών χορηγιών και σε επίπεδο Ιδρύματος και σε προσωπικό, που δεν θέλησε να γίνουν γνωστά.

Στο λιτό βιογραφικό σημείωμα που εξέδωσε το Ίδρυμα μετά το θάνατό του αναφέρονται:

«Το όραμα του Νικολάου Βερνίκου Ευγενίδη εν όψει της νέας χιλιετίας και της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, ήταν η ανέγερση ενός σύγχρονου επιστημονικού και πολιτιστικού κέντρου στις εγκαταστάσεις του Ιδρύματος το οποίο, πέραν των υπολοίπων, θα στέγαζε και ένα προηγμένο τεχνολογικά Πλανητάριο καθώς και έναν άρτια εξοπλισμένο εκθεσιακό χώρο, αφιερωμένο στις φυσικές επιστήμες και στην τεχνολογία. Η κατασκευή αυτού του πολυχώρου έχει ήδη ολοκληρωθεί, δυστυχώς όμως, εκείνος δεν πρόλαβε να το δει να κοσμεί την Αθήνα».

*Α*θορύβως θεραπεύει τονίζει η Ακαδημία Αθηνών στο αιτιολογικό της βράβευσης του Βερνίκου-Ευγενίδη για το έργο και την προσφορά του. Έπαινος εύστοχος και απόλυτα συμβατός με την πραγματικότητα, παρά το φορτίο της επισημότητας και της αρχαιοπρέπειάς του {4}.

Γιατί ο διάδοχος του Ευγένιου Ευγενίδη και ο συνεχιστής του έργου της Μαριάνθης Σίμου, ήταν ο δημιουργικός άνθρωπος των χαμηλών τόνων που απέφευγε τον θόρυβο και κρατούσε αποστάσεις από την δημοσιότητα. Πίστευε ότι αυτό με το οποίο κάθε φορά καταπιανόταν, αυτό που «θεράπευε», ήταν οφειλόμενο χρέος και ως τέτοιο δεν δικαιολογούσε την αναζήτηση διάκρισης και δημόσιου θαυμασμού.

Ευγενής από ιδιοσυγκρασία και παιδεία, απλός στην καθημερινότητά του, προσιτός στους συνεργάτες του και αγαπητός στους φίλους, ήταν το άλλο, το διαφορετικό στερεότυπο του οικονομικού ανθρώπου μιας εποχής με έντονα τα στοιχεία του ανταγωνισμού στο επιχειρηματικό πεδίο και του ατομικισμού στο κοινωνικό. Προϊόν, όπως πίστευαν οι στενοί του συνεργάτες, βαθιάς καλλιέργειας, αφού η πρώτη πανεπιστημιακή του παιδεία αφορούσε την αγγλική φιλολογία, ευρείας εποπτείας αυτών που συνέβαιναν στον κόσμο από την ενεργό συμμετοχή του στο διεθνές οικονομικό γίγνεσθαι, αλλά και έντονου επηρεασμού από την μακροχρόνια θητεία του δίπλα στον Ευγενίδη με την τόσο δυναμική και τόσο ευαίσθητη προσωπικότητα. Γι' αυτό, συμπέραιναν, κατόρθωσε να διατηρήσει ακέραιο τον άνθρωπο μέσα του και να μην κλειδώσει την όποια ευαισθησία του σε ερμητικό θησαυροφυλάκιο, όπως σε πολλές περιπτώ-

σεις, απαιτούσε η νομοτέλεια της σκληρής συναλλαγής.

Το περιστατικό που ακολουθεί δικαιολογεί σε κάποιο βαθμό τις παραπάνω εκτιμήσεις:

Πάλι στην Ιταλία και στην πόλη της Τεργέστης της δεκαετίας του '60, στη διάρκεια φιλικού δείπνου στο φιλόξενο σπίτι της εφοπλιστικής οικογένειας Κέδρου. Ο Βερνίκος-Ευγενίδης, μόλις σαράντα ετών τότε – έχει και αυτό τη σημασία του – παρακολουθεί με προσοχή τη ζωνρή συζήτηση των συνδαιτημόνων για το εμπόριο, τις θαλάσσιες μεταφορές, την παγκόσμια βιομηχανία, τους ρυθμούς ανάπτυξης της μεταπολεμικής Ευρώπης και παρεμβαίνει με σύντομο και λιτό λόγο όταν το έκρινε αναγκαίο ή, όταν τον ρωτούσαν οι άλλοι.

Όμως η συζήτηση με το πέρασμα της ώρας, άρχισε να τραβά σε μακρος, να ανακυκλώνει τα αυτονόητα σε βαθμό που να προκαλεί κούραση και ανία, αναδεικνύοντας την πληκτική μονομέρεια κάποιων ανθρώπων της επιχειρηματικής δράσης. Κουβέντα πολύ, για καράβια, για νέες εμπορικές και οικονομικές δραστηριότητες, για παλιές ιστορίες και νέους στόχους, εφικτούς ή ανέφικτους.

Ο Βερνίκος-Ευγενίδης θα σκύψει τότε, στον παρακαθήμενο συνεργάτη του για να του πει:

– Πιστεύω ότι το όταν υπάρχει μέτρο στους λόγους, τότε έχουμε και ένδειξη ουσιαστικού έργου. Στην αντίθετη περίπτωση, δικαιολογείται κάθε επιφύλαξη...

Και συνέχισε να παρακολουθεί τη συζήτηση απόμακρος, ψιθυρίζοντας τους στοίχους από το τραγούδι του Μίκη Θεοδωράκη «της παγωνιάς αετόπουλο, της ερηνιάς γεράκι».

Ένα τραγούδι με νοσταλγία, αδιόρατη θλίψη και βαθιά ανθρωπιά, που το αγαπούσε ιδιαίτερα, όχι βέβαια, χωρίς λόγο...

Ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης πέθανε τον Νοέμβριο του 2000 σε ηλικία 80 ετών, η νεκρώσιμη ακολουθία εψάλη στο μεγάλο αμφιθέατρο του Ιδρύματος και η ταφή του έγινε στη Σίφνο, στο νησί που γεννήθηκε.

Είναι χαρακτηριστικά τα όσα αναφέρονται στο δεύτερο τόμο του βιβλίου «Εκ της Θαλάσσης τα Κρείπω» όπου καταγράφονται οι ευεργεσίες των ανθρώπων της θάλασσας το 19^ο και 20^ο αιώνα. Ένα απόσπασμα:

«Ήταν μια εξόδιος τελειή διαφορετική από τις άλλες και μέσα σε ένα ναό διαφορετικό από τους άλλους. Το φέρειρο του Νίκου Βερνίκου-Ευγενίδη στο πόντιοιμ της αίθουσας συνεδρίων του Ιδρύματος, «ναό γνώσης και φιλαλληλίας» όπως κατά καιρούς το έχουν αποκαλέσει και γύρω του, σύναξη ανθρώπων που έμοιαζαν να αναλογίζονται τη δύναμη της προσφοράς στην κοινωνία και στον άνθρωπο. Προσφορά με υλικό βάρος και όχι συνηθισμένο εύρος αισθημάτων και αληθινής σοφίας».

Και η συνέχεια:

«Θα έλεγε κανείς ότι στις 17 Νοεμβρίου του έτους 2000 μέσα από το νεοκλασικό μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού, έφυγε ένα τόξο που σίοχευσε στην καρδιά της εγωιστικής εποχής μας, άσχετα αν οι άνθρωποι απέξω, συνέχιζαν ανύποποι τον δικό τους δρόμο.

Ήταν όμως μια δυνατή κραυγή μέσα από τη σιωπή του πένθους. Αυτό φάνηκε να υποστηρίζουν όσοι σιάθηκαν δίπλα στο φέρειρο του διακεκριμένου άνδρα και είπαν αυτά που είπαν για το έργο του στη θάλασσα, στη στεριά και στις καρδιές των ανθρώπων».

«Ο Βερνίκος-Ευγενίδης ήταν ο ευπαιδίδης που δεν μιλούσε, αλλά έπραπε».

{Το είπε εκείνη την ημέρα η αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών Ελισάβετ Παπαζών}.

«Ανήκε στη χωρία των μεγάλων ευεργειών του έθνους».

{Το είπε ο τότε υπουργός Παιδείας Πέτρος Ευθυμίου}.

«Πέρασε από κοντά μας διακριτικά, αλλά στη μνήμη όλων θα μείνει ο Έλληνας της μεγάλης και ανιδιοτελούς προσφοράς».

{Το είπε ο πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών Γιάννης Λύρας}.

Για μια φορά ακόμη, η διαδοχή στο Ίδρυμα και στο επιχειρηματικό συγκρότημα που το τροφοδοτεί με πόρους, θα γίνει επιλεκτικά και κατ' αξίαν. Γιατί και στην περίπτωση αυτή, ο Νίκος Βερνίκος-Ευγενίδης θα ακολουθήσει την παράδοση των προκατόχων του. Ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, ηλικιακά, από παιδεία, αλλά και από νοοτροπία θα επιδιώξει και θα συνδυάσει το πνεύμα του χθες με την προοπτική του αύριο.

Στοιχεία απαραίτητα στη διαχρονική πορεία ενός έργου που αισίως συμπλήρωσε μισόν αιώνα ζωής.

Η φαντασμαγορία του θόλου του νέου ψηφιακού Πλανηταρίου του Ιδρύματος, όπως το οραματίστηκε ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης και το πραγματοποίησε ο διάδοχός του.

Σημειώσεις

1. Ο διάδοχος του Βερνίκου-Ευγενίδη, σε συνέντευξή του στο περιοδικό «Αργώ» με την ευκαιρία των 50 χρόνων από την λειτουργία του Ιδρύματος, αναφέρεται στο ιστορικό της δημιουργίας του νέου Πλανηταρίου και σημειώνει:

– Το 1997 με την προτροπή του Διονύση Σιμόπουλου, ο Βερνίκος-Ευγενίδης συνέλαβε την ιδέα. Πίστευε ότι αυτό που χρειάζεται ο τόπος μας είναι να ακολουθούν τα κελεύσματα των καιρών για πρόοδο και εξέλιξη όλοι οι φορείς ανεξαιρέτως, δημόσιοι και ιδιωτικοί. Πάνω ακριβώς σε αυτή τη βάση οραματίστηκε το Digital Theatre που βοηθά στην καλύτερη παρουσία όχι μόνο των θεμάτων που αφορούν το πλανητάριο αλλά και άλλες παραγωγές. Είχε δε την φιλοδοξία να είμαστε στον τομέα αυτόν πρωτοποριακοί χωρίς βέβαια, να υπάρχει πίσω από αυτήν ίχνος ματαιοδοξίας με δεδομένο το σεμνό του χαρακτήρα του. Συζητώντας όμως με τον συνεργάτη του Διονύση Σιμόπουλο είχε πεισθεί ότι από τη στιγμή που επρόκειτο να αναληφθεί η σχετική πρωτοβουλία, οφείλαμε να επιδιώξουμε το καλύτερο, το πλέον σύγχρονο και τεχνολογικά εξοπλισμένο Πλανητάριο. Έτσι κι έγινε, μόνο που ενώ βρισκόμασταν στα τελικά στάδια των επιλογών μας όσον αφορά τα συστήματα και τις διαστάσεις, έφυγε δυστυχώς από κοντά μας, χωρίς να δει το όραμά του να υλοποιείται...».

2. Τα τεχνικά χαρακτηριστικά του έργου:

Το νέο Πλανητάριο είναι αμφιθεατρικό, με θολωτή οθόνη διαμέτρου 25 μέτρων, κεκλιμένο κατά 23,5 μοίρες ως προς το επίπεδο αντί του μέχρι τώρα οριζόντιου. Η επιφάνεια της οθόνης είναι τριπλάσια και φτάνει τα 950 τ.μ. αντί τα 350 τ.μ. του παλαιού. Δηλαδή καταλαμβάνει επιφάνεια ίση με δυο γήπεδα του μπάσκετ. Παρά το γεγονός ότι το εμβαδόν του είναι επίσης τριπλάσιο του παλαιού και πλησιάζει τα 500 τ.μ. ο αριθμός των καθισμάτων περιορίστηκε στα 280 για τη δημιουργία χώρου σε κάθε ένα από αυτά όπου έχει τοποθετηθεί διαδραστική μονάδα ελέγχου των παραστάσεων από τους ίδιους τους θεατές.

3. Η πρωτοβουλία αυτή του Βερνίκου-Ευγενίδη, μετά από δέκα και περισσότερα χρόνια, θα αποδειχθεί πρωτοποριακή με την υπογραφή στις 27 Μαρτίου 2008 «Μνημονίου Συνεργασίας» μεταξύ του υπουργείου Παιδείας και οκτώ κοινωφελών ιδρυμάτων (της «Μορφωτικής Ανα-

πτυξιακής Πρωτοβουλίας») για τον εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στη βάση σχεδίου με την επωνυμία «Δίκτυο Σχολικής Καινοτομίας». Μεταξύ των οκτώ ιδρυμάτων και το Ίδρυμα Ευγενίδου που εκπροσώπησε ο πρόεδρος του Λεωνίδα Δημητριάδης-Ευγενίδης.

4. Το έργο του Βερνίκου-Ευγενίδη παρά τη σιωπή και την σεμνότητα που τον διέκριναν πάντα, αναγνωρίστηκε και επαινέθηκε ανεπιφύλακτα από την ελληνική πολιτεία και από πολλούς σημαντικούς οργανισμούς μέσα και έξω από τη χώρα. Το αιτιολογικό της βράβευσής του από την Ακαδημία Αθηνών, αν και λακωνικό λέει πολλά:

«Η επί δεκαετηρίδας όλης την επιστημονικήν, τεχνικήν και επαγγελματικήν παιδείαν, ΑΘΟΡΥΒΩΣ θεραπεύει...».

*Ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης στα εγκαίνια του μεγάρου του
Ιδρύματος από το βασιλικό ζεύγος.*

*Ο Βερνίκος-Ευγενίδης σε διαφορετικές περιόδους της
ζωής και της σταδιοδρομίας του.*

Στο πλευρό της Μαριάνθης Σίμου κατά την υποδοχή
του αρχηγού του Λιμενικού Σώματος υποναύρχου Ν.
Σταμπολή.

Υποδεχόμενος τον μιτρο-
πολίτη Θεσσαλονίκης Πα-
ντελεήμονα.

Στα εγκαίνια του υπερωκεάνιου «Βασίλισσα Φρειδερίκη» που συνέδεσε την Ελλάδα με την μεγάλη ομογένεια των Ηνωμένων Πολιτειών.

Το επιχειρηματικό έργο του Ευγενίδη συνεχίστηκε από τον διάδοχό του με την ίδια δημιουργικότητα και τόλμη, εξασφαλίζοντας πόρους για την λειτουργία του Ιδρύματος.

Το νεότευκτο υπερωκεάνιο του ομίλου, «Ωσεάνικ», στις εσχάρες των ναυπηγείων «Καντιέρι Ριουνίτι» της Τεργέσσης και μετά την καθέλκυσή του, στο παρθενικό του ταξίδι, στο λιμάνι της Νέας Υόρκης.

Μια ακόμη πολυτελής μονάδα, το υπερωκεάνιο «Ντόρικ», προσίθεται στο στόλο των επιβατηγών πλοίων του ομίλου.

*Με τους υπουργούς Αλι-
πράντη και Κωπιάδη.*

*Με τον πρόεδρο του ΟΛΠ
Πάνο Αθανασιάδη.*

Στιγμιότυπα από τα εγκαίνια του
νεόεικτου φορτηγού του Ομίλου
«Σίφνος», στο λιμάνι του Πειραιά.

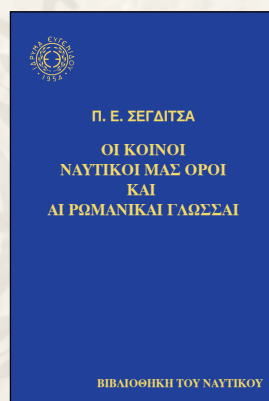
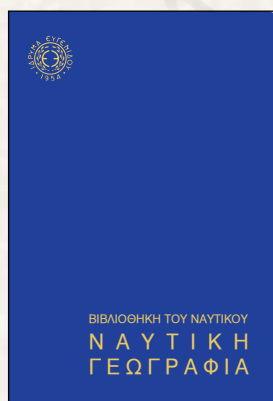

Από τα βασικά εκπαιδευτικά «εργαλεία» του Ιδρύματος η Βιβλιοθήκη, στην ανάπτυξη της οποίας ο Ν. Βερνίκος-Ευγενίδης συνέβαλε αποφασιστικά. Ήδη αυτή εκτείνεται σε τρία επίπεδα (1110 τ.μ.) και διαθέτει 50.000 βιβλία, 400 τρέχοντες τίτλους περιοδικών και πληθώρα οπτικού και ακουστικού υλικού.

Μέσα από τις ιστοσελίδες της στο Διαδίκτυο, η Βιβλιοθήκη προσφέρει, πέραν των πληροφοριών για τον κανονισμό και τον τρόπο λειτουργίας της, έναν πλούσιο οδηγό από χρήσιμους συνδέσμους (links) στον Παγκόσμιο Ιστό (World Wide Web), επιλεγμένους και κατηγοριοποιημένους θεματικά από το προσωπικό της.

Στο μεγάλο θεματολογικό εύρος της συγγραφής και εκδόσεως του Ιδρύματος Ευγενίδου, ξεχωριστή θέση κατέχει η «Βιβλιοθήκη του Ναυπικού».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

*Λεωνίδας Δημητριάδης
Ευγενίδης.*

*Στο δρόμο της τρίτης
χιλιετίας.*

Ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης.

Όταν το Νοέμβριο του 2000 ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης πήρε τη θέση του Νίκου Βερνίκου-Ευγενίδη στον επιχειρηματικό και χορηγικό κόσμο της μεγάλης αυτής οικογένειας, έδωσε το στίγμα της δικής του πορείας:

Δουλειά πάνω στην παράδοση που κληρονόμησε, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις των καιρών {1}.

«Η γενιά των παιδιών μας, δήλωσε στο περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος», πρέπει να είναι καλύτερη από την δική μας. Ο στόχος του Ιδρύματος και για τον καινούργιο αιώνα, είναι να εμπνεύσει στους νέους έφεση για την επιστήμη και την τεχνολογία, μέσα από μια πολυδιάσπαιτη και συνεχή δραστηριότητα».

Και στην εφημερίδα «Το Βήμα»:

«Είναι κρίμα που έχετε απέναντί σας αυτή τη στιγμή, εμένα – λέει στον δημοσιογράφο – και όχι τον Νίκο Βερνίκο-Ευγενίδη το όραμα του οποίου για το νέο ψηφιακό Πλανητάριο, καλούμαι μαζί με τους συνεργάτες μου, να πραγματοποιήσω και να αξιοποιήσω».

Μία ακόμη δήλωση προς τους εκπροσώπους του τύπου στις 3 Νοεμβρίου του 2003, ημέρα που εγκαινίασε τη λειτουργία του το νέο Πλανητάριο:

«Πενήντα χρόνια μετά τη σύστασή του, το Ίδρυμα, δημιουργώντας και παραδίδοντας στο κοινό το νέο Πλανητάριο, πραγματοποιεί ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς τα εμπρός. Γιατί η Ελλάδα αποκτά το πλέον σύγχρονο και ταυτοχρόνως, ένα από τα

μεγαλύτερα του κόσμου».

Ένα χρόνο αργότερα, τον Οκτώβριο του 2004, ο ίδιος θα διατυπώσει τη φιλοσοφία με την οποία θα βαδίζει το Ίδρυμα στο νέον αιώνα, σε εκτενή συνέντευξή του στην «Καθημερινή». Είπε συγκεκριμένα:

«...Σήμερα δεν αντιμετωπίζουμε την πρόκληση ενός «τεχνικού» αλλά ενός «τεχνολογικού αναλφαριθμητισμού» που θα επηρεάσει όχι μόνο τις προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης, αλλά θα απειλήσει με αποκλεισμό από κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές δραστηριότητες, διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Γι' αυτό το λόγο, το Ίδρυμα εξελίσσεται σε εκπαιδευτικό πολυχώρο τεχνολογικού πολιτισμού, όπου το κοινό ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία και κατάρτιση, θα μπορεί με τρόπο εποπτικό και ψυχαγωγικό, να ερευνά και να ανακαλύπτει νέους τρόπους σκέψης και να μαθαίνει, το ελπίζουμε, να αγαπά την επιστήμη {2}.

Ο τρίτος κατά σειράν πρόεδρος από τη σύσταση του Ιδρύματος, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1958, όπου έλαβε τις εγκύκλιες γνώσεις για να φοιτήσει στη συνέχεια στο Οικονομικό Τμήμα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, να αποφοιτήσει το 1980, να ακολουθήσει μεταπτυχιακές σπουδές στην Οικονομία των Μεταφορών στο Λονδίνο και να αρχίσει να εργάζεται στις επιχειρήσεις Ευγενίδη όπου αποκτά την πείρα και τις γνώσεις κεντρικού στελέχους. Παράλληλα, ως εκπρόσωπος του ναυτιλιακού κλάδου του συγκροτήματος, θα προσφέρει τις υπηρεσίες του στην Ένωση Ελλήνων

Εφοπλιστών μετέχοντας στο διοικητικό συμβούλιο, μετά από προτροπή του τότε προέδρου Στάθη Γουρδομιχάλη. Έτσι, νεότερος θα αποκτήσει σφαιρική αντίληψη των ναυτιλιακών εξελίξεων μέσα και έξω από τον ελληνικό χώρο {3}.

Στον επιχειρηματικό κλάδο του οίκου Ευγενίδη που θα βρεθεί επικεφαλής, μετά το θάνατο του προκατόχου του, θα μπορέσει να σχεδιάσει και να πραγματοποιήσει ανοίγματα σε νέους τομείς οικονομικής δράσης. Όπως, για παράδειγμα, στον τομέα της βιοτεχνολογίας στη στεριά και της ακτοπλοΐας στη θάλασσα, ενώ θα πραγματοποιήσει το σχέδιο του Βερνίκου-Ευγενίδη για την ανέγερση πολυτελούς ξενοδοχειακής μονάδας στη Σίφνο, με σκοπό την τουριστική της ανάπτυξη. Πρόκειται για ξενοδοχείο κλάσεως που συγκεντρώνει στο νησί αυτό του δυτικού Αιγαίου τουρισμό υψηλού επιπέδου, σε συνδυασμό με ταχεία ακτοπλοϊκή σύνδεσή του με τον Πειραιά.

Όμως, ο χορηγικός τομέας θα είναι αυτός που θα απορροφήσει εξ αρχής το ενδιαφέρον του, ξεκινώντας από την πεποίθηση ότι ένας τόσο δυναμικός και πολυσύνθετος οργανισμός παιδείας και πολιτισμού, όπως το Ίδρυμα, θα πρέπει να προσαρμόσει τις επιδιώξεις του και τις λειτουργικές του δυνατότητες στις προκλήσεις των καιρών. Το νέο ψηφιακό Πλανητάριο, η σύλληψη του Βερνίκου-Ευγενίδη, θα γίνει πραγματικότητα, μαζί με τις απαιτούμενες προσθήκες και κτιριακές εγκαταστάσεις στο νεοκλασικό μέγαρο της λεωφόρου Συγγρού. Έτσι οι στρατιές των μαθητών και των σπουδαστών, αλλά και του ευρύτερου κοινού, θα εισπράττουν γνώση και εμπειρία που τόσο χρειάζονται για να κατανοούν τα συμβαίνοντα στον 21^ο αιώνα, ή τα όσα πρόκειται να συμβούν {4}.

Ήταν μεγάλη, επίσημη, αλλά και συγκινητική η σύναξη στο κεντρικό αμφιθέατρο του Ιδρύματος εκείνο το απόγευμα στις 7 Δεκεμβρίου του 2006, για να τιμηθεί ένα έργο που στήθηκε από αφοσιωμένους συνεργάτες, πάνω στο όραμα ζωής και στην τελευταία θέληση του Ευγένιου Ευγενίδη.

Τα πενήντα χρόνια από τη σύσταση του Ιδρύματος – ο λόγος της σύναξης – τιμούσε με την παρουσία του ο πρωθυπουργός, που στη συνέχεια εγκαινίασε το τεχνολογικό πάρκο, με τη μορφή Διαδραστικής Έκθεσης Τεχνολογίας και Επιστήμης.

Στο επίκεντρο της εκδήλωσης αυτής, όπως ήταν φυσικό, ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, που θα προσφωνήσει το ακροατήριο με τη φράση:

«Τύχη αγαθή, το Ίδρυμα συμπλήρωσε πενήντα χρόνια δημιουργικού βίου».

Τύχη αγαθή όμως και για έναν ακόμη λόγο. Ο νέος πρόεδρος με τη βοήθεια των συνεργατών του, έκανε πραγματικότητα σε μικρό χρονικό διάστημα, ό,τι οραματίσθηκε ο προκάτοχός του και δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει.

Θα πει λοιπόν, ανάμεσα στα άλλα, τιμώντας τους απόντες δημιουργούς:

«Το Ίδρυμα θυμάται σήμερα τον Ευγένιο-Ευγενίδη τον μεγάλο Έλληνα και παγκοσμίως αναγνωρισμένο επιχειρηματία, ο οποίος έκρυβε μέσα του ασίγηστη αγάπη για την παιρίδα και που ουδέποτε έπαψε να μελετά τρόπους για να συμβάλει στην ανάπτυξη της.

...Θυμάται την Μαριάνθη Σίμου που έθεσε ως σκοπό ζωής

την εκπλήρωση της επιθυμίας του αδελφού της και το επέτυχε.

...Θυμάται ακόμη, τον Νικόλαο Βερνίκο-Ευγενίδη, που πραγματοποίησε την επέκταση το πλανηταρίου του 1966 για να εγκαταστήσει το νέο ψηφιακό, καθώς και την επέκταση της βιβλιοθήκης, ο οποίος και δικαίως ονομάστηκε δεύτερος κτίτωρ...».

Και ο πρωθυπουργός στο χαιρετισμό του:

«Επιτρέψτε μου να τονίσω ότι η εκδήλωση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία. Γιατί σήμερα που διεξάγεται ένας έντονος, πολύπλευρος και εντέλει γόνιμος διάλογος για το περιεχόμενο και το μέλλον της παιδείας στην Ελλάδα, εκδηλώσεις όπως η αποφινή έρχονται να εμπλουτίσουν με απιά επιχειρήματα και να φωτίσουν για όλους μας την πραγματικότητα».

Μιλώντας ειδικότερα, ο πρωθυπουργός για το νέο πρωτοποριακό βήμα του Ιδρύματος, τη Διαδραστική Έκθεση, θα πει:

«Η έκθεση αυτή, έρχεται να προσιεθεί στη μακρά σειρά των πρωτοβουλιών του Ιδρύματος για την παιδεία και την εξοικείωση των Ελλήνων μικρών και μεγάλων, με τις ανεξάντλητες δυνατότητες και προκλήσεις της διαρκώς εξελισσόμενης τεχνολογίας».

Προηγούμενος, ο Δημητριάδης-Ευγενίδης είχε αναφέρει:

«Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας, που είναι το αποτέλεσμα τειραειούς συνεργασίας με κορυφαίο γαλλικό ίδρυμα, αποτελείται συνολικά από 65 εκθέματα, που καταλαμβάνουν τρεις ορόφους συνολικής επιφάνειας 1200 τ.μ.».

Σωστά λοιπόν, θα παρατηρήσει κάποιος από το ακροατήριο, προφανώς με παιδαγωγική εμπειρία: «Παράδεισος γνώσης και ψυχαγωγίας, για παιδιά πριν μπουν στην περιπέτεια της επισημονικής κατάρτισης».

Μια ακόμη πρωτοβουλία του νέου προέδρου, που συνδέει το παρόν με το παρελθόν του Ιδρύματος, είναι η γενναιόδωρη ενίσχυση της προσπάθειας που ανέλαβε το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού να επαναφέρει σε λειτουργία, ύστερα από πολλά χρόνια παροπλισμού του, το ιστιοφόρο «Ευγένιος Ευγενίδης» που η Μαριάνθη Σίμου οραματίστηκε να υπηρετεί την προετοιμασία των αυριανών στελεχών των πλοίων.

Συγκεκριμένα, με την ευκαιρία μιας εντυπωσιακής έκθεσης για το ιστορικό ιστιοφόρο που άνοιξε πάνω στο θωρηκτό «Αβέρωφ» ο Δημητριάδης-Ευγενίδης από την ιστοσελίδα του Πολεμικού Ναυτικού θα πει:

«Πιστεύουμε ότι το ελληνικό ιστιοφόρο «Ευγένιος Ευγενίδης» έχει έναν νέο προορισμό και μια λαμπρή αποστολή τον 21^ο αιώνα, επανερχόμενο στους θαλασσινούς δρόμους ως ένα αξιόπλοο πλέον εκπαιδευτικό σκαρί για το εμπορικό μας ναυτικό αλλά και ως καύχημα του θαλασσινού λαού μας. Η αναβίωσή του με τους νέους αυτούς στόχους θα έκανε υπερήφανο τον μεγάλο ευεργέτη και δεινό διεθνή επιχειρηματία όπως και την αδελφή του Μαριάνθη Σίμου που υποστήριξε με πόρους από την περιουσία του ευεργέτη την αγορά του σκάφους από το ελληνικό δημόσιο το 1965».

Σχέδια που πραγματοποιούνται και προοπτικές για το μέλλον.

«Σε πρώτη φάση δεν πιστεύω ότι έχουμε συμπληρώσει όλον τον κύκλο που διανύουμε τα τελευταία χρόνια, αφού δεν έχουμε ολοκληρώσει την αναβάθμιση σε τεχνικό και σε επίπεδο παρουσιάσεων, του Πλανηταρίου. Ήδη προετοιμάζουμε το τελικό μας βήμα στο διάστημα των προσεχών δύο ετών».

Δήλωση του προέδρου του Ιδρύματος στην τηλεόραση της ΕΤ 1 στις 20.7.2007 στην οποία αναφέρονται μεταξύ των άλλων και τα εξής:

Το ξεκίνημα της Διαδραστικής Έκθεσης αποτελεί καινούργια δραστηριότητα που θεωρείται εκπαιδευτικά, εξ ίσου σημαντική και πρωτοποριακή, όσο και το Πλανητάριο, ενώ παράλληλα δίνεται ιδιαίτερη σημασία στο να πραγματοποιούνται σημαντικά επιστημονικά και τεχνικά συνέδρια τα οποία συγχρόνως, έχουν και κοινωνική χροιά. Και αυτό γιατί το Ίδρυμα πιστεύει ότι η επιστήμη οφείλει να διαχέεται και να έχει ως μέτρο τον άνθρωπο που δεν πρέπει να μένει αποξενωμένος, καθώς επιδιώκει να ερμηνεύει σωστά, τα μηνύματα των καιρών και να πραγματοποιεί ορθολογική διαχείριση των πόρων του.

Επομένως, οι στόχοι για το μέλλον είναι να προσαρμόζονται συνεχώς και σταθερά το όραμα του Ευγένιου Ευγενίδη στα τεκταινόμενα και στα όσα συμβαίνουν γύρω μας κάθε εποχή.

«Αν αυτό επιτευχθεί, τόνισε ο Δημητριάδης-Ευγενίδης και μέχρι ποιο βαθμό, θα το δείξει η πορεία».

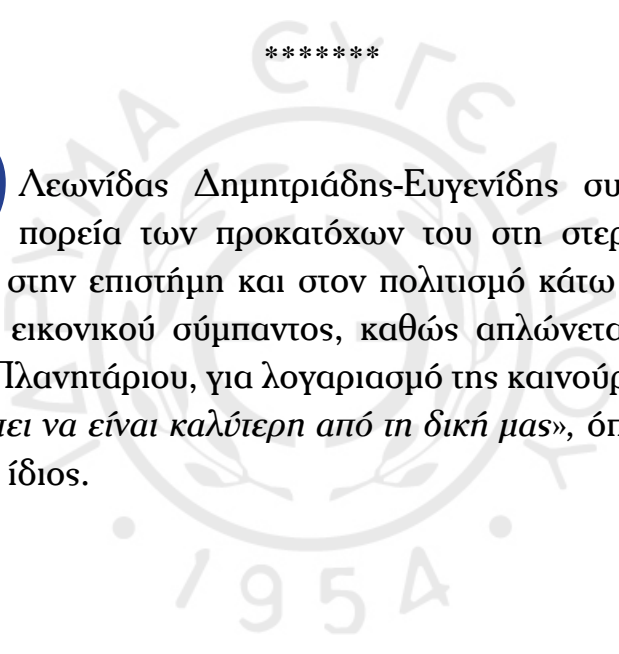
Και η ανεπιφύλακτη αναγνώριση του έργου των συνεργατών του.

«Το Ίδρυμα θα μπορούσε να πορευθεί μια χαρά και χωρίς τη δική μου παρουσία, ενώ δεν θα υπήρχε καθόλου χωρίς τους συνεργάτες του. Κατά συνέπεια αυτό το οποίο βλέπουμε σήμερα, είναι η σκληρή δουλειά ανθρώπων που δεν υπάρχουν πλέον και που όλοι εδώ το αγαπούμε και προσπαθούμε με νύχια και με

δόντια να το διατηρήσουμε, παρά τις διαφορετικότητες που είναι άλλωστε φυσικό να υπάρχουν.

Πρόκειται για επιτυχημένη σύνθεση γνώσεων, νοοτροπιών, εμπειριών και πεποιθήσεων στη βάση πάντοτε μιας εσωτερικής ομοιογένειας.

Το Ίδρυμα που βλέπεις σήμερα είναι το παιδί κοινής πορείας πενήντα χρόνων...».

Ο Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης συνεχίζει την πορεία των προκατόχων του στη στεριά και στη θάλασσα, στην επιστήμη και στον πολιτισμό κάτω από τη μαγεία ενός εικονικού σύμπαντος, καθώς απλώνεται στο θόλο του νέου Πλανητάριου, για λογαριασμό της καινούργιας γενιάς που «πρέπει να είναι καλύτερη από τη δική μας», όπως λέει και πιστεύει ο ίδιος.

Σημειώσεις

1. Με τίτλο «Μια παράδοση που αγγίζει το μέλλον» η εφημερίδα «Καθημερινή» στις 16.4.2006 φιλοξενεί άρθρο που αναφέρει:

«Δυο χρόνια μετά την ανακαίνισή του και ξεκινώντας αυτό το μήνα τους εορτασμούς για τον μισόν αιώνα λειτουργίας του, το Ευγενίδειο κατάφερε υπό τη διοίκηση του Λεωνίδα Δημητριάδη-Ευγενίδη, όχι μόνο να ανανεώσει τις δραστηριότητές του αλλά και να τις πλουτίσει και να τις επεκτείνει, εμβαθύνοντας ακόμη περισσότερο την εκπαιδευτική του προσφορά και στη σχέση επιστήμης-τεχνολογίας και κοινωνίας. Κλειδί γι' αυτό; Οι νέες τεχνολογίες».

2. *«Η σκούφια του Λεωνίδα Δημητριάδη-Ευγενίδη, κρατάει από τη Σίφνο, και ως εκ τούτου γνωρίζει εξ απαλών ονύχων τι θα πει κάβος, άγκυρα, καΐκι και αρόδο. Στο χάος του Σύμπαντος και της αποκρυπτογράφησης των μουσικών του, τον έριξε η επιθυμία της Μαριάνθης Σίμου, αδελφής του εθνικού διαθέτη Ευγένιου Ευγενίδη.*

Ο Δημητριάδης-Ευγενίδης λοιπόν, βρίσκεται σαν να λέμε, στην αρχή της προσωπικής του «Κοσμικής Οδύσσειας». Όχι ότι ο ίδιος παραπονιέται γι' αυτό. Απλώς το φορτίο είναι βαρύ καθώς το Ίδρυμα φιλοδοξεί να αποτελέσει πόλο σύγχρονου τεχνολογικού πολιτισμού...».

{Από άρθρο στην εφημερίδα «Το Βήμα», στις 6.11.2003, με τίτλο «Ο εφοπλιστής που μας ταξιδεύει στο διάστημα»}.

3. Μία δήλωση του Δημητριάδη-Ευγενίδη η οποία προσδιορίζει με σαφήνεια τα όρια ανάμεσα στις δυο «οντότητες» που έχει την ευθύνη τους. Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Αργώ» το 2006 και στο ειδικό αφιέρωμα για τα πενήντάχρονα του Ιδρύματος:

«Στην καθημερινή μου ζωή όπου συνυπάρχουν το Ίδρυμα και ο επιχειρησιακός όμιλος Ευγενίδη, πρωταρχική μου φροντίδα είναι να μη συγχέω αυτές τις δυο εντελώς ξεχωριστές «οντότητες». Έχω την πάγια τακτική, όταν μιλάω για τις δουλειές να μη μιλάω για το Ίδρυμα και όταν μιλάω για το Ίδρυμα να μην αναφέρομαι στις δουλειές...».

4. Τον Μάρτιο του 2004 ο Αρχηγός του Λιμενικού Σώματος ναύαρχος Δελημιχάλης θα επιδώσει στον Δημητριάδη-Ευγενίδη το σήμα του Λιμενικού Σώματος σε ένδειξη αναγνώρισης της προσφοράς του Ιδρύ-

ματος στο Σώμα που προΐσταται. Στη σχετική εκδήλωση είπε ανάμεσα στα άλλα και τα εξής:

«Θα αναφερθώ ιδιαίτέρως στην προσπάθειά σας για την βελτίωση της κατάρτισης των στελεχών μας και στην ευγενική σας αρωγή που έχει προσφέρει τη δυνατότητα σε 17 αξιωματικούς να φοιτήσουν σε πανεπιστημιακά ιδρύματα του εξωτερικού και να αποκτήσουν τίτλους σπουδών σε επίπεδο master, ενώ άλλοι τέσσερις φοιτούν σε πανεπιστήμιο της Μ. Βρετανίας για τον ίδιο σκοπό».

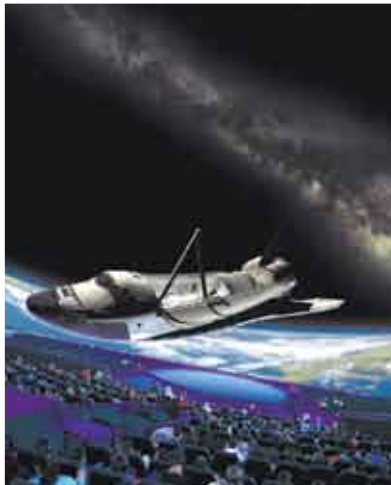
Το Ίδρυμα του 21^{ου} αιώνα

Προέκταση του νεοκλασικού μεγάρου της λεωφόρου Συγγρού όπου εγκαταστάθηκε το νέο ψηφιακό Πλανητάριο που φέρει το όνομα του Νικόλαου Βερνίκου-Ευγενίδη.

Ο πρόεδρος του Ιδρύματος Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, ενώ παρουσιάζει νέο πρόγραμμα στον χώρο του ψηφιακού Πλανηταρίου.

«Ανοικτό παράθυρο» στη δια-
σημική περιπέτεια, το ψηφια-
κό Γλυντάριο του Ιδρύματος.

Μέσα στα τρία πρώτα χρόνια της λειτουργίας του το νέο ψηφιακό Πλανητάριο επισκέφθηκαν 1.100.000 άτομα, όταν το παλαιό, χρειάστηκε 17 χρόνια για να προσελκύσει έναν τέτοιο αριθμό θεατών.

Το νέο ψηφιακό Πλανητάριο, από το 2003 θεωρείται ο χώρος με την πιο μεγάλη επισκεψιμότητα, μετά από τον βράχο της Ακρόπολης.

*Η πολιτική ηγεσία της χώρας μας στην εκδήλωση για τα
πενήνια χρόνια του Ιδρύματος.*

*Ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής
για την προσφορά του Ιδρύματος
και το σπουδαίο ρόλο της εθνικής
ευεργεσίας στην πατρίδα μας.*

*Ο πρόεδρος Α. Δημητριάδης
Ευγενίδης: «Μέλημά μας είναι
να προσαρμόζουμε το όραμα του
Ε. Ευγενίδη σε αυτά που συμ-
βαίνουν στους καιρούς μας».*

*Συλλεκτικό γραμματόσημο
των ΕΛΤΑ, αφιερωμένο για
τα 50 χρόνια του Ιδρύματος.*

Ο καθηγητής Κων. Μανάφης, σύμβουλος επί των εκδόσεων από το πρώτο βιβλίο της σειράς των 445 τίτλων, μέχρι σήμερα.

Ο Διον. Σιμόπουλος, αστροφυσικός, διευθυντής και βασικός συντελεστής του παλαιού και νέου Πλανηταρίου.

*Ποθητός Παππούς.
Διοικητής-Διαχειριστής
του Ιδρύματος Ευγενίδου
από το 2004.*

Παιδιά και νέοι που σπούδασαν με τα εκπαιδευτικά βιβλία του Ιδρύματος Ευγενίδου, τα διατηρούν όλα στις βιβλιοθήκες τους γιατί, όπως υποστηρίζουν, συνεχίζουν να τα συμβουλευόμαστε σε ολόκληρη την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

*Αίθουσες της Διαδραστικής Έκθεσης που φέρει το όνομα της
Μαριάνθης Σίμου. Είναι η συνέχεια και η εξέλιξη της Έκθεσης
Πειραμάτων Φυσικής και Μηχανών του 1966.*

*Τα παιδιά ψυχαγωγούνται και μα-
θαίνουν.*

Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας, είναι χωρισμένη σε τρεις θεματικές ενότητες, στην επιστήμη των υλικών, της επικοινωνίας του ήχου, της εικόνας και της βιοτεχνολογίας.

*Πρόσκληση του νέου Πλανηταρίου για την
πρεμιέρα μιας ακόμη εντυπωσιακής παραγω-
γής του.*

Επιλεγόμενα

Το Ίδρυμα Ευγενίδου που μετά τον Β΄ μεγάλο πόλεμο έδειξε στο ναυτικό πλούτο το δρόμο προς την πατρίδα και την κοινωνία, ταξιδεύει τώρα με σιγουριά στη δεύτερη πεντηκονταετία από τη σύστασή του.

Και ταξιδεύει μετρώντας τους ανέμους και τις θάλασσες μιας άλλης, διαφορετικής εποχής.

Όπως ακριβώς θα έκανε και ο δημιουργός του αν ο ίδιος κρατούσε το πηδάλιο.

Μήπως όμως το κρατά; Μέσα από την έμπνευση και το πάθος «των συν αυτό»;

Ερώτημα που δεν είναι δύσκολο σήμερα να απαντηθεί...

Και υστερόγραφο για τον αναγνώστη:

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε στη βάση στοιχείων του Ιδρύματος κυρίως, βιογραφικών του ιδρυτή και των διαδόχων του.

Επίσης, στη βάση πληροφοριών και αναμνήσεων από φίλους και συνεργάτες εν ζωή, του Ευγενίδη, της Μαριάνθης Σίμου, του Νίκου Βερνίκου-Ευγενίδη, από δημοσιεύματα στον ελληνικό και διεθνή τύπο, καθώς και από πηγές μιας σχετικά περιορισμέ-

νης, αλλά ενδιαφέρουσας βιβλιογραφίας.

Στην οριστική όμως μορφή του φαίνεται να συνέβαλαν καθοριστικά οι προσωπικές αναμνήσεις του συγγραφέα, που είχε την τύχη να συνεργασθεί στενά επί μία δεκαετία, με την Μαριάνθη Σίμου στα πλαίσια των επιχειρήσεων Ευγενίδη και στην πρώτη φάση λειτουργίας του Ιδρύματος. Όπως άλλωστε και με τον Νίκο Βερνίκο-Ευγενίδη στην Ελλάδα και σε ορισμένες περιπτώσεις, στο εξωτερικό.

Ήταν συνεργασία πάνω σε θέματα τύπου και δημοσιότητας, όχι πάντα απλή και εύκολη με ανθρώπους του μέτρου και της αξιοπρέπειας που μόνο οι ανάγκες επέβαλαν να προβάλουν το έργο που επιτελούν στο πλατύ κοινό, όσο και αν αυτό δεν τους ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο την εποχή εκείνη των χαμηλών τόνων.

Το περίφημο «P.R.» δεν είχε γίνει ακόμη καθοριστική πολιτική, οικονομική και κοινωνική πρακτική.

Κατά συνέπεια, θα μπορούσε ο αναγνώστης να κατανοήσει το συναίσθημα που σε ορισμένες περιπτώσεις διαπερνά τις σελίδες αυτού του βιβλίου, στην προσπάθεια του συγγραφέα να προσεγγίσει το θέμα με αγάπη, μπορεί και νοσταλγία, και όχι μόνο, από το δρόμο της απλής ιστορικής καταγραφής.

Για τον συγγραφέα ωστόσο, αυτοί ήταν και αυτοί είναι οι άνθρωποι που εργάσθηκαν τότε και εργάζονται τώρα, κάτω από τη σκιά και το εμβληματικό όνομα ενός ιδιοφυούς και γενναιόδωρου Έλληνα.

Μεγάλου ευεργέτη του 20^{ου} αιώνα.

*Ο συγγραφέας ευχαριστεί
το Ίδρυμα Ευγενίδου για το
φωτογραφικό αρχείο
που έθεσε πρόθυμα
στη διάθεσή του.*

Άλλα έργα του συγγραφέα

«Ναυτιλίας Ανάβασις».

Γεγονότα και πρόσωπα της μεγάλης εξόρμησης. (περίοδος 1950-1970). Έκδοση «T & T Publishing» 2007.

«Βίος και δημοσιογραφία εν πλω».

Η γοπητική περιπέτεια της ναυτικής ενημέρωσης. (Έκδοση «J & J Ελλάς» 2006).

«Οι Φυλές των Υδάτων».

Ναύτες, καπετάνιοι, καπετάνισσες, караβοκύρηδες, θαλασσομάχοι, θαλασσοπόροι και πειρατές, στο μύθο, στην παράδοση και στην ιστορία. (Εκδόσεις «J & J Ελλάς» 2005).

«Θάλασσα της Κατοχής».

Ο άγνωστος πόλεμος στο Αιγαίο και το Ιόνιο, 1940. (Εκδόσεις «J & J Ελλάς» 2004) Β΄ έκδοση.

«Το Κοντινό χθες το μακρινό σήμερα».

Ταξιδεύοντας στον κόσμο και από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα. (Εκδόσεις «J & J Ελλάς» 2004).

«Θάλασσα του Σκότους».

Έλληνες ναυτικοί στη δίνη του μεγάλου πολέμου. (Εκδόσεις «J & J Ελλάς» 2003). Β΄ έκδοση. (Χορηγία Ιδρύματος «Μαρίας Τσάκου»).

«Εκ της Θαλάσσης τα Κρείπω».

Ευεργέτες και δωρητές από τον κόσμο της ναυτιλίας. (Έκδοση Finatec-2000) Τόμοι II. (Χορηγία Ιδρύματος Νιάρχου).

«Ο Άγιος Ναύτης»

Για 17 αιώνες ο Άγιος Νικόλαος, στις καρδιές των ναυτικών και στην πλήρη της ναυτικής παράδοσης. (Έκδοση Finatec- 1999).

«Πορτραίτα σε Μπλε Φόντο».

Πρόσωπα που έγραψαν ιστορία στη ναυτιλία του 20^{ου} αιώνα. (Έκδοση Finatec-1999).

«Χίος και Ναυτιλία».

Συνοπτική θεώρηση της ναυτιλίας της Χίου («Ακρίτας» -1998). Έκδοση ελληνική και αγγλική.

«Των εν θαλάσση καλώς ή, κακώς πλεόντων».

Πέντε ρεπορτάζ και ένα ναυτικό ημερολόγιο. («Οίκος Τ. Πιτσιλού»- 1977).

«Επιχείρηση Φλεγόμενη Βάτος».

Ο β΄ μεγάλος πόλεμος στο ελληνικό Αρχιπέλαγος. («Οίκος Τ. Πιτσιλού»- 1996).

«Ο Δρόμος για τον Επισείοντα».

Δέκα ιστορικές συζητήσεις Στρογγυλής Τράπεζας για τη Ναυτιλία. («Οίκος Τ. Πιτσιλού»- 1994). Τόμοι II.

«Το Αρχιπέλαγος που ταξιδεύει».

Η Ναυτιλία των Ελλήνων στο τέλος του 20^{ου} αιώνα. («Οίκος Τ. Πιτσιλού»- 1994).

«Η Μάχη των Ωκεανών».

Το παράλληλο έπος του β΄ μεγάλου πολέμου. («Οίκος Τ. Πιτσιλού»- 1993).

«Η Ιστορία του NAT».

Εκατό χρόνια από την ίδρυση του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (Έκδοση του NAT- 1971).

«Η Ναυτική Εκπαίδευση».

Οι σχολές του Εμπορικού Ναυτικού και η ιστορία τους. Σε συνεργασία με τον ναύαρχο Ξ. Αντωνιάδη. (Έκδοση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα - 1965).

«Η Μεγάλη Ελληνική Ναυτιλία».

Το χρονικό μιας εντυπωσιακής ανάπτυξης. (Έκδοση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας 1965).

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «**Ο ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ ΚΑΙ ΟΙ
ΣΥΝ ΑΥΤΩ**», ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΕΥΣΤΑ-
ΘΙΟΥ ΜΠΑΤΗ, ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ
2008 ΑΠΟ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ. ΕΚΤΥΠΩ-
ΣΗ ΜΠΑΞΑΣ Α.Ε. ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΡΑ-
ΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟ-
ΠΟΙΗΣΗ ΕΙΡΗΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ΑΓΑΠΗ ΑΒΡΑΜΑΚΟΥ.
ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΡΟΥΣΣΟΣ.
ΣΧΕΔΙΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ ΜΙΡΑΝΤΑ ΣΟΥΤΗ.

